

MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

Tarihi Çağdaş ve Gerçekçi Açından Araştırma ve Yayın Organıdır

ISSN 1301-2762

4. Büyük Üstad Mesajı Demir SAVAŞÇIN
7. Message from the Grand Master Demir SAVAŞÇIN
9. Anderson Anayasası, Özellikleri ve Gelişimi Ender ARKUN
27. II. Nazır ve Sütunlar Vitali SAPORTA
39. Ülkü Mabedi Nasıl İnşa Edilir? Ertem KALAYCIOĞLU
59. Altı Küşeli Yıldız Walter MACHATE
69. XXI. Yüzyıl Yolunda Geleceğin Mimarları
Hürmasonlar Can KAPYALI
85. Zenginlik Sümer SALDIRAY
91. Toplumumuzda "Gerçek" Sorunsalı ve
"Hakikati" Arayan Masonlar Metin HEPER
106. Methaba felsefe - İki Nedir Bu Elîk? Salar İREN
117. Localardan Haberler Mimar SİNAN
127. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

YIL : 2001

NO : 120

MİMAR SİNAN

***Gevşemeyin, endişe etmeyin.
İnancınız sağlamsa, mutlaka başarılırsınız.***

Şânı Yüce Kur'an, S.III.139

Kapak Kompozisyonu : ŐINASİ BARUTÇU
YENİLİK BASİMEVİ
Tel. 243 55 72 - 245 32 48 ☆ İSTANBUL - 2001

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
tarihi çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz sahibi : DEMİR SAVAŞÇIN

Yazı İşlerini fiilen idare eden : TAMER AYAN

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR.

ISSN 1301-2762

SAYI : 120 Nuruziya Sokağı, 25, 80050 – Beyoğlu Tel : 0 212 251 26 50 HAZİRAN 2001

4. Büyük Üstad Mesajı Demir SAVAŞÇIN
7. Message from the Grand Master Demir SAVAŞÇIN
9. Anderson Anayasası, Özellikleri ve Gelişimi Ender ARKUN
27. II. Nazır ve Sütunlar Vitali SAPORTA
39. Ülkü Mabedi Nasıl İnşa Edilir? Ertem KALAYCIOĞLU
59. Altı Köşeli Yıldız Walter MACHATE
69. XXI. Yüzyıl Yolunda Geleceğin Mimarları
Hürmasonlar Can KAPYALI
85. Zenginlik Sümer SALDIRAY
91. Toplumumuzda "Gerçek" Sorunsalı ve
"Hakikati" Arayan Masonlar Metin HEPER
106. Merhaba Felsefe - II: Nedir Bu Etik? Bolar İREN
117. Localardan Haberler Mimar SİNAN
127. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

BÜYÜK ÜSTAD MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

Muhterem Localarımız yeni görevlilerini Nisan 2001'de belirledikten sonra; bu Kardeşlerimizin is'adları Mayıs 2001'de yapılarak görevlerine başladılar. Bütün Üstadı Muhteremleri ve Loca Görevlisi Kardeşlerimi kutluyor; çalışmalarının Muhterem Localarına ve Türk Masonluğuna dinamizm ve yarar getirmesini diliyorum.

Mimar Sinan Dergisi'nin 119.sayısında yayınlanan mesajımda açıklamış olduğum, Masonlukla bağdaşmayan ve bizlere yakışmayan olayların, 2001-2003 dönemi yeni görevlilerinin belirlenmesi sürecinde belirgin olarak azaldığını görmek çok olumlu bir gelişmedir.

Yeni Görevli Kardeşlerim ve özellikle Üstadı Muhterem Kardeşlerim! Unvanlar ve taşıdığınız görev sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışacağınız makamlar; aşırı duyguların, mevki hırslarının, ihtirasların ve hükümranlığın tatmin edileceği yerler değildir. Görevli olduğunuz makamlar, bu gibi ihtiraslardan kesinlikle arı olmasının ötesinde; mutlaka Sevgi, Sadakat ve Samimiyetin var olması gerekli yerlerdir.

İs'ad Üstadı Muhtereminin, Hazreti Süleyman'ın tahtına İs'ad edilen Üstadı Muhtereme Çekiç verirken yapmış olduğu "... Yetkilerinizi keyfi ve müstebitçe değil, sevgi ile kullanmanız gerektiğini hatırlatırım. Zira, Kardeşlerinizin kalplerini kazanmakla, onların sadakat ve itaatlerini de elde etmiş olacaksınız." uyarısı, daima hatırlamanız gereken bu ilkenin çok veciz bir ifadesidir.

İs'ad Töreni'nin başında tüm Kardeşlerin huzurunda okunan "Eski Mükellefiyetler ve İlkeler" tüm Masonlar için geçerli olan ve uyulması gereken temel kurallardır. Ancak, Üstadı Muhterem ve Loca Görevlileri, bu kurallara çok daha büyük bir titizlikle uymalarının ötesinde; tüm Loca Kardeşlerinin de bu yükümlülüklerine ve ilkelere uymalarını sağlamak zorundadırlar.

Sevgili Kardeşlerim! Masonlukta aslolan birlik, beraberlik ve paylaşımdır. Loca Görevlilerinin belirlenmesi aşamasında, şimdi görevde bulunanlardan daha başka Kardeşler de düşünülmüş olabilir. Ancak, Locanın çoğunluğu tarafından şu andaki Kardeşler görevli olarak belirlenmiştir. Bu nedenle, yeni Loca Görevlilerine itaat etmek, görevlerini yapmalarına yar-

dımcı olmak ve olanak sağlamak tüm Loca Kardeşleri için en önemli masonik ödevlerden biridir.

Gerek göreve yeni başlayan Üstadı Muhteremlerimize ve Loca Görevlisi Kardeşlerime; gerekse bu Kardeşlerimizle birlikte Masonluğun geleneksel birlik ve beraberlik ruhunu en güzel duygularla gerçekleştirecek diğer tüm Kardeşlerime, ihtiyacımız olan karşılıklı Kardeşlik Sevgisi, anlayışı ve gücünün sağlanmasında yardımcı olmasını Evrenin Ulu Mimarı'ndan diliyorum.

Kardeş Sevgi ve Saygılarımla...

Demir SAVAŞÇIN
Büyük Üstat

MESSAGE FROM THE GRAND MASTER

Dear Brethren,

In April 2001, our new Lodge Officers were nominated and were installed and commenced their duties in their Worshipful Lodges in May 2001. First and foremost, I congratulate the new Worshipful Masters and the Lodge Officers and wish their labour may bring dynamism and prosperity to the Turkish Masonry and to their respective Lodges.

It is very gratifying to observe that some improper incidents conflicting masonic virtues which I had mentioned in the 119th issue of Mimar Sinan have decreased during the elections of this term.

New Officers and especially Worshipful Masters of the Lodges! Your offices and the titles you will strive to fulfil the obligations and responsibilities do not give you the permission to satisfy your feelings, greed for power, inordinate ambition and tyranny. All the offices you have been nominated for should be totally free from all these malicious feelings and must be a Temple for Love, Loyalty and Sincerity. To think otherwise will hurt you as well as your offices.

The attendance by the Installing Master while installing the Master Elect to the throne of King

Solomon: "I remind you not to use your authority in an a tyrannic manner, but with love. It is only thus that you will gain the Love, Fidelity and Obedience of your Brethren" is a laconic meaning of this principle, which you should always remember.

The Old Charges communicated at the opening of the Installation Ceremony, in the presence of all Brethren are the fundamental regulations that are valid and are to be obeyed by all Masons. However, the Worshipful Master and the Lodge Officers must precisely obey these rules and should attain the obedience of the Old Charges and Principles of Freemasonry by Lodge Brethren.

Dear Brethren, the most important thing in Masonry is unity, cooperation and sharing. It is possible that some other Brethren might have been considered for the same offices instead of the Officers being nominated. But, the majority of the Brethren were in favour of those who have been elected. Therefore, to obey the Lodge Officers, to help them to carry out their duties is the most important Masonic obligation of all Lodge Brethren.

I ask the Great Architect of the Universe to help all Installed Worshipful Masters and the Lodge Officers, as well as all other brethren who will encounter the traditional masonic spirit of Unity and company so that mutual Brotherly Love, Understanding and Strength which we all need, will prevail.

With fraternal love and respects...

Demir SAVAŞÇIN
Grand Master

ANDERSON ANAYASASI, ÖZELLİKLERİ VE GELİŞİMİ

Ender ARKUN

ANDERSON'S CONSTITUTIONS OF THE FREEMASONS CHARACTERISTICS AND DEVELOPMENT

The article examines the development of the Craft from its early operative identity to its transformation to the present day Speculative Freemasonry, in a perspective that dates back to the 16th century and endeavours to point out the historical events and dwell upon the key personalities that were responsible for the change. A background of events, especially the enlightenment in England, set the stage for the main subject, that is the drawing up of the Anderson's Constitution and its subsequent development to become the present day Constitution that is universally accepted by Freemasons throughout the world. The text of the Constitution is also presented in an easy to read, point by point manner and a discussion of its contents with reference to its basic objectives is attempted.

Her kurum, yasallık kazanmak, kalıcı olmak ve ismini geleceğe yazdırmak istiyorsa ilke, amaç, doğrultu ve sınırlarını yazılı bir belge ile deklare etmek, kendisini ve üyelerini bu belgede yazılı kurallar ve ilkelerle bağlamak, yönlendirmek, sınırlamak gereksinimini duymuştur.

Çağdaş anlamdaki cemiyetlerde "Tüzük" olarak niteleyebileceğimiz bu yazılı kurallar belgesi, kurumun nitelik ve işlevlerine bağlı olarak

"Anayasa", "Kuruluş Yasası", veya sadece "Yasa" gibi isimler alabilir.

1717 tarihinde Londra'da 4 bağımsız Mason Locasının (St. Paul's Churchyard'da **Goose and Gridiron** Tavernası'nda toplanan Loca; Drury Garden Civarında Parker's Lane'de **Crown** Tavernasında toplanan Loca; Covent Garden'de Charles Street'te **Apple Tree** Tavernası'nda toplanan Loca ve Westminster'de Channel Row'da **Rummer and Grapes** Tavernası'nda toplanan Loca) birleşmesi ile kurulan **Londra Büyük Locasının** ortaya çıkışı, genellikle Düşünsel (Spekülatif) Hürmasonluğun başlangıcı olarak bilinir. Ancak, belgeler göstermektedir ki, Düşünsel Masonluğun temelini oluşturan, mesleği duvarcılık, inşaatçılık olmayan "Kabul Edilmiş" Masonların, Mason Localarına kabul edilmeleri, çok daha eskilerden başlamaktadır. Bir deyişe göre, Rönesans'ın başlangıcına neden olan düşünce, ifade ve sanat akımlarının gelişimi, Orta Çağ baskıcılığından kaçan düşünce ve sanat adamlarının Mason Localarının güvenliğine sığınmalarıyla ve oralarda özgür ifade ortamını bulmalarıyla gerçekleşmiştir.

Masonluğu yüceltmek arzusunda olanlar, insanlığı etkilemiş pek çok tarihi olayın başlangıcını veya gelişimini Masonluğa bağlamak eğiliminde olmuşlardır; ancak gerçek odur ki 1717 tarihi, bir sayfanın çevrilişi veya bir anahtarın kilitte dönüşü gibi, birdenbire operatiften spekülative; loncalıktan localığa; zenaat erbaplığından kabul edilmişliğe geçişi işaretlememektedir; olay yüzyılı aşan bir süreç içinde aşamalı olarak gerçekleşmiştir.

David Stevenson'a göre ⁽¹⁾ Çağdaş Masonluk (bugün bildiğimiz biçimsel özellikleriyle Masonluk) aydınlanma hareketiyle değil, 17.Yüzyılın başlarında Rönesans ile birlikte doğmuştur. İskoçya Kralının Baş Mimarı (Master of Works), William Schaw, kendisini İskoç Masonlarının "Genel Nazırı" (Generall Wardene) olarak ilan etmiş ve "Mesleği" yeniden düzenlemeyi öngören iki nizamname yayınlamıştır. "**Schaw Statues**" olarak bilinen, **1598** ve **1599** tarihli bu iki nizamname, Masonluk mesleğinin yalnızca uygulanışı ile değil, ayrıca ve büyük ölçüde, düzen ve örgütlenmesi ile ilgiliydi.

Anderson Anayasası'ndan 125 yıl kadar önce yayınlanmış yazılı belgeler olan Schaw Statüleri, Locaların kuruluş biçimini belirlemenin, Çıracak ve Kalfa sayılarını sınırlamanın ötesinde, ortaya koyduğu düzen ve ilkelerle bugün bildiğimiz anlamda Çağdaş Hürmasonluğu oluşturmada etkili olmuştur. Bugün kullanmakta olduğumuz "Çıracak"

(Entered Apprentice) ve "Kalfa" (Fellowcraft) deyimleri Schaw Statüleriyle ilk defa belirlenmiş, ayrıca, daha sonra Spekülatif Hürmasonlukta kullanılacak olan, Hermetik öğretiyi esas alan ritüeller de, Schaw Statüleri ile, İskoçya Localarının çalışmalarının bir parçası haline getirilmişti.

O tarihlerde Loca çalışmaları dışarıya titizlikle kapalı tutuluyor olmakla birlikte, o dönemde, İskoçya'da Schaw Statüsü uyarınca en az 7 Locanın kurulmuş olduğu veya bu 7 Locanın Statüyü benimsemiş olduğu güvenilir kaynaklarca belirtilmektedir. 1710 tarihine gelindiğinde ise İskoçya'da Schaw Statüsüne uygun olarak çalışmakta olan en az 25 Locanın bulunduğu ve bu Locaların bazılarının asilleri veya Masonluk mesleği erbabı olmayan diğer mesleklerden kişileri üyeliğe kabul etmiş oldukları bilinmektedir. İngiliz Bilimler Akademisi "The Royal Society"nin öncülerinden biri olan Sir Robert Moray'ın 1641 yılında İskoçya'da bir Locada tekris edilmiş olduğu kendi anılarından bilinmektedir. Ancak, şunu da belirtmekte yarar var ki, Schaw Statüleriyle Çağdaş Masonluğun yolunu açmış olmakla ve aralarına seçkin "kabul edilmiş"leri almakla birlikte, İskoçya Masonluğu, 1717 yılına gelindiğinde, kesinlikle operatif bir organizasyondur.

Ayrıca, İngiltere Büyük Locası'nın kuruluşuyla hayat bulan "spekülatif" hareket ise kesinlikle bir aydınlanmışlar ve asiller hareketiydi. İskoçya Localarının Schaw Statüleri ile geliştirmiş olduğu düzeni esas almakla birlikte, aralarındaki benzerlik bununla sınırlı kalmaktadır. Sir Christopher Wren, Jean Théophile Désagulier, George Payne, Anthoy Sayer, James Anderson gibi düşünürlerin, "Kabul Edilmiş"lerden oluşan "Spekülatif" Masonluktan bekledikleri, o çağda ölüme mahkum gibi görünen Masonluk mesleğini canlandırmak değil, onun oluşturmuş olduğu eskiye dayalı sağlam temel üzerinde yükselen, Kilisenin (özellikle Katolik Kilisesinin) skolastik baskıcılığından uzak seküler (dini reddetmeyen ancak dine dayanmayan) bir ahlâk sistemini, aydınlanma hareketinin önemli ve gerekli bir kurumu olarak ortaya koyabilmektir.

1717'de bu amaçla harekete geçmiş olan Düşünsel Hürmasonluğun kurucuları ve ilk mensupları, kendilerini, ilkel ve cahil olarak gördükleri operatifler ile aynı sınıfa sokmamakla birlikte, kökenleri itibarıyla onlara dayanmakta olduklarını da reddetmemekte idiler. Masonluğun en temiz ve saf biçimini algılayabilmek için J. T. Désagulier'nin bile, 1721 yılında Edinburgh'u ziyaret ederek orada bir Operatif İskoçya Locasına üye olduğu belirtilmektedir (2). 1723 yılında yayınlanmış

olan "Anayasa Kitabının-Book of Constitutions" giriş kısmında yer alan, Masonluğun köklerini Hazreti Musa'ya, eski misterlere ve nuh tufanına, hatta yaratılışa kadar geriye götüren yakıştırmaların bu İskoçya Locaları etkisinden kaynaklandığı düşüncesi hâkimdir (bu bölümler Anayasa'nın 1813 tarihinde kabul edilen biçiminin 1818 baskısından itibaren çıkarılmıştır), ancak kendisi de Aberdeen'li bir Loca mensubunun oğlu olan James Anderson, nedense bu etkiyi kabul etmekten uzak durmuştur.

Kadim Hermetik bilgilere ulaşmak, kaybolmuş esrarlı sanatları canlandırmak amacını güden yaklaşımlar; simya, okültizm gibi konularla ilgilenen "bilimsel sihirbazlık" denebilecek bir eğilim, erken Düşünsel Hürmasonluğun ana öğelerinden olmuştur. Amacın, laik (seküler) bir ahlâk öğretisini, onu günün yaklaşımları çerçevesinde merak uyandıran esrarlara ve kadim bilgilere dayandırarak ilgi çekici duruma getirmek olduğu düşünülebilir. Anderson Anayasası'nın 1723 baskısıyla başlayan, kadim Hermetik bilgiler ve sanatlarla ilişki kurma eğiliminin Schaw Statüleriyle İskoçya Localarına taşınmış olan 1600'lü yılların trendlerinin İskoçya Locaları aracılığıyla edinilmiş olan yansımaları olabileceği düşüncesi güçlüdür. Bu düşüncüyü destekleyen kanıtlardan biri İkinci Schaw Statüsü'nde yer alan bir ifadedir. Buna göre Batı İskoçya'daki Kilwinning Locasının Nazırından, Loca üyelerini ".. anılar (kadim geçmiş anabilme) sanatı ve ilgili bilim" (orijinal diliyle ".. the art of memorie and science thair of") konusunda denemesi istenir. Modern okültizmin ilk kurucularından Frances A. Yates'in öğretisiyle tanışık olanlar bu ifadenin bilimsel maji ile Giordano Bruno'nun heterodoks dinsel yaklaşımını, Gül Haç (Rozkruva) ezoterizmini ve son olarak da çağdaş bilimi bağdaştırmayı öngören bir yaklaşıma işaret etmekte olduğunu görebilirler (5).

1723 yılında kaleme alınan Hür Masonların Anderson Anayasası'nın oluşumuna yol açan ve içeriğini belirleyen olaylara ve onların oluşumuna yol açan çevresel etkilere bakıldığında şunlar dikkati çeker.

1660'lı yılların başlarında Londra ve çevresinden başlayarak yayılan veba salgını bir başka felâket olan büyük Londra yangını ile (2-5 Eylül) 1666 yılında son bulmuştu. Bu iki felâket İngiliz ulusunu derinden sarsmış ve yaraların sarılması aşamasında örgütlü bir çaba ile Londra'nın yeniden imarına girişilmişti. Bu imar çabaları kapsamında Sir Christopher Wren tarafından üstlenilen St. Paul Katedrali ve çevresindeki dinsel binaların yeniden imarı, Hampton Court sarayının genişletilmesi gibi büyük imar projeleri ve başka mimarlarca üstlenil-

miş diğ er inşaat iş leri, dağılmaya yüz tutmuş bulunan Operatif Masonluk mesleğini canlandırmaya katkıda bulunmuştur. Sir Christopher Wren'in imar projelerinde Mason Localarını kullanmış olması ve mesleği ayağa kaldırmaya katkıda bulunması, onu İngiltere'de o tarihte çalışan Mason Localarının koruyucusu ve hamisi, bir anlamda da "Büyük Üstadı" konumuna getirmişti (Henüz Büyük Loca kavramı ortada olmadığından, Büyük Üstatlık unvanı sadece bir yakıştırama olarak kullanılmıştır).

Sir Christopher, mimarlık mesleğine sonradan ilgi duymuş, esas olarak bir matematikçi ve astronom olarak, bilim adamlarını bünyesinde barındıracak bir "Bilimler Akademisi" fikrini hayata geçirme düşüncesini taşıyordu. Amacı, üniversitelerin dışında, bilim adamlarının bulgularını paylaşacakları, etkileşimde bulunacakları ve yayın yapabilecekleri, ayrıca onların bilimsel önceliklerini saptayabilecek özgür bir bilim çatısını oluşturmaktı. Beklediği destek o dönemin bilim adamlarından gelmekle birlikte, politik çatışmalar, Katolik-Protestan-Anglikan çekişmeleri tasarısının hayat bulmasını engelliyordu. Bilimsel düşüncenin en büyük düşmanı olan Katolik Kilisesinin dinsel skolastisizmine karşı seküler bir ahlâk sistemini getirmeyi, Bilimler Akademisi fikrinin bir tamamlayıcısı olarak görüyordu.

1660 yılında kurulmasına öncülük ettiği ve 1662 yılında Kral II Charles tarafından verilen ve önsözünü kendisinin yazdığı beratla (Charter) yasallık kazanan dünyanın ilk bilimler akademisi, "The Royal Society", Düşünsel Hürmasonluğun bünyesinde geliştirmeyi umduğu ahlâk sistemi ile tamamlanmış olacaktı. St. Paul Operatif Locasının (daha sonra "Antiquity 2" adını alır) Üstadı olarak Operatiflikten Spekülatifliğe uzanan yolun fikirsel altyapısını da oluşturmaya başladı. Ancak 1700'lü yılların başlarında bu ülkünün daha aktif ve daha genç sahipleri de vardı. 1717 yılında Büyük Locanın kurulması için, biri kendi Locası (St. Paul Locasının kurucusu Wren'dir) olan dört Loca toplandığında Sir Christopher Wren artık çok yaşlı ve (o sıralarda çok benimsenmeyen bazı politik enstrümanları amaçları için zaman zaman kullanmış olduğundan) popüler olmayan bir kişilik olarak, "Masonlukla ilgili konulara ilgi göstermediği" gerekçesiyle devre dışı bırakıldı ve 1723 yılında 91 yaşındayken hayata veda etti.

Dört kurucu Loca, 1717 yılının Şubat ayında toplanıp "Pro Tempore" Büyük Loca olarak bir araya geldiklerini ilan ettiler ve bundan sonra her üç ayda bir toplanıp ilişkilerini sürdürmeyi kararlaştırdılar (Quarterly Communications). Bu ilk toplantıda başkanlık seçimi yapıl-

madı. İkinci toplantı 24 Haziran 1717 tarihinde Saint Paul Locası'nın toplantı yeri olan Goose and the Gridiron Tavernası'nda yapıldı. Bu toplantıda, gösterilen adaylar arasından Anthony Sayer, açık oylama ile Büyük Üstatlığa seçildi ve aynı toplantıda is'ad edildi. Böylece Büyük Loca fiilen de kurulmuş oldu.

Anthony Sayer'in başkanlığında yapılan aynı toplantıda, tarihi denebilecek aşağıdaki kararlar da alındı (3).

- 1- Birinci ve İkinci Nazırlar Büyük Üstat tarafından atanacaktı (İngiltere Büyük Locası ve kendisine bağlı Localar halen bu geleneği sürdürmektedir. Amerika ve Avrupa Localarında ise Nazırlar da seçimle göreve gelmektedir).
- 2- Bu tarihe kadar Loca kurma işi hiçbir kayda bağlı değilken, bundan sonra kurulan Locaların düzenli sayılması Büyük Loca'dan alacağı bir patente (berata) bağlı olacaktı.
- 3- Localarda yalnız Çırak Derecesi, her Loca tarafından yapılan tekrisle verilebilecekti. Kalfa derecesi ise yalnızca Büyük Loca tarafından verilecekti. (O tarihte Üstat Mason Derecesi henüz oluşturulmamıştı. Üstat, her Locanın bugünkü deyiimiyle Üstadı Muhteremi "Master of the Lodge" konumundaki kişiye verilen bir unvandı.) Ancak, Locaların sayısı arttıkça bu kararın uygulaması zorlaştığından, 1760 tarihinden itibaren bütün dereceler Locaları tarafından verilmeye başladı).
- 4- Üç ayda bir yapılacak olan toplantılara (Quarterly Communications), bütün bağlı Localar Üstatları ve iki Nazırları ile katılacaktı.
- 5- Localar, her yıl sonunda, bir yıl içindeki çalışmalarını bir raporla Büyük Loca Toplantısına (bizim deyimimizle Konvana) bildireceklerdi. Konvan her yıl toplanacak ve Büyük Üstat seçimi dahil, önemli konuları görüşüp karara bağlayacaktı.
- 6- Localar, düzenleyecekleri iç yönetmeliklerini, Büyük Loca Kuruluna onaylatmakla yükümlü idiler.

Büyük Locanın görev ve yetkilerini belirleyen ilk metin olan bu kararlar yasallığa doğru atılmış ilk adım oldu. Bu kararlar, itinayla alınmış ve temel gereksinimleri ilgilendiren kararlar olduklarından, neredeyse 300 yıldır Dünya Masonluğunda bu ilk kararların ruhu korunarak yaşatılmıştır. Ancak bunun yeterli olmadığı açıktı. Bu nedenle daha bu ilk toplantıda, Kardeşlik Cemiyetinin eski yükümlülüklerini, gelecekle belirlenmiş adet ve statüleri ile kökenini ve tarihini belirleyen

bir genel tüzük hazırlanması kararı, katılan Kardeşlerin büyük desteğiyle kabul edildi. İleride Anderson Anayasası olarak ortaya çıkacak olan bu metnin oluşumu, bilindiği gibi, hemen olmadı.

Bir "centilmen" olmanın dışında hiçbir asalet sıfatı olmayan Anthony Sayer'in seçiminde tutanağa düşülen kayıтта ".. İleride bu mevkie soy-lu birinin seçilmesi ümidiyle, şimdilik Anthony Sayer Kardeş seçilmiştir.." ifadesi kullanılmıştır (3). Masonluğun 18. Yüzyıl İngiliz toplumunda ümit ettiği saygınlığı ve kabulü görmesinin ana koşullarından birinin bu olduğu, böylece yazılı olarak belirlenmiş oldu.

Anthony Sayer'i, Büyük Üstat olarak 1718'de George Payne izlemiş, onu da 1719 yılında Jean T. Désagulier izlemiştir. Désagulier'den sonra 1720'de George Payne yeniden Büyük Üstat seçilmiştir. Bu son iki Büyük Üstat İngiltere Büyük Locasının Tüzüğü'nün oluşturulmasında öncülük etmişlerdir. Dünya çapında Spekülatif Masonluğun Anayasasını oluşturacak bu ilk tüzük metninin formüle edilmesi büyük ölçüde bu iki kişinin eseri olmuştur.

George Payne, ikinci defa Büyük Üstatlığa seçildiğinde çala kalem bir tüzük tasarısı oluşturma yoluna gitmemiş, bunun yerine eski Operatif Masonluk döneminden kalma belgelerin toplatılmasına girişilmesini tercih etmiştir. Amacı Désagulier ve başka Mason düşünürlerle birlikte oluşturdukları düşünsel birikimi bu tarihi belgelerdeki bilgilerle birleştirerek Masonluğun köklerine dayanan tutarlı ve sağlam bir tüzük metni oluşturmaktı.

Eski Manüskrileri de içeren, Masonluk mesleğinin tarihi ve kökleri ile ilgili birçok değerli belge toplanmış ve incelenmiştir. Gerek derleme ve gerekse de incelemede Désagulier'nin büyük payı olduğu belirtilmektedir, hatta ileride Anderson Anayasası olarak bilinecek Nizamlar Kitabının gerçek yazarının da Désagulier olduğu düşüncesi hâkimdir (4).

Ancak George Payne'in ikinci Büyük Üstatlığı döneminde, esef verici bir olay meydana gelmiş ve aralarında değerli Elyazmalarının da bulunduğu, Masonluğun geçmişi ile ilgili derlenmiş birçok belge, dış âleme sızarsa Masonluk aleyhine propaganda malzemesi oluşturur endişesiyle, aşırı vesveseli bazı Kardeşler tarafından yakılmıştır. Her ne kadar yakma olayının görünen gerekçesi bu idiyse de, bazı Alman ve Fransız yazarlarının kamularına göre gerçek gerekçe, eski Masonların, 1717 sonrası oluşumunun benimsediği Protestan Presbiteryen anlayıştan çok Katolik Kilisesinin ilke ve kurallarına bağlı olduklarının bu belgelerle ortaya çıkmış olmasıdır. (3)

George Payne'in Büyük Üstatlık döneminin sonunda, o zamanki âdete göre Büyük Üstat tarafından Loca Üstatları arasından gösterilecek bir adayın Büyük Üstat seçilmesi geleneğine uyularak, George Payne tarafından aday gösterilen Saint Paul Locası Üstadı Montagu Dükü, 24 Haziran 1721 günü Büyük Üstat seçildi. Montagu Dükünün armasındaki Fransızca "*Honi Soit Mal y Panse*" (Hakkımızda kötü düşünen utansın) ile Latince "*Spectemur Agendo*" (Bizi eserlerimizle tanıyın) dövizleri dikkat çekmekteydi.

Aynı gün, yapılan törenler sırasında, George Payne, Eski Manüskriplerden yararlanarak hazırladığı Masonluk tarihini ve yeni tüzük projesini okuttu. Dikkatle dinlenen bu tasarı daha sonra bir biri ardına iki komisyona incelettirildi. İkinci komisyonun önerisi üzerine, George Payne Kardeşin tasarısını tümüyle "yeni ve daha iyi bir usulde" kalem almak üzere James Anderson Kardeş, 29 Eylül 1721 tarihinde, Genel Kurulca görevlendirildi.

James Anderson, kendi ismini taşıyan tüzüğün ilk metin taslağını 27 Aralık 1721'de tamamladı. Bu ilk metin 14 Kardeşten kurulu bir komisyon tarafından incelendikten sonra küçük bazı değişikliklerle 25 Mart 1722 tarihli oturumda kabul edildi ve 1723 tarihinde "**Hür ve Kabul Edilmiş Masonların eski ve Muhterem Kardeşlik Cemiyetinin Nizamları**" başlığı altında bastırılarak yayınlandı.

1723 tarihli bu metin bugüne kadar çeşitli kereler değiştirildi; değişikliklerin çoğu önemsiz ölçüde kalmakla birlikte, 1738 ve 1813 tarihli değişiklikler önemlidir. 1738 tarihli ikinci basımda Hz. Nuh efsanesi, Nuh Tufanı ve sonrasındaki İsrailoğullarının öyküleri, masonik öğretinin bir parçasını oluşturdu. Masonlar Noaşit (Nuh soyundan gelenler) olarak anılıp onun üç temel yasasına uymaya davet edildi. Bunlar:

- Putlara ve yalancı tanrılara tapmama,
 - Kâfirlik (inkarcılık) yoluna sapmama,
 - Adam öldürmeme
- yasalarıydı.

Eski Ahit'e gönderme yapan bu yaklaşım Deizm (yaradancılık) öğretisinin Protestan bir çerçevede ifadesi görüntüsünü vermektedir (4). Teizm-Deizm (Tanrıçılık-Yaradancılık) tartışması Masonlukta bölünmeye yol açmış ve Hıristiyan dinine ve Kiliseye (Anglikan Kilisesine) bağlılığın açıkça belirtilmesini savunan, Büyük Locanın otoritesini tanımayan York Locası öncülüğündeki "Eski Masonlar Büyük Locası"na bağlı Teizm yanlısı "Eskiler" ile Spekülatif Masonluğun kurucu-

larının ana motivasyonu olan inancı herhangi bir kuruma bağlama-
dan korumayı savunan Deizm yanlısı "Yeniler" veya "Modernler" (İn-
giltere Büyük Locasına bağlı Localar) çatışması, Anderson Anayasa-
sından tarih (daha çok inanılması güç efsaneler şeklindeki Masonlu-
ğun kökenlerini Nuh'a, Adem'e hatta yaratılışa dayandıran bölüm) ile
ilgili kısmın 1813 yılında çıkarılmasıyla son bulmuştur.

Kendisinin Masonluğun ilk şekline ait en eski ritüellerin koruyucusu
olduğu ve bu nedenle önceliğe sahip olduğunu iddia eden ve buna da-
yanarak İngiltere Büyük Locası'nın otoritesini kabul etmeyen York
Locası, kendisini izleyen bir grup Locayla birlikte 1751 yılında "*Eski
Masonlar Büyük Locası*"'nı kurmuş ve 1756 tarihinde de Laurence
Dermott isimli bir İrlandalı kardeş tarafından yazılan "*Ahiman Re-
zon*" (İbrani dilinde "*Kardeşlerin seçtiği yasa*" anlamına geliyor)
isimli teşkilât kitabını yayınlamışlardır. Ahiman Rezon'un metni An-
derson Anayasası'nın 1738 tarihli metni ile hemen hemen aynı idi ⁽⁴⁾,
ancak Tanrı ve Din Hakkında başlıklı bölümde Protestan inancına ya-
kın Teist ifadeler yer veriliyor, Masonluğun bir Hristiyan Protestan
kurumu olduğu vurgulanıyordu.

İki Büyük Loca arasındaki diğer bir uyuşmazlık konusu da, ilk iki de-
rece ritüelindeki farklılıkların ötesinde, Üçüncü Derecenin uygulanı-
şısı idi. 1750'li yıllara gelindiğinde, Désagulier tarafından oluşturul-
muş içeriği bilinmeyen bir üçüncü derece ihdas edilmiş ve Büyük Loca
tarafından uygulanan ritüellere girmişti. York kökenli Eskiler ise
üçüncü dereceye "Royal Arch" derecelerini sokarak bu derecenin ken-
di içinde kademelendirildiği bir sistemi savunuyorlardı.

Zamanla İskoçya ve İrlanda Büyük Localarının İngiltere Büyük Loca-
sını tanıması sonrasında ve 1813 yılında, İngiltere tahtına naip ilan
edilen Galler Prensinin ve Kent Dükünün aracılığı ile iki Büyük Loca
birleşme kararı aldı ve 27 Aralık 1813 tarihinde görkemli bir celsede
"*Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar İngiltere Birleşik Büyük Locası*" adı
altında birleşme gerçekleşti.

Birleşmeye yol açan anlaşmaya göre:

- 1- Anderson Anayasası Birleşik Büyük Locanın ana nizamnamesi
olacaktı, ancak maddeler yeniden gözden geçirilecekti;
- 2- İngiltere Büyük Locasının o zamana kadar uygulamış olduğu ritü-
eller, "haricilere" sızdırılmış olduğu gerekçesiyle uygulamadan
kaldırılacak, Eskilerin uyguladıkları ritüeller esas alınacak ve Ro-
yal Arch derecesi Üstat Derecesinin bir parçası olarak kabul edile-

cekti. Böylece York Riti, İngiliz Masonluğunca benimsenmiş ol-
maktaydı.

Alınan bu kararlara uyularak Anderson Anayasası yeniden gözden
geçirildi, "tarih" ve efsane ile ilgili kısımlar çıkarıldı ve Anderson Ana-
yasası son şeklini alarak, 23 Ağustos 1818 tarihinde bu son şekliyle ya-
yınlandı.

Çoğunlukla efsanelerle ilgili olan, tarih ve köken bölümü halen Ana-
yasadan çıkarılmış olmakla birlikte, bunların masonik kültürden ta-
mamen dışlanmış olduğunu söylemek yanlış olur. Hiram Efsanesi, bi-
lindiği gibi, günümüzde Üçüncü Derecenin ayrılmaz bir parçası haline
gelmiş, diğer ve sonradan konulan başka efsaneler ise fazlasıyla Eski
ve Kabul Edilmiş Skoç Riti'nin derecelerinde hâlen yaşatılmaktadır.

Üçüncü Derecenin uygulanmasına gelince, İngiltere'de, yalnız Çırak,
Kalfa ve Üstat derecesinden oluşan üç dereceli sistem, üçüncü derece-
ye Royal Arch derecesinin eklenmesiyle, York Riti lehine ortadan
kalkmış olmakla birlikte; Avrupa Masonluğunun büyük bölümündeki
Sembolik Localarda, halen Türkiye'de de yürürlükte olan, Üstat Dere-
cesini bildiğimiz şekliyle uygulayan üç dereceli sistem geçerliliğini ko-
rumaktadır ⁽³⁾.

Anderson Anayasasının en önemli ve en tartışılan bölümü olan Tanrı
ve Din Hakkında başlıklı birinci bölüm, Anayasa metninin İngilizce
dildeki orijinalinde aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

"I- Concerning God and Religion

*A Mason is oblig'd by his Tenure, to obey the moral law; and if
he rightly understands the Art, he will never be a stupid Atheist
nor an irreligious Libertine. But though in ancient Times Ma-
sons were charg'd in every Country to be of the Religion of that
Country or Nation, whatever it was, yet 'tis now thought more
expedient only to oblige them to that religion in which all Men
agree, leaving their particular Opinions to themselves; that is,
to be good Men and true, or Men of Honour and Honesty, by
whatever Denominations or Persuasions they may be distinguish'd;
whereby Masonry becomes the Center of Union, and the
Means of conciliating true Friendship among Persons that
must have remain'd at a perpetual distance."*

Bu bölümün ruhuna ve kelime kelime anlamına sadık kalınarak yapıl-
mış bir Türkçe çevirisi aşağıdadır:

'T- Tanrı ve Din Hakkında

Bir Mason, sahip olduğu mevki (sıfat) dolayısıyla, ahlâk yasasına itaat etmekle yükümlüdür; ve eğer Sanatı doğru anlamışsa, hiçbir zaman sersem bir inkârcı (ateist) veya dinsiz bir sefih olmayacaktır. Eski zamanlarda Masonlar buldukları ülke veya milletin dinine, bu hangisi olursa olsun, tabi olmakla yükümlüydüler; fakat şimdi kişisel kanıları kendilerine bırakılarak, onları, bütün insanların üzerinde uyuştukları dine bağlı kalmakla yükümlü tutmak daha uygun bulunmuştur; yani hangi mezhep ve inanca bağlılıkla ayrılıyor olurlarsa olsunlar, iyi ve doğru insanlar veya şerefli ve dürüst kişiler olmakla yükümlüdürler; böylece Masonluk birbirlerinden ebediyen uzak kalacak insanlar arasında bir birlik merkezi ve gerçek dostluğun yayılmasına aracılık edecek bir vasıta olacaktır.

Masonluğu tanıyan bizler için bu madde yoruma gereksinme duymayacak kadar açıktır ve Masonluğun dine ve inanca pozitif, çağdaş yaklaşımının açık ve net ifadesidir. Ancak, Masonluğu farklı değerlendiren bazı çevreler sözcüklerle oynamayı yeğlemektedirler. Özellikle bazı Fransız obediyanları "sersem inkarcı (ateist)" ifadesini yorumlarken, yalnız sersem olan ateistlerin Masonluktan dışlanacağını ve her ateistin ise sersem olmayacağı düşüncesini benimsemekte ve bu savlarını daha aşağıdaki *".. kişisel kanıları kendilerine bırakılarak.."* şeklinde gelişen ifadeyle pekiştirmeye yönlenmektedirler. Diğer bir deyişle, bunlara göre bir ateist, sersem olmamak koşuluyla ve kişisel kanaati kendisine bırakıldığına göre, Mason olabilir. Bu yorumun tutarlı olmadığını düşünen bizimki gibi Büyük Localara bağlı olarak çalışan Masonlar, bu yakıştırmaya sığınan Masonları gayrimuntazam saymaktadır.

Anderson Anayasasının, eski yükümlülüklerle ilgili bundan sonraki bölümlerini anlamlarına ve içeriğinde vurgulanan ana temaları satırbaşları şeklinde düzenleyerek, içeriğine sadık kalmakla birlikte, anlamlarını bugünkü dile göre yorumlanarak, kolay okunur bir düzende verilmeye çalışılmıştır. Anderson Anayasasının orijinal yazım biçimine sadık kalınarak yapılmış tam ve titiz bir çevirisi, yazının sonunda 3 numaralı referans olarak verilen, Merhum Fikret Çeltikçi Üstadın **Hür Masonluk Tarihinden Notlar** isimli değerli eserinde yer almaktadır.

II- Üst ve Alt Resmi Otoriteler Hakkında (Of the Civil Magistrate Supreme and Subordinate)

Bu madde Masonlar ile yaşadıkları ülkenin resmi mercileri arasındaki ilişkileri ele alır ve aşağıdaki hususları vurgular:

- *Masonlar devlet otoritesine karşı her zaman saygılıdır;*
- *Masonluk savaş ve isyanlardan, kan dökülmesinden her zaman zarar görmüştür bu nedenle Masonlar barış ve huzurdan yanadır;*
- *Devlete isyan etmiş bir Kardeşin hüküm giymesine karşı çıkılmaz ancak, cinayet gibi başka bir suça karışmamışsa Locasından uzaklaştırılmaz, Masonluğu elinden alınmaz, mutsuz bir insan olduğu için Kardeşleri tarafından ona acımayla davranılır mahkumiyetini en az sıkıntıyla geçirmesine çalışılır.*

III- Localar Hakkında (Of Lodges)

Bu maddede Localar ve üyeleri ile ilgili hükümler yer alır

- *Loca Masonların toplantı ve çalışma yeridir;*
- *Her Mason bir Locaya bağlı olmak ve ona devam etmek, onun tüzük ve ilkeleriyle birlikte bağlı olduğu Büyük Locanın tüzük ve yasalarına uymakla yükümlüdür;*
- *Hiçbir Mason Üstat ve Nazırları tarafından kaçınılmaz bir zorunluluk olduğu kabul edilen bir durum dışında, çağrılmış olduğu Loca toplantısına gitmezlik edemez;*
- *Bir Locaya üye olmak üzere davet edilecek kişi hür doğmuş, iyi ahlâk ve şöhret sahibi, reşit bir erkek olmalıdır.*

IV- Üstatlar, Nazırlar, Kalfalar ve Çıracılar Hakkında (Of Masters, Wardens, Fellows and Apprentices)

Bu madde Loca görevlileri ve üyeleri ile ilgili görevlendirme usul ve esaslarını belirler:

- *Localarda her göreve seçilmede öncelik, gerçek değer ve kişisel liyâkate bağlıdır;*
- *Her göreve, ona en lâyük kişinin seçilmesiyle Masonluk en iyi şekilde temsil edilecek, işverene en iyi şekilde hizmet edilecek ve Kardeşlerin utancına neden olabilecek olaylara ortam sağlanmamış olacaktır;*

- *Hiçbir Üstat, kendisine verecek yeterli bir görev yoksa yeni bir Çıracı olmayacaktır;*
- *Locaya kabul edilecek kişiler iyi aileden gelme, verilecek görevleri yapmasını engelleyecek bedensel eksik veya sakatlıkları olmayan kişiler olmalı ki önce Kardeş, sonra Kalfa, sonra da Locanın Nazırı, hatta Üstadı ve belki de Büyük Nazır ve Büyük Üstat olabilsin;*
- *Hiçbir Kardeş, Kalfalık aşamasını geçmeden Nazır, Nazırlık yapmadan Üstat, bir Locanın Üstatlığını yapmadan Büyük Nazır olmaz;*
- *Büyük Üstat olmak için, seçim tarihinde Kalfa Derecesini idrak etmiş, asil bir aileden gelme veya en iyi şekilde bir centilmen veya seçkin bir düşünce adamı veya meraklı bir mimar veya dürüst bir aileden gelme başka bir sanatkar olmalı ve Locaların indinde yüksek değere sahip olmalıdır.*
- *Büyük Üstat kendi Kaymakamını daha önce Loca Üstatlığı yapmış kişiler arasından seçer. Bu kişi Büyük Üstadın yokluğunda veya onun tayin edeceği durumlarda onun yerini aynı yetkiyle alır;*
- *Bu üst görevlilere, bütün Kardeşler saygı, sevgi, hicap, çabukluk ve bağlılıkla hizmet ederler.*

V- Çalışma Sırasında Mesleğin (Mason Locasının) İdaresi Hakkında (Of Management of the Craft in Working)

- *Bütün Masonlar iş günlerinde dürüstlikle çalışırlar ki kutsal günlerde veya ülkenin yasaları veya örf ve âdetleriyle belirlenmiş zamanlarda (tatil günlerinde) saygınlıkla yaşasınlar.*
- *Mesleğin en tecrübelisi, işverenin işinin âmiri veya denetçisi seçilir ve bu kişiye altında çalışan herkes Üstat diye hitap eder. Meslek erbaplarının (Masonların) kötü dil kullanmaları, birbirlerine nezaketsiz bir şekilde hitap etmeleri istenmez, birbirlerine Kardeş veya arkadaş (fellow) diye hitap etmeleri ve Loca içinde ve dışında nezaketle hareket etmeleri istenir.*
- *Üstat becerisini en iyi şekilde kullanarak işverenin işinin olabildiği kadar iyi yürütülmesini sağlar, malzemesini kendisininmiş gibi esirgeyerek kullanır, hiçbir Kardeş veya Çırağa hak ettiğinden fazla ücret ödemez. Hem Üstadın kendisi hem de ücretlerini âdil bir şekilde alan diğer Masonlar işverene sadakatle hizmet ederler ve ister*

yevmiyeli ister götürü olsun, işlerini dürüstlükle tamamlarlar, yevmiyeli yapılması adet olan işi götürüye sokmazlar.

- *Hiçbir Kardeş başka bir Kardeşin zenginlik ve refahını kıskanmaz, onun yerini almaya veya onun işini kendisi yapabilecek dahi olsa onu işinden etmeye çalışmaz, çünkü plan ve çizimlere tamamen vâkıf olmadan bir işin işverenin yararına en iyi biçimde nasıl bitirelebileceğini kimse bilemez.*
- *Kalfalardan biri Üstadın altında Nazır seçildiğinde, o Kalfa hem Üstadına hem de iş arkadaşlarına karşı sadık kalır ve dürüstlükle davranır, Üstadın yokluğunda işe nezaret eder, işverenin çıkarını korur ve Kardeşleri ona itaat ederler.*
- *Locada çalışan bütün Masonlar kendilerine biçilen ücretleri yumuşak başlılıkla, itiraz veya isyan etmeden kabul ederler, iş tamamlanmadan Üstatlarını bırakıp gitmezler.*
- *Bilgi ve idrak eksikliği nedeniyle malzemenin israf edilmemesi ve Kardeşlik sevgisinin süregelmesi için genç Kardeşler eğitimden geçirilirler.*
- *Kullanılan bütün avadanlıklar Büyük Locanın onayıyla kullanılır, Masonlar bir acil zorunluluk olmadıkça Mason olmayanlarla çalışmaz ve işçilere veya Masonluğa kabul edilmemişlere Kardeşlerine yaptıkları gibi eğitim vermezler.*

VI- Davranışlar Hakkında (Of Behaviour, viz.:

1. Locada, Loca Çalışma Hâlindeyken (In the Lodge while constituted)

- *Loca çalışma halindeyken, Üstadın izni olmadan gruplar kurarak özel konuşmalar yapılmaz, ilgisiz ve gereksiz konularda konuşulmaz, Üstat ve Nazırların veya Üstat ile konuşmakta olan bir Kardeşin sözleri kesilmez, Loca ciddi ve resmi bir konuda çalışırken gayri ciddi ve güldürücü hareket ve taklitlerde bulunulmaz, hiçbir nedenle uygunsuz ifadeler kullanılmaz, yakışık almayan bir dille konuşulmaz, Üstada, Nazırlara ve Kardeşlere karşı gerekli saygı gösterilir.*
- *Herhangi bir şikâyet söz konusu olursa, suçlu bulunan Kardeş, bu konuda hüküm vermekle yetkili karar mercii olan Locanın önünde kendisi hakkında verilecek hükmü kabullenir (arzu edilirse karara*

Büyük Loca nezdinde itiraz edilebilir) veya bu nedenle işverenin işi gecikmeye uğrayacaksa özel bir işleme başvurulabilir, ancak Masonluğu ilgilendiren hiçbir konu, Loca tarafından zorunluluk görülmeden, mahkemeye intikal ettirilmez.

2- Loca Çalışması Bittikten Sonra Fakat Kardeşler Dağılmadan Önce Davranış (Behaviour after the Lodge is over and the Brethren not gone)

- *Kardeşler, masumane bir neşeyle ve yetenekleri çerçevesinde fakat her türlü aşırılıktan kaçınarak birbirleriyle şakalaşır ve etkileşir, hiçbir Kardeş diğerini arzusunun ötesinde yeme ve içmeye veya ayrılması gerektiğinde kalmaya zorlayamaz veya Kardeşlik uyumunu bozacak kırıcı sözler söyleyemez veya davranışlarda bulunmaz.*
- *Bu nedenle özel tartışma ve uyuşmazlıklar ile din, devlet, politika veya milliyetle ilgili konular kapımızdan içeri giremez; biz Masonlar olarak yukarıda belirttiğimiz insanlık dininden (- esas metinde "Catholick Religion" ifadesi bu anlamda kullanılmıştır-) kişiler olarak aynı zamanda bütün milletlerden, dillerden, türlerden insanlarız ve Locamızın ahengini bozan ve refahını sağlamadığını bildiğimiz her türlü politik tartışmaya karşıyız. Bu yükümlülük, her zaman ve özellikle Britanya Reformundan sonra, ve bu ulusların Roma Birliğinden ayrılmasından sonra kesin bir hüküm olarak belirtilmiş ve buna riayet edilmiştir. (Altı çizili cümle, Anayasanın 1723 baskısından sonraki baskılarından çıkarılmıştır). (3)*

3- Loca Toplantı Halinde Değilken Kardeşlerin Loca Dışında Yabancıların Bulunmadığı bir Yerde Buluştuklarındaki Davranışları (Behaviour when Brethren meet without Strangers but not in a Lodge formed)

Kardeşler kendilerine öğretilen şekilde, birbirlerini nezaketle selâmlar, birbirlerine "Kardeş" olarak hitap ederler, yabancıların dikkatini çekmeden ve duymalarına neden olmayacak şekilde, birbirleriyle, Mason olsun olmasın her insana karşı uygulanacak saygıdan ayrılmadan, karşılıklı olarak iletişim kurarlar, gerekli talimâtları birbirlerine verirler. Masonluk bir kişinin Mason olmadan önce sahip olduğu şeref ve itibardan hiçbir şey beklemez, tersine eğer hak ederek katılmışsa, Masonluk camiasına katılmış olmakla ve nezaketten sapsamamakla kişi kendisi itibar kazanır.

4- Mason Olmayan Yabancılarla Birlikteyken Davranış (Behaviour in presence of Strangers not Masons)

Açıklanması uygun olmayanları, nüfuz yeteneği en yüksek bir yabancıncının dahi anlamayacağı şekilde, sözlerde ve davranışlarda tedbirli olunacak ve gereken durumlarda Muhterem Kardeşliğin onurunu korumak için bir tartışma basiretle saptırılacaktır.

5- Evinizde ve Çevrenizdeki Davranış (Behaviour at Home and in your Neighbourhood)

Evinizde ve çevrenizde ahlâklı ve bilge bir kişiye yakışır şekilde davranacak, aile efradınıza ve yakınlarınıza, kendi onurunuzu ve Kardeşlik Cemiyetinin onurunu göz önünde tutarak, Loca ile ve Cemiyetle ilgili (gizli kalması gereken) bilgileri vermeyeceksiniz. Ayrıca sağlığınıza koruyacak, Kardeşlerle birlikteki toplantılardan sonra evinize dönmede çok geç kalmayacak, evinizi ihmâl etmeyecek, sarhoşluktan aşırı yemekten uzak duracak, iş yaşamınıza önem vereceksiniz.

6- Yabancı bir Kardeşe Karşı Davranış (Behaviour towards a strange Brother)

- *Bir sahtekarla karşılaşmış olma ihtimaline karşı onu dikkatle sınavacak, gerçek bir Kardeş olduğuna güven duymadan herhangi bir bilgi vermeyeceksiniz.*
- *Gerçek bir Kardeş olduğunu kanıtladığınız kişiye gerekli saygıyı gösterecek, yardım edecek, sıkıntıdaaysa sıkıntısını giderecek veya nasıl gidereceğini ona anlatacak, ihtiyacı varsa iş verecek veya iş verilmek üzere tavsiye edeceksiniz.*
- *Olanaklarınız dışına çıkmanız istenmemekte olup, ihtiyaç halindeki herhangi bir iyi insana yardımda Kardeş olanı tercih etmeniz arzu edilmektedir.*
- *Son olarak, riayet etmek zorunda olduğunuz ve ileride başka şekilde size bildirilecek olan bütün yükümlülöklere uyacak, Eski Kardeşlik Cemiyetimizin temeli, kilit taşı, harcı, şan ve şerefi olan Kardeşlik sevgisini geliştirerek; her türlü çekişme ve kavgaya, iftira ve lekelemeye engel olacak, herhangi bir namuslu Kardeşi kendisiyle ilgili ileri sürölebilecek iftira ve dedikodulara karşı koyacaksınız. Onun onur ve güvenini kendi onur ve güveniniz gibi koruyacaksınız. Sizden bundan daha fazlası beklenmeyecektir.*

- *(Savunduğunuz) Başka bir Kardeşe karşı yapılan saldırılardan herhangi biri size zarar verirse öncelikle kendi Locanıza veya onun Locasına baş vurmalsınız, gerekiyorsa üç aylık toplantılarda veya yıllık toplantıda Büyük Locaya kadar konuyu götürebilirsiniz.*
- *Bütün bu işlemlerden sonuç alınmadığı takdirde, Üstat ve Kardeşlerin aracılığına başvuracak onların önerilerini sabırla dinleyecek, (Masonluk camiası içinde) her türlü çare tükenmedikçe mahkemelere başvurmamalısınız.*
- *Mahkeme önüne çıkıldığında Üstat ve Kardeşler arabuluculukta bulunmalıdırlar, bu arabuluculuk etkili olsun veya olmasın, davalı Kardeşler, aralarındaki davayı kin ve garezle sürdürmemeli, Kardeşlik sevgisini ve Masonluk Cemiyetinin ismini ve iyi hizmetlerini zedeleyecek davranışlardan kaçınmalıdırlar ki herkes, dünyanın kurulduğu günden beri var olan ve ebediyete kadar devam edecek Masonluğun barışçı, iyi etkilerini idrak etsin.*

Amin, dileriz öyle olsun.

Yukarıda içeriğine sadık kalınarak, ancak kolay izlenebilme açısından maddeler şekline dönüştürülmüş olarak çevirisi verilen metin, 1723 yılında kabul edilmiş bulunan Anderson Anayasası'nın, tarih-efsane kısmı hariç, orijinal metnidir. İngiltere Büyük Locası ise, Eskiler-Yeniler uzlaşması sonrası kabul edilen ve 1818 tarihinde basılmış 1813 metnine esas olan 1738 metnine sadık kalmaktadır. Bu metin bile, 1818 metnine kadar, sırasıyla 1746, 1754, 1756, 1769 ve 1776 tarihlerinde, küçük olmakla birlikte, çeşitli değişikliklere uğramıştır ⁽³⁾. Bu açıdan, her ne kadar, İngiltere dışındaki Masonluk dünyasınca 1723 metni esas alınmaktaysa da İngiltere kökenli olan Anderson Anayasası, İngiltere'de çeşitli değişiklikler yaşayarak bugüne gelmiştir. Bu açıdan, bu kadar değişim yaşamış Anayasa'ya, Hürmasonluğun bir "landmarkı" olarak bakmak belki de doğru olmaz.

Ancak Anayasa, Mason kültürünün gene de en önemli unsurlarının başında gelir. Çünkü Avrupa Aydınlanmasının en büyük gücü kendini hissettirmekte olduğu günlerde politik organın niteliklerinin belirlenmesinde, Aydınlanmanın en etkili isimlerini bünyesinde barındıran Hürmasonluk, bir "**Anayasa**" ile yönlendirilen ve "**Seçimle**" belirli bir süre için iktidara gelen yönetim fikrini, 18.Yüzyılın daha ilk çey-

reğinde bir model olarak ortaya koymuştur. Birçok yazara göre aydınlanma toplumu için bir davranış modeli oluşturan, en seçkinlerin kurumu Hürmasonluk, Avrupa'da ve Amerika'da Anayasal Devlet ve Demokrasi fikirlerinin bu kadar hızla benimsenmesinin en önemli nedeni olmuştur (6). Gerçekten de Mason Locaları, dokunulmazlıkları ve kapalılıkları nedeniyle, 18. Yüzyılda da politik yapı ve ideal devlet ile ilgili fikirlerin, başka ilerici fikirler ile birlikte, en kolaylıkla ifâde ortamı bulduğu yerler olmuştur.

Günümüzün yasal ve toplumsal gereksinimleri Büyük Locaların çok daha ayrıntılı tüzük ve yönetmeliklerle yönetilmelerini gerektirmektedir. Ancak, Anderson Anayasasının özellikle "Tanrı ve Din Hakkında" isimli birinci bölümü başta olmak üzere eski yükümlülüklerle ilgili bölümleri çok sade ve açık bir dille bugün uyguladığımız şekliyle Hürmasonluğun ana ilkelerini tanımlamaktadır. Bu nedenle dünyadaki bütün Büyük Locaların bütün ayrıntılı tüzük ve yönetmelikleri bu ilk ve en önemli yasalar kitabından güç almakta ve onun oluşturduğu ana ilkelerle çelişmeden günün ve buldukları ülkelerin gereksinimlerine cevap vermeye çalışmaktadır.

R E F E R A N S L A R

- (1) *Stevenson, David; The Origins of Freemasonry: Scotland's Century, 1590-1710, 1988; Cambridge, Cambridge University Press, 1990. pp: xvii+246*
- (2) *Stevenson, David; The First Freemasons: Scotland's Early Lodges and their Members, Aberdeen; Aberdeen University Press, 1988 pp: 232*
- (3) *Çeltikçi, Fikret; Hür Masonluk Tarihinden Notlar; Mimar Sinan Yayınları No.:6, İkinci Basım 1998, pp: 480*
- (4) *Naudon, Paul; Masonluk; Varlık Yayınları Bilgi Dizisi 31, Dördüncü Basım 1994, pp: 117*
- (5) *Curl, James Stevens; The Art and the Architecture of Freemasonry: An Introductory Study; 1991; Woodstock, N.Y.: Overlook, 1993, pp: 272*
- (6) *Jacob, Margaret C.; Living the Enlightenment: Freemasonry and Politics in the Eighteenth Century Europe; New York & Oxford: Oxford University Press, 1991; pp: viii + 304*

II. NAZIR ve SÜTUNLAR

Vitali SAPORTA

JUNIOR WARDEN AND PILLARS

The main purpose of the article is to acquaint the new initiates to the Craft with basic knowledge about the Wardens (mainly Junior Warden) and the most distinguished symbols which are the central pillars and the twin pillars of the Temple. In this aspect, the first part deals with the differences between the Wardens, with more emphasis to the Junior Warden and their etymological meanings, roles and locations while the second part mainly deals with the diversity of the pillars, and their religious and historical evolution.

II. NAZIR

Bu incelemede konuya öncelikle II.Nazır yönünden yaklaşılmıştır. I.Nazır'a atfen yapılan değerlendirmeler ise Nazırlar arasındaki yakın ilişkilerin sonucudur.

Genel anlamda Nazırlar, simgesel derecelerde yapılan oturumlarda, oturum başkanının yardımcıları olan görevlilerdir. Nazırların oturuş yerleri değişik ritlerde farklı biçimlerde düzenlen-

miştir. Rit'in sözlük anlamı "Dinsel törenlerin biçimi"dir. Masonik anlamı ise "Amaç ve bu amaçla uygun olan çalışma sistemi"dir.

Spekülatif Masonluğun ilk 150 yılı içinde her ülkede ve her toplumun kendine özgü inançları, gelenekleri, düşünüş biçimleri, bilgi ve kültür farklılıklarına göre oluşan ayrı ayrı ritlerin sayısı takriben 600 kadar olmuşsa da, bugün uygulamalarını sürdüren

ritlerin toplamı 20 kadardır. Tarihteki önemli ritler alfabetik sıraya göre: Adonhiramit Riti, Adopsiyon Riti, Amerikan Riti, Cagliostro Riti, Eklektik Rit, Eski İskoç Riti (Ramsay Riti), Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti, Fessler Riti, Fransız Riti, İngiliz Riti, İrlanda Riti, Skoç Riti, İsveç Riti, Karma Rit, Klerikat Riti, Misraim ve Memphis Ritleri, Olgunlaşma Riti, Schröder Riti, Sıkı İzleyiş Riti, Yenilenmiş İskoç Riti olarak sayılabilirler.

Masonik ritlerin derecelerinin sayısında ve öğretilerinde farklar olmasına rağmen çalışma yöntemleri ve evrensel amaçları birbirine benzerse de, Nazırların Mabet'te oturdukları yerler bakımından farklı uygulamalar vardır. Localarımızdaki simgesel derece oturumlarında İkiz Sütunlar'ın girişine göre solda Kuzeybatı'ya yakın yer alan I. Nazıra karşılık; II.Nazır, Güney'de sıraların tam ortasında ve Kuzey'e dönük şekilde bir basamaklı platformda oturur. Fransız Riti'nde Nazırların oturduğu bunun tam tersidir. Diğer bazılarında I. Nazır, Güney'de; II. Nazır, Kuzey'dedir. Yahut her iki Nazır, Mabet'in Batı'sındaki giriş kapısının hemen önünde yer alan Sütunların az ilerisinde I.Nazır Kuzey'e yakın ve girişe göre solda; II.Nazır ise, Güney'e yakın ve girişe göre sağda otururlar.

Operatif Masonluktaki oturma şekli, Spekülatif Masonluktakinin tam tersiydi. Şöyle ki, Doğu'da oturan Üstadı Muhteremin sırtı güneşe dönük olduğu için güneşin doğuşunu görmesi mümkün değildir. Doğu'nun en iyi gözlenebileceği yer Batı'dır. Bu nedenle, Operatif Localarda Üstadı Muhteremin makamı Batı'dadır. Aynı şekilde, kuzey yarımkürede güneşin tam tepe noktasına geldiği, yani gerçek öğle vaktini tespit edebilecek en iyi gözlem yeri, göz kamaşması dolayısıyla, Kuzey'den Güney'e bakış noktasıdır. Bu sebeptendir ki, Operatif Localarda II.Nazırın yeri, Güney'de değil, bilakis Kuzey'dedir. Fakat, hangi konumda otururlarsa otursunlar, Nazırlar ile Üstadı Muhterem, Locanın Kare'si içinde daima bir Üçgen oluşturur.

Nazırlar, ritüel görevlerini yerine getirerek oturumlarda Koruyucu ve Gözcünün yardımıyla Locanın korunup korunmadığını anlamak ve çalışmaya katılanların düzenli üyelerden olduğunu bilmek zorundadırlar. Diğer bir deyişle adeta bir denetici gibidirler. Esasen batı dillerinde sözlük anlamı Surveillant-Warden-Aufseher (yani Gözetici-Denetici-Müfettiş)'tir. Bizde de Nazır, Bakan demektir. Örneğin, "**denize nazır pencere**" deriz. Bu ünvan, eski ritüellerde Nazırların Loca girişindeki iki Sütun'da toplanan Kalfalar ve Çıraklara

Nezaret etmelerinden doğmuştur. Fransız Riti'nde bu uygulamaya halen devam etmektedir.

Locanın asli görevlilerinin Üstadı Muhterem ve Nazırlar üçlüsünden oluşması adeta bir landmark gibi algılanır. Operatif Masonlukta, Scoç Localarını Deacon adı verilen bir Tören Görevlisi (Deacon, Diacre, Diyakoz: Anglosakson Masonluğunda Tören Üstadı benzeri olarak locanın orta işlerini yürüten tören görevlisi) ve bir Nazır idare ederdi. Tören Görevlisi, Üstadı Muhteremlik görevini yapar, Nazır da fonların dağıtımını üstlenir, yani Hazine Emini gibi davranırdı. Bu kayıtları, 1670 yılına ait Edinburg Locası'nın tersimatlarında okuyoruz. Eski elyazmalarından öğrendiğimize göre, 1354 yılında III.Edward, Locaların idaresi için yılda bir kere Nazırların seçimini emretmiştir. Bundan anlaşılıyor ki, başlangıçta Locaların başkanı Nazır'dı. Daha sonraları, Kraliçe Elizabeth devrinde başkanın Üstad (**Master**) diye adlandırıldığını görüyoruz. Nihayet 1603-1625'te, I.James döneminde Localar, Üstat ve Nazırlar tarafından yönetilmeye başladılar.

Etimolojik bakımdan konuyu biraz deşersek şöyle bir tabloyla karşılaşıyoruz. Eski zamanlarda çok değişik olan iki kelime, Nazır (**Wardian**) ile Koruyucu (Guardian) aynı anlamda kullanılıyor-

du. Çünkü Fransızca ve İtalyanca gibi Latin kökenli dillerde akustik dolayısıyla "W" harfi önce "U" harfine dönüştü ve "U" harfinin önüne ise zamanla "G" harfi geldi. Böylelikle Ward ile **Guard**, **Wardian** ile **Guardian** eş anlamda iki kelime oluverdiler. İşte bu sebepten eski yazarlar, Mabet'te korumayı üstlenen görevliye Wardian, Warden veya Guardian demektedirler. Nitekim, 1422 yılının **York Katedrali Yapım Zabıtları**'nda başkana Master Mason (**Üstat Mason**) ve yardımcısına Guardian (II. Üstat) denmektedir. 1531'de Great Hall of Hampton Court'un inşasında **Master Mason** günde 1 şiling alırken, Guardian haftada 5 şiling ahyordu. Sonuç olarak diyebiliriz ki, bugünkü Nazırların görevleri, 1811'den daha eski-lerde görülmemektedir.

Nazırlar, ya **York Riti**'nden etkilenen Amerikan Masonluğunda ve bizde olduğu gibi **seçim**'le gelir ya da İngiliz Masonluğunda olduğu gibi Üstadı Muhterem tarafından atanır. Nazırlar, prensip olarak Üstadı Muhteremin yardımcıları olmalarına rağmen bizim obediyanımızın (bir ritin sadece üç simgesel derecesini kapsayan ve kendi kendini yöneten bağımsız federatif bir kuruluş) kurallarına göre Üstadı Muhteremi makam olarak temsil edemezler. Bu görevi ancak Önceki Üstadı Muhteremler yapabilirler; çünkü, Üstadı Muhte-

remlik sadece bir unvan ve makam değil, aynı zamanda kendine özgü özel öğretisi ve sırları olan bir derecedir.

Masonlar, **zaman**'a ve **gökci-simlerin hareket sembolizması**'na çok önem verir. Örneğin, Üstadı Muhterem, Doğu'da oturarak güneşin doğuşunu temsil eder. Bijusu Gönve, sütunu İyonyen, sembolü **Akıl ve Hikmet**'tir. I. Nazır, Batı'da oturur, geceyarısını, yani çalışma zamanının sona erdiğini simgeler. Bijusu **Tesviye**, sütunu **Dorik**, sembolü **Kuvvet**'tir. II. Nazır Güney'de oturur, güneşin tam öğle vaktinde olduğunu belirleyerek, çalışmaların başlama saatini tayin ve temsil eder. Bijusu **Şakul**, sütunu **Korent, sembolü Güzellik**'tir. II. Nazır, Çırak derecesinde yapılan oturumlarda gerek ritüelik nitelikli, gerekse temel masonik bilgiler üzerinde açıklayıcı ve aydınlatıcı konuşmalar yapmaktan sorumludur.

İnisiyatik cemiyetlerde ritüelin gerekliliği ve vazgeçilmezliği temel prensiptir. Buna ilâveten düşünce ufkumuzun zenginliğine ve enginliğine paralel zihin jimnastliğini temin eden sembollerin varlığı da tartışılmaz. Sembollerin yorum şekli, kişinin şahsına mahsus ise de işi çığırından çıkarıp olmayacak yorumlarda bulunmak da kabul edilemez. Manâ itibarıyla aynı olan yorum farklı

lıkları ise teşvik edilir ve takdire değerdir. Bu bağlamda II. Nazırın sembolü olan Güzellik, kısaca doğa ve evrendeki her oluşumun düzenliliği, birlik ve yetkinliğidir. II. Nazırın bijusu olan **Şakul** ise doğru ve olumlu akıl yürütmenin, değerlendirmede düzgün bir derinliğin sembolüdür ve mevkimizde dürüstlikle ilerlemeyi, adalet ölçüsünü dengede tutmayı, zevkle aşırılığın ortasını bulmayı, tutku ve önyargılarımızın, görevimizin çizgisiyle uyum içinde olmasını, bağdaşmasını ifade eder.

Genel kural olarak, Nazırların Üstadı Muhteremliğe seçilme hakları vardır. En az bir devre Nazırlık veya Sekreterlik yapmayan bir Mason, Üstadı Muhteremliğe seçilemez. II. Nazır, I. Nazıra vekalet edip onun görevini üstlenemez. Üstadı Muhterem başka bir Kardeşi vekil olarak tayin eder. Nazırlar doğrudan Üstadı Muhteremden söz alırlar ve oturarak konuşmak hakkına sahiptirler.

Locanın açılışında, Mabet'te yabancı bulunmadığı ve hazır olanların tümünün Mason olduğu belirleninceye kadar Masonlar birbirlerine adlarının ardına Kardeşim sıfatını koyarak hitap ederler. Böylece görevleri dolayısıyla aralarında fark bulunmadığı, yani Tesviye'de oldukları vurgulandığı gibi; makam ve görevlerin açıklanmasında ketum

davranılır. İşte bu sebepten dolayı, Üstadı Muhterem, II. Nazır'a hitap ettiğinde, ona II. Nazır diye değil, adına Kardeşim sıfatını takarak seslenir. Aynı şekilde, II. Nazır da, aynı şekilde, Koruyucuya sorusunu yöneltir. Her derecenin açılışında, hem II.Nazır, hem de tüm Kardeşler, gözlerini Üstadı Muhtereme yöneltmeli; kapanışta ise II.Nazıra dönmelidirler.

ORTA SÜTUNLAR

Sütun (Kolon), mimaride üç maksatla kullanılır:

- 1) Büyük bir tavanın dayanağı olarak;
- 2) Bina dışının veya kapı girişlerinin süsü olarak;
- 3) Kapı yerine kullanılan dayanak olarak.

Bunların ötesinde hiçbir yere dayanmayan ve tek başına dikilitaş gibi duran, yapıya temas etmeyen dördüncü tip bir sütun tarzı da vardır ki, bunun amacı **kişilerin dikkatini çekmek ve etrafında kalabalık grupların toplanmasını sağlamak**'tır.

Yapı inşaatında fonksiyonel olan sütunlar, **Samson**'un hikayesinde özellik arz eder. Gözleri kör edilmiş **Samson, Dagon**'un sarayını, üzerine mesnet edilen iki sütunu yerinden oynatarak yıkar.

İnşaatta sütun, Yakın Doğu'da çok kullanılırdı. Mesela, bunları MÖ. 3000 yıllarında Mısır'da görüyoruz. Mezopotamya'da ise M.Ö. 2000 yıllarında rastlamaktayız. Bina içi sütunlar, genellikle tahtadan veya taştandı ve aralarından geçilebilmesi için aralıklı kullanılmışlardı. Genel olarak birbiri üzerine konan taş bloklardan oluşturulmuşlar, nadiren yekpare yapılmışlardı. İbrani kavminin Ahit Sandığı'nın içinde tutulduğu **Çadır (Tabernacle)**'da bulunan sütunlar ise **tahta**'dandı.

Gerek ikametgâh, gerekse diğer yapı tiplerinde sütunlar, İsrail periyodunda çok kullanılmıştır. Kitabı Mukaddes ise, maddi sütunlara ilaveten **Ateş ve Bulut Sütunları**'ndan bahseder. Bunlar, İsrail kavminin Mısır Çıkışı'nda koruyucu ve yol gösterici olmuşlardır (*Çıkış 13:22*). Bulut sütunu, sabit şekilde Çadır'ın üstünde dururdu (*Tesniye 31:15*). Mecazi olarak cennetin sütunlar üzerinde durduğu gene aynı kıtapta ifade edilmektedir (*Eyüp 26:11*). Diğer örnekler şöyle verilebilir:

Neşideler 5:15: " Emirlerle oturmak için, İzzet kürsüsünü miras ettirmek için, Yoksulu topraktan kaldırır, Fakiri gübrelikten yükseltir; Çünkü yerin direkleri RAB-BİNDİR, Ve dünyayı onların üzerine kurdu."

Eyüp 26:7: "Boşluğun üzerine şimali yayar, Ve hiçliğin üzerine dünyayı asar."

(Mezmunlar 75:3): "Yer ve onda oturanların hepsi eridi; Onun direklerini ben pekiştirdim."

Şüphesiz ki, Kitabı Mukaddes'ten bu alıntılarda kastedilen simgesel sütunlardır.

Mabetlerde genellikle Orta Sütunlar diye adlandırılan üç sütunun üzerinde Antik Çağ stilinde başlıklar bulunmaktadır. Antik Çağ'ın beş temel sütun stili vardır. En eskileri olan İyonik, Dorik ve Korintyen stiller, Eski Yunan Uygarlıkları'nda oluşturulmuşlardır. Roma devrinde bu stiller karıştırılıp çoğaltılarak Tuskan ve Kompozit stilleri geliştirildi. Tüm bu sütunlar: Gövde çapları; Gövde çapıyla yükseklikleri arasındaki oran; Gövde boyunca uzanan yivlerin şekli; Başlık süslemeleri bakımından belirli özellikler taşırlar ve böylelikle birbirlerinden ayrılırlar.

İyon Sütun Stili (Ionic Pillar): Bu sütun kendinden önce yapılmış Dor stilindeki bir sütuna oranla daha ince yapılı ve daha süslemelidir. Sağlam ve dekoratif olduğu kadar işlevsel bir sütundur. Geometrik özellikleri şöyledir: Yüksekliği, çapının ortalama 9 katıdır. Gövdesi, boylamasına dışlıdır; gövde çevresinde tam 20 kanal bulunur. Kimi

uygulamalarda bu kanallar düz değil, helezon şeklinde olabilir. En belirgin özelliği, sütun başlığıdır. Bu başlıkta, dişli saçakların yanı sıra dört helezonik kıvrım yer alır. **Akıl ve Hikmet'i** temsil eder.

Dor Sütun Stili (Doric Pillar): En eskisidir ve en süslemesiz olanıdır. Yüksekliği çapının ortalama 6 katıdır. Bu kalın yapısıyla diğerlerinden kolayca ayrılır. Gövde ve başlığında herhangi bir işleme yoktur. **Kuvvet'i** temsil eder.

Korint Sütun Stili (Corinthian Pillar): Eski Yunan Uygarlığı'nda kullanılmış sütunların en narin ve en süslü olanıdır. **Güzellik'i** temsil eder.

Aslında Akıl kavramını Tuskan stilindeki sütun, Hikmet kavramını ise Kompozit stilindeki sütun temsil eder. Bu iki stilin, İyon stilinin karışımından yaratıldığına yukarıda değinilmişti. İşte bu sebeptendir ki, İyon Sütünü, **Akıl ve Hikmet'i** temsil eder.

Sütunların üzerindeki ışıklar (**şamdanlar**) ritüel olarak, Locanın açılışında yakılır ve kapanışında söndürülürler. Şamdanların verdiği ışık, Masonların çalışmalarının temeli olan ve simgesel olarak Hakikatin Nuru kavramıyla belirtilen ilkeleri temsil ederler.

Mabedin ortasındaki üç sütundan **İyon Sütünü** Güneydoğu'da,

Dor Sütunu Kuzeybatı'da, **Korint Sütunu** Güneybatı'da yer alırken; Kuzeydoğu köşesi çoğu uygulamalarda (**ve bizde**) boştur; bazılarında ise **kırık sütun** bulunur. Kuzeydoğu köşesinin boş bırakılması, Çırakların Mabedin bu yönüne oturmalarının gereği olarak açıklanır.

Bazı uygulamalarda Üç Sütun Mabedin ortasında değil, sırasıyla Üstadı Muhteremin, I. Nazırın ve II. Nazırın kürsülerinin yanbaşında yer alır. Fakat her durumda bu Üç Sütun'un oluşturduğu üçgenin kenar uzunluklarının 32: 42: 52 oranında olmasına özen gösterilir. Bunlar, üç büyük masonik karakterin sembolü olarak şöyle ifade edilirler:

- 1) Düşünmemizi sağlayan **Akıl ve Hikmet**;
- 2) Tüm güçlülere karşı koya-bilmemiz için **Kuvvet**;
- 3) Uğraş verdiğimiz manevi yapının inşasında kabiliyet ve dehanın süslediği emsalsiz **Güzellik**.

Bunun paraleli olarak **Kral Süleyman**'ın **Akıl ve Hikmet**'i; **Sur (Tyre) Kralı Hiram**'ın **Kuvvet**'i; ve **Hiram Abif**'in **Güzellik**'i temsil ettiğini hatırlayalım.

Alman Localarının birçoğunda, ışıkları yakarken, II.Nazır, "**Gü-**

zellik Güney'de"; I. Nazır, "**Kuvvet Batı'da**" derken; Üstadı Muhteremin "**Akıl ve Hikmet Doğu'da**" diye devam etmesi ise **Evrenin Ulu Mimarı**'na inanan üç kitaplı dinin Doğu'dan çıktığını vurgulamak içindir.

İki sütun, iki ayaklı bir iskemle veya iki ayaklı bir masaya benzer. Dolayısıyla üçüncü ayağa mutlak ihtiyaç vardır. İnsanın başına gelen bütün belâlar, hep üçüncü ayağın kullanılmasından kaynaklanmıştır. Halbuki **Evrenin Ulu Mimarı**, yağmurun yanında bize gökkuşağını da vermiştir. Arılara bal yapmalarını sağlayan çiçekler, bize bütün güzelliklerini gösterirler. Dallarda parıldayan meyveler, cennetin sunularıdır. Tanrı'nın eserleri, bizi cezbeder, hayran bırakır, mantığımızı sığmaz ve böylelikle de inancımızı doğurur. Dolayısıyla kötülüğü düşünmek, inançsızlığın ta kendisidir. Neticede bizler, **Akıl ve Hikmet - Kuvvet ve Güzellik'in İlâhi Kudret**'in lütfu olduğunu kabul etmekle gururlanırız.

Kuvvet sözcüğünün kendisi birşeye karşı üstün gelmeyi, dolayısıyla bir mücadeleyi ifade ederken; **Akıl ve Hikmet, Kuvvet**'i idare eder. Fiziksel, akli ve ahlâki Güzellik, bu ikisini tamamlar ve kabul edilebilirliğini sağlayarak bizi Hakikat'e yaklaştırır. Her zaman gözlerimizin önüne ışınlarını göndermekte

olan bu kaynaklar, bir Locanın en önemli unsurlarıdır. Sonuç olarak, bu üçleme bir bütündür. Kuvvetsiz akıl, faydasızdır. Akılsız kuvvet ise tehdittir, felakete sebep olur. Kutsal Kitapların ahlaki öğretileri içinde, toleransın birleştiriciliği ile adaletle beslenen iyi ve doğru düşünce, kuvvetle desteklendiğinde ihtiraslara sınır koyar, fakat Evrenin Ulu Mimarı'na yükselme yolunda mutlaka güzelliğe ihtiyaç vardır. Moriah Dağı'nda başlayan bu üç muhteşem: **Akıl ve Hikmet-Kuvvet-Güzellik** üçlemesi her tekriste yeni doğanlara devredilmiştir.

İKİZ SÜTUNLAR

Ezoterik Sistem'de çalışmakta olan kurumların çoğunun Mabetlerinin girişinde kapının her iki yanında geleneksel olarak yerleştirilen, boyutları bakımından birbirinin aynı fakat ayrıntıları farklı ve yük taşımayan sütunlara **İkiz Sütunlar** diyoruz. Antik çağdaki ezoterik kurumlarda bu sütunlar, farklı renklere boyanırdı. Bu dönemden en fazla bilineni, Güneş Şehri Heliopolis'te (Güneş Şehri, City of the Sun) M.Ö. 15.Yüzyılda III. Tethmosis devrine ait Mısır Sütunları (**Egyptian Obelisks**)'dır. Bu sütunlar, Augustus Caesar tarafından İskenderiye'ye (Caesarium at Alexandria) nakledilmişlerdir. Bugün biri, Thames Embankment'ta (Londra) ve diğeri

Central Park'ta (New York) bulunuyorlar. İkisine birden **Kleo-patra**'nın İğneleri (Cleopatra's Needle) denilmektedir. Benzer sütunlar, I.Yüzyıla ait Kıbrıs paralarında da görülmüştür. Ayrıca Herakles'in tapınağı ile Suriye Tanrısının Atratah Tapınağı'nda da mevcuttu.

Bu sütunların ilk olarak Operatif Masonlukla ilişkilendirilmeleri, belki de 12. Yüzyılda ünlü seyyah Binyamin De Toledo'nun, Roma'daki St. Giovanni Katedrali'nde David'in Oğlu Süleyman'ın Sütunları adıyla rastladığını kaydetmesiyle başlamış olabilir. Nitekim, daha evvel 11.Yüzyılda yapılmış Würzburg Katedrali'nde de var oldukları sonradan tespit edilmiştir. Masonlar, Locanın sembolik amblemi olarak Süleyman Mabeti'ni kabul ettiklerinden, bu Mabet'in girişinde bulunan iki sütunun da masonik ritüel ve sembolizmasında yer alması çok doğaldır. Ancak, bunlardan hangisinin solda veya sağda yer aldığı hususunda her zaman farklı görüşler ileri sürülmüştür. Ezekeil'e (Chapter 8) göre Mabet'in girişi Doğudandı. Aynı şey, Whiston tarafından tercüme edilip 1735'te basılan Josephus'un Antiquities of the Jews'da geçen bir bölümde de bahsedilmektedir. Bu da bize, 18.Yüzyıl Masonlarının sağ-sol sütun meselesinde bir sorunlarının olmadığını göstermektedir. Çünkü buna göre, İb-

raniler; ön taraf için Doğu'yu, arka taraf için Batı'yı, sol el tarafı için Kuzey'i ve sağ el tarafı için Güney'i tarif ederler ve bu pozisyonun başlangıcı için doğan güneşe yüzünü dönmüş bir insan'ı esas alırlardı. Masonik ritlerin çoğunluğu sütunların sol ve sağ duruşunu, Mabet'in içinden dışarıya doğru bakış açısından değerlendirirler. Süleyman Mabeti'nin, Mason ritüelindeki öyküsünde Çıraklar, aletlerini kullanmadıkları zaman bu sütunlardan birinin içine yerleştirirler ve gündeliklerini de bu sütun önünde toplanarak alırlardı. Bundan ötürü Spekülatif Masonlukta B Sütunu, Çırak derecesine özgü olarak kabul edilmiştir.

Kutsal Kitabın bu sütunlara vermiş olduğu adların anlamları da spekülasyonlara sebep olmuştur. Eski çağlarda Orta Doğu halklarında kutsal objelere isim vermek adettendi. Özellikle Babililer, binalara özel isimler verirlerdi. Bu bakımdan iki sütunun mimari özelliği olmadığı, ancak simgesel objeler olduğu kabul edilmelidir. Bunlar, mitolojik olarak Hayat Ağacı (Tree of Life) veya Kozmik Sütunlar diye adlandırılmaktadırlar. Kutsal Kitabın Yunanca tercümesinde:

* **Boaz = Güç, Kuvvet** (strength) ... Jachin = Doğru (right) anlamındadır.

7. Yüzyılda Venerable Bede'ye göre ise:

* **Boaz = Kuvvet; ... Jachin = Metanet** (firmness) anlamındadır.

Kutsal Kitabın birçok yerinde Boaz kelimesine çeşitli değişiklikleriyle rastlanmaktadır. Şöyle ki, Boaz, Baaz, Boas, Be-Oz (with strength) veya Booz şeklinde telaffuz edilmektedir. Boaz, Salmah'ın oğlu, Kral Davut'un büyük büyükbabası (**great-grandfather**)'dır .

İngiltere'de 1560'tan 18.Yüzyılın sonlarına kadar kullanılan Cenevre Kitabı Mukaddesi (Geneva Bible)'nde:

* **Jachin:** Tesis etmek, kurmak (establish - Jehoakin is "**God establishes**")

* **Boaz:** Kuvvetle (**in strength**), Tam Gücünde olarak tercüme edilmiştir.

Dr. Mackey'e göre sütunlar, Tanrı'nın İsrail'i her zaman destekleyeceği vaadine göre adlandırılmıştır. Jachin, Yehova anlamına gelen "**Yah**" ve Kurmak anlamındaki "**achin**" sözcüklerinden türemiştir. Buna göre Jachin, "**Tanrı İsrail'de Evini Kuracaktır**" anlamındadır. Boaz, içride anlamındaki Be ve Kuvvet anlamındaki Oaz'dan oluşmuştur. Böylece Boaz ve Jachin'in birleşik anlamı Kuvvetle Kuracaktır demektir.

Jewish Encyclopaedia ise en geçerli açıklamayı verir:

* **Jachin** = *O tesis edecek (kuraçak)*

* **Boaz** = **Kuvvet O'ndadır.**

Diğer bir tefsire göre, Jachin Kuvvet'i, Boaz Güzellik'i temsil eder ve İki Sütun birlikte Abraham (*İbrahim*)'ın iki oğlu ile ilgilidir. Yahut, biri Özgür Kadın'ı, diğeri Bağlı Kadın'ı temsil etmektedir. Soldaki sütun ruh'u, sağdaki ise beden'i temsil etmekte, ikisi birlikte tam bir insanı ifade etmektedirler. O halde, tek başına her bir sütun natamamdır, diğeri olmadan tam ve mükemmel olamaz.

Neden iki sütun? diye sorulabilir. Tanrı'ya neden iki sütun izafe edilmektedir? Çünkü, Semitik halklarda Tanrı, çift olarak kabul edilmiştir. Aynı, Baal ve Aah-toreth, Osiris ve İsis gibi... Belki, iki sütun da bu sebepten dişi ve erkeği; tabiatın aktif ve pasif prensipleri'ni ifade etmekteydi. İki sütunun Yunanca isimleri: Iacchus (procreative power - yaratıcı kuvvet) ve Bacchus (prima-eval chaos - the dark womb of time - karanlığın sonsuz derinliği) idi. Eski Mısır'da ise: Tatt (*in strength*) ve Tattu (*to establish*) idi.

Burada küçük bir çıkıntı yaparak Tufandan Önceki Sütunlar'dan (*The Antediluvian Pil-*

lars) bahsetmek istiyorum. Bunlara Adem'in üçüncü oğlu Seth'in Sütunları, veya Enoş'un yahut Nuh'un Sütunları denir. Bu sütunlar, Lamek'in üç oğlundan Jubal ve Tubalcain'in kardeşleri olan Jabal tarafından yapılmıştı. Biri mermer'den asla yanmaması (would never burn); diğeri sudan hafif bir cins kiremit'ten sudan etkilenmemesi için imal edilmişti ve bunun amacı, o güne kadar elde edilen Yedi İlim (Yedi Bilim)'i içine saklayarak Tufan'dan kurtarabilmektir. Bu sütunlardan biri Pythagoras, diğeri ise Hermes tarafından bulunmuştur. Bu husus, bize 14.Yüzyıldan kalma Cooke MS.inde böylece anlatılmaktadır.

Ancak Spekülatif Masonlukta genel kabul görmüş olan Süleyman Mabedindeki sütunların sembolizmasıdır ve yukarıda anlattığımız tefsirler unutulmuştur. Süleyman Mabedi'ndeki iki sütun, sanıldığı'nın aksine Masonluğa, İngiliz Operatif örf ve âdetlerinden değil, İskoç Ritüellerinden gelmiştir. Öte yandan, English Emulation kayıtlarında, İrlanda ve İskoç çalışmalarında, İsraililere Mısır çıkışında yardımcı olan bulut ve ateş sütunlarına da atıf yapılmaktadır. Ateş, kaçış yolunda ışık saçarak yol gösterirken; bulut Firavun'un üzerine gelerek onu karanlıklara gömmüştür.

Süleyman Mabedi'nin girişindeki iki sütun, cidarları 4 parmak kalınlığında tunçtan ve içi boş olarak yapılmıştır. Böylelikle ağırlıkları azaltılmak istenmiştir. Buna rağmen yükseklikleri 18 cubit (arşın = dirsekten orta parmağın ucuna kadar olan ölçü olup 45 cm kadardır) idi ve ağırlığı 27 tondur. Çevrelerini 12 arşınlık bir ip kuşatırdı. Üzerlerinde 5'er arşınlık birer başlık bulunurdu. Bu başlıklarda çepeçevre ağ ve yanlarında fazla sayıda çekirdek içerdikleri için Bereket'in simgesi olan ikişer sırada 100'er adetten toplam 200 adet yarıknar bulunurdu. Nar, Masonların birbirlerine güven ve sevgiyle sıkıca bağlandıklarını ve böylece oluşturulan Kardeşlik ortamında, çalışmalarını düzen ve disiplin içinde sürdürdüklerini belirler. Başlıkların altına, Mabe'de giren Kardeşlerin nesnel değerlere köle olmadıklarını ve tam bir özgürlük ortamında, her şeyin özgürce görüşülebileceğini simgeleyen birer zincir, 7 sıra dolanarak asılmıştı. Yedi sayısı yetkinliğin simgesidir ve bu sebepten bir Locanın çalışmaya başlayabilmesi için en az 7 Masonun hazır bulunması gerektiğini hepimiz biliyoruz. Tüm bilim ve sanatların kuruluşunda Yedi Bağlımsız Bilim'den bahsedilir. Gönyenin bir kolu 3, diğeri 4, iki kolun toplamı 7 birim uzunluğundadır.

Başlıklar ayrıca zambak yaprakları işlemelerinin yanında iki küreyle de donatılmışlardı. Bu küreler, göksel ve dünyevi haritalarla bezenmiştir. Ancak bu olgu dünyanın küresel olduğunun henüz bilinmediği zamanlarda yer almıştır. Encyclopaedia Britannica'ya göre dünyanın küreselliği, Kral Süleyman'dan 500 yıl sonra yaşayan Pythagoras'ın buluşudur. Mackey's Encyclopaedia'ya göre de Süleyman'ın sütunlarında küreler mevcut değildi. Bu uygulama Copernicus'tan, muhtemelen de Pythagoras'tan sonra başlamıştır. Süleyman'ın zamanında Yahudiler ve Babilliler, dünyanın düz olduğuna inanırlardı. Dolayısıyla bu sütunların üzerine iki kürenin konulması tarihsel bir yanlıdır.

Bu görüşlerin hepsi çok iyi de, öte yandan Süleyman Sütunlarından bahseden Kitabı Mukaddes'in Krallar I (7:16) bölümünde kullanılan pomel sözcüğü İbraniçede küresel anlamına gelmekte ve başlıkların küresel şekli fevkalade açık şekilde tarif edilmektedir. Öte yandan gene Kitabı Mukaddes'in Yaradılışı anlatan Tekvin bölümünde, üzerinde yaşadığımız dünya için aretz sözcüğü kullanılmaktadır. Bu sözcüğün a bölümü dünya, retz bölümü ise koşmak anlamındadır. Dolayısıyla, o devir insanların dünyanın yuvarlaklığının yanı sıra, dünyanın güneşin etrafında da koştuğunu yani döndüğünü

bildiklerini kabullenmemiz gerekir.

Eski Localarda bu kürelerin, sütunlardan bağımsız ve ayrı parça olarak kullanıldığını görüyoruz. Bazılarında çalışma masalarının üzerinde, kimilerinde sehpa üzerinde veya yerde bulunmaktadır. **Mason Mabedi**'ndeki İkiz Sütunların simgesel yorumu, **Masonluk Anlayışı**'na bağlıdır. Sütun başlıkları üzerinde bizdekilerde olduğu gibi küre varsa; bunlar, yerküre ve gökküre kavramlarının karşılıkları olarak kabul edilir. **Yerküre Madde- sel, Fiziksel Dünya'yı**; gökküre, **Evren - Kozmos'u** ifade etmektedir. Böylece iki küre, Güç

ve Denge kavramlarının karşılıklı simgeleri olarak bizlere bunun kurucusu olan Evrenin Ulu Mimarını hatırlatırlar.

Her Masonun asli görevi, Doğruluk, **Adalet** ve **Yardımseverlik**'ten ayrılmayarak **Evrenin Ulu Mimarı**'na yaklaşılabileceği kendi **İç Mabedi**'nin asıl sahibi olabilmesidir. Bu yolda ilerlerken esas olan, iyiyle kötünün, doğruyla yanlışın, cehaletle bilginin, taassupla hürriyetin ayrımını, döşemede çizilen siyah beyaz karelerin sembolizmasını idrak ederek yapabilmektir.

Bu çalışmalarda Evrenin Ulu Mimarı bize yardımcı olsun.

KAYNAKLAR

- * *Ansiklopedik Mason Sözlüğü, M. Ö. Ayfer - 1992*
- * *B/pp.1154/5*
- * *Encyclopaedia Judaica P/pp.520*
- * *J/pp.1186/9*
- * *King Solomon Temple in the Masonic Tradition, Alex Horne pp.197-248*
- * *Kitabı Mukaddes: Chronicles 3:15,17 - 4:12,13*
- * *Kitabı Mukaddes: Jeremiah 52:17,20,21,23*
- * *Kitabı Mukaddes: Kings I 7:15-22,41,42*
- * *Kitabı Mukaddes: Kings II 25:13,17*
- * *Madde-32 Nazırlar, Localar G.T. p.16, kutu:5*
- * *Masonlukta Bazı Görev, Yetki ve Haklar. M.S. 70 pp.82-86*
- * *Senior Warden, Junior Warden. M. Handbook. pp.170-172, 366.1/MAS*
- * *Sözlük, Murat Özgen Ayfer - 1982*
- * *Symbolism in Craft Freemasonry, Colin Dyer pp.72-83*
- * *The Wardens. Jurisprudence. pp.258-264 366.101/MAC*
- * *The Work of the Junior Warden. A commentary. pp.112-123 366.104/CAR*
- * *The Work of the Senior Warden. pp.124-132, 366.104/CAR*
- * *Üstadı Muhterem ve Nazırlar, (Konferanslar) G. pp.24-28, 366.1/KON*
- * *Üstatlar, Nazırlar, Kalfalar ve Çıraklar Üzerine, Anderson. pp.53-54, 366.101/AND*
- * *Warden, Freemasons' Guide. pp.375-378 366.103/JON*
- * *Wardens, Mackey II pp.835-836, 366.103/MAC*

ÜLKÜ MABEDİ NASIL İNŞA EDİLİR?

Ertem KALAYCIOĞLU

HOW TO CONSTRUCT THE TEMPLE OF HUMANITY ?

The concept of constructing a Temple, which will become "a *Home of Happiness*" to all humanity, has stayed deep in my memory as a puzzle to be solved, since I was accepted to Freemasonry.

I have found reasons to believe that, this concept expresses the idea of forming a moral belief system which will enable every single person in a society to live a very happy life.

Is such an undertaking possible?

My answer is "yes", it is possible. It is possible, only if there is "*Righteousness*" in a society, and if the intellectuals shall think freely and express themselves frankly, and accept this attitude as their responsibility. To reach this ideal, all the means of practical application of all known discoveries and inventions have to be used, and all these have to be reflected on the purposive organization of society.

Çırac Derecesi ritüeli çalışmalarımızın amacını, toplantının açılışında, Üstadı Muhterem'in "*II. Nazır Kardeşim, burada ne amaçla topluyoruz ?*" sorusuna, II. Nazır'ın verdiği yanıtla açıklamaktadır. "*Bizim olduğu kadar, bütün insanlar ve insanlık için de mutluluk yuvası olacak bir Ülkü Mabedi yapmak amacıyla, Üstadı Muhterem.*" Bu gi-

zemli açıklama, tekris olduğum günlerden beri kafamı kurcalamış, merakla açıklamaya çalıştığım bir konu olma özelliğini, o günlerden beri korumuştur, ve hâlen de korumaya devam etmektedir.

Mabet, tapınak demek... Tanrılar için inşa edilen azametli bir sanat yapısı. İçinde tanrıya kulluk edilen, tapınılan yapı... Önceleri tanrı yerine, insanlar için mabet yapmak, değişik bir fikir olarak belirdi kafamda.. Sanıyorum ki, yukarıda söz ettiğim cümle ile bu ifade edilmek istenmiyor!..

Mabet kelimesinin anlamı buradaki kullanılış şekli ile antik dünyadan gelmeli... Nitekim, Mısırlı Hermes'in risalelerinden Aesclepius'ta rastlıyoruz mabet tanımına; "*Semanın yeryüzündeki hayali... Tüm yeryüzünün mabedi; Mısır*". Buna göre, Antik Mısırlı bir kurum olarak, başka deyişle devlet yapısı ile Mısır, mabet olarak görüyor... Bu benzetmeye göre, her Masonun, mensubu bulunduğu devleti bir yeryüzü mabedi olarak düşünmesi doğal... Gelin görün ki, bir de **Ülkü** takısı var, **Mabed**'in önünde: "**Ülkü Mabedi**"

Bu noktada, "**Ülkü**" kelimesinin sözlükteki tanımını incelememiz gerekir. Türk Dil Kurumu'nun yayınladığı, Türkçe Sözlük en geniş tanımını veriyor, ülkü kelimesinin; "*1-Amaç edinilen, ulaşılmak istenen şey, ideal.*"; "*2-Gerçekte olmayıp, yalnız düşüncede tasarımı biçiminde var olan, düşünce,düşünce ile kavranılan şey.*"; "*3-İnsanı duyular dünyasının üstüne yükselten ve hiçbir zaman tam olarak gerçekleştiremeyecek olan, hep yalnızca gereklilik, yalnızca erişilmesi istenen erek olarak kalan kılavuz ilke.*"

Öyle bir devlet yapısı ki, maddede değil yalnız düşüncede bina ediliyor!.. Sürekli olarak, nesiller boyu mükemmelleştirilmeye açık!.. İnsanlığı hedeflenen ideal yapıya götüren!..

Devlet dediğimiz yapıyı, maddesellikten, varlıklarından arındırır, yalnız düşüncede oluşturursak, elimizde kalanlar, yasalar, kurallar, örf ve adetlerle benzeri unsurlardır. Bir varoluş biçimi olarak görebileceğimiz bu değerler bütününe verdiğimiz bir isim de yok... Sanırım, bizden öncekiler "*ahlak sistemi*" tanımı ile bunu ifade etmeye çalışmışlar... Masonluğu tarif ederken diyoruz ki: "*Sembollerle açıklanan, alegoriler perdesi ardına gizlenmiş bir ahlak sistemi*"... Bu tanımdan kastettiğimiz, yukarıda açıklamaya çalıştığım değerler manzumesi aslında.

Erek ritüelde tanımlanıyor: "*Yalnız bizlerin değil, bütün insanlar ve insanlığın mutlu olması.*" Bütün insanların gerçekleştirilebilecek en mutlu hayatı yaşaması. Gerçekleşmesi kolay olmayan, belki de hiçbir

zaman tam olarak gerçekleştirilemeyecek, hep yalnızca gereklilik, yalnızca erişilmesi istenen erek olarak kalacak kılavuz ilke...

Mutluluk yerine, sağlıklı bir yaşam amaçlamalıyız insanlar için; Çünkü *"mutluluk"* izafi bir anlam taşıyor. Mutluluk ve huzur fundamentalizmin temel ögesi...Durağanlığa razı olursanız, huzursuz olunacak bir konu kalmaz ortada. Yerine göre bir köle de mutlu hissedebilir kendini, eğer sahibi ona iyi bakıyorsa. Hatta, kötürüm haliyle ünlü fizik alimi Stephen Hawkins de belki mutludur. İlginç bir anektod, günümüz filozoflarından Paul Feyerabend'in başına gelenler. Feyerabend 1924 te Viyana'da doğmuş. Tarihin seline kapılarak II. Dünya Savaşı'nda, cepheye sevk edilen askerler arasında yerini almış. Rusya cephesinde çarpışırken sırtından vurulmuş. Bu olayı anlatırken diyor ki; *"Önce ayağa kalkamadığımı fark ettim."* Ve ekliyor, *"O kadar mutlu oldum ki, bundan böyle tekerlekli iskemle ile dolaşabileceğim kütüphanelerin dışına beni kimse çıkaramayacaktı!.."* Savaşta vurulup, belden aşağısı felç olan bir insanın duyguları bu !..

Masonluğun, mutluluk denildiğinde bu çeşit duyguları ifade ettiğini zannetmiyorum. Bugün, mutluluk yerine insan sağlığından bahsediyoruz. Hedefimiz de bu olmalı bence: *"Her bireyin gerçekleştirilebilecek en sağlıklı hayatı yaşaması."* Günümüzde sağlık tanımı, belki de Kardeşlerimizin katkısı ile, Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO)'nun tanıdığı, gerçekleştirmeye çalıştığı bir hedef halini almış bulunuyor. "Sağlık, insanın beden, psikolojik ve sosyal, tam bir iyilik halidir." Sosyal iyilik kavramına, ekonomik yeterlilik de dahil edilmektedir. Çalışmalarımızın amacını, inşaatında çalıştığımız Ülkü Mabedi'ni, yukarıda özetle anlattıklarımı anımsayarak, yeniden ifade edersek: ***"İstisnasız, her insanın gerçekleştirilebilecek en sağlıklı hayatı yaşamasını sağlayacak bir ahlâk sistemi tesis etmek."*** olduğu açıktır.

Bu amaca nasıl ulaşılabileceğinin yanıtını ise yine toplantının Çırak Derecesi Ritüelinde buluyoruz. Toplantının açılışında, Üstadı Muhterem, I. Nazıra soruyor *"I. Nazır Kardeşim, bu amaca ulaşmak için nasıl çalışıyoruz ?"*. I. Nazırın verdiği yanıt, şöyle: *"Düşünce, söz ve işlerimizi; Tanrının en büyük armağanı olan, aklın ve edindiğimiz deneyimlerin ışığı altında gözden geçiriyoruz. İyiyi, doğruyu ve güzeli aramakla amacımıza ulaşabileceğimize inanıyoruz, Üstadı Muhterem"* Kardeşlerim bu özetle, *"akılcılığın yaşama yansıtılması"* dır.

Dünya dediğimiz bu gezegeni bizimle paylaşan tüm hayvanlar gibi, insanların da doğal öğrenme yolu, yaşantısaldır. Yaşadıklarını öğrenir. Eski anlatımıyla, tecrübe ederek öğrenir. Başka bir deyişle koşul-

lanır. Belirli kalıplar halinde bilgiyi edinir ve bunun dışına çıkmaz.

Akılcılık ise, nedensel düşünceyi gerektirir. Kaynaklara dayanarak edinilen fikirler yorumlanır ve eleştirilir. Yapı taşlarına ayrılarak, yeni kompozisyonlar halinde birleştirilebilir.

Hayatını yaşantısal öğelerle sürdüren insanın, akılcılığa geçmesi, belki de dünyadaki en önemli devrim olmuştur. Bu devrimin oluşmasında, Antik çağda bilgiyi oluşturan, sonraki yüzyıllarda, bu bilgiyi geliştiren ve yeni çağa taşıyan insanların katkısı büyüktür. Günümüz Masonluğunun atalarını da bu insanlar oluşturmaktadır.

Bu insanlarca, antik dönemden yeni çağa taşınan iki önemli davranış biçimi vardır; *"Yüksek ahlâki değerlere uyararak yaşamak"* ve *"Bilgili insanın özgür düşünme hakkı ve mükellefiyeti."*

Bilgili insanların, yüzyıllar boyunca önem verdikleri en değerli nitelik, bir ömür boyu, *"yüksek ahlâki değerlere"* uyarak, kısaca, *"doğru"* yaşamaktır. Bu özellik aynı zamanda, kutsal kitapları Yemin Kürsüsünün üzerinde bulunan semavi dinlerin de temel ilkesidir. Tek tanrılı dinlerin bir özelliği olarak yüzyıllar boyu taşınmıştır.

Tek tanrı inancı semavi dinlerle yaşıttır. Tevrat'ta yer alan menkibeye göre, Evrenin Ulu Mimarı ile tanışan ilk insan, Hz.İbrahim'dir. M.Ö 2000 yılları civarında Asurlar'ın Babil'e göç etmeye başlamaları huzursuzluklara neden olur. İşte bu yıllarda, Ur kentinden bir grup, sebebi bilinmeyen nedenlerden dolayı yurtlarını terk eder. Ur şehrinde ayrılır ve Fırat nehrini geçerek, bu nehrin batısındaki topraklarda hayvancılıkla yaşayan göçebe bir grup, bir aşiret olarak tarih sahnesinde belirir. Bunların içinde, belki de bu aşiretin lideri olan Terah, ve oğlu İbrahim ile karısı Sarah ve İbrahim'in kardeşlerinden birinin oğlu olan Lut da vardır. Yeni topraklarda yerleşmek için, yıllarca bu bölgelerde dolaşırlarsa da her yerden sürülürler. Yöre halkları bunlara bir isim de verir: Avram / İbrani. Bu isim, yöre lisanı ile *"nehrin ötesinden gelenler"* anlamına gelmektedir.

Aşiretin Harran'da bulunduğu bir gün, Evrenin Ulu Mimarı, Hz.İbrahim'e kendini tanıtır. İbrahim ve aşiretine seçilmiş kullar olma imkânını tanıır. Eğer isterlerse, olacaklardır. Bu onların kararına bağlıdır. Ancak bu teklifi kabul ederlerse, o andan itibaren yüksek ahlâki değerlere uyarak, *"doğru"* yaşamak zorunluluğunu da kabul etmeleri gerekmektedir. Seçilmiş kul olabilmek ancak *"doğru"* yaşarlarsa gerçekleşecektir. İbrahim bu öneriyi kendi ve aşireti adına kabul eder. Bu

bir akittir. Bir karardır. Evrenin Ulu Mimarı, Hz.İbrahim ve aşiretinin kendilerine ait bir toprak parçasına kavuşmayı arzuladıklarını, hem de delicesine arzuladıklarının farkındadır. Bunun vaadini verir. Muratları gerçekleşecektir. Yeter ki seçilmiş kullar olduklarını unutmasınlar, ve *"yüksek ahlâki değerlere uyarak"* yaşasınlar.

Bu akdi tamamlayan iki madde daha vardır. Bunlardan birincisi sünnet; ikincisi, yemek düzenidir.

Sünnet, bu akdin altına atılan imza anlamını taşır. İbranilere göre, Evrenin Ulu Mimarı'nın seçilmiş kulu olmayı kabul eden her erkek sünnet olacaktır. Hz.İbrahim'in yaptığı akdi, bir başka anlamda, yaşam felsefesini kabul eden yetişkinler, hemen; yeni doğanlar ise, doğumdan 8 gün sonra... Böylece, Eveanın Ulu Mimarı'nın seçilmiş kulu olmak, dolayısı ile *"doğru"* yaşayan bir insan olmak seçeneği, gelecek nesillerin seçimine bırakılmamaktadır. Her sünnet olan çocuğun bir hamisi vardır. Bu, çocuğun babası, yoksa en yakın akrabalarından bir erkektir. Bizim deyişimizle kirve. Bu çok önemli bir görevdir. Kirve çocuğun rehberidir, Tanrıya karşı kefilidir. O çocuğa *"doğru"* yaşamasını öğretecek, iyi bir insan olmasını sağlayacaktır. Bu öge, belki de tarihte ilk defa yeni nesillerin yetiştirilmesi, hem de ayrıcalıksız toplumdaki her ferdin eğitimini ortaya çıkarmaktadır. Nitekim, ilk mecburi eğitim, Kraliçe Alexandria zamanında, MÖ 500'lü yıllarda, Kenan'da uygulanmıştır.

İkinci nitelik olan yemek düzeni ise, Evrenin Ulu Mimarı'na verilen söze sadık kalındığının bir ifadesi olarak, hayat boyu sürdürülen bir uygulama olmuştur. Temelde rejim, kanı kirli hayvanların yenmemesini düzenler. Amaçlanan, kendiliğinden ölen, ve bozulmaya başlayan hayvanlarla (leş), insanlarda hastalığa neden olduğu fark edilen, domuz ve kabuklu deniz mahsullerinin yenmemesidir. Ancak sonradan, Babil sürgünü zamanında, yenmeyecek yiyeceklerin çeşidi çok arttırılmıştır.

Anlattığım bu özellikler İslâmiyet'e de aynen geçmiştir. 8. günde olmasa da erkekler, çocuk iken sünnet edilir. Kirve, özelliği bilinmese de halen yurdumuzda uygulanmaktadır. Yemek tarzı ise, İbranilerin uyguladığı erken dönem yasaklarını taşımakta, sonradan konulan kısıtlamalar bulunmamaktadır. Arapların İslâmiyet'i kabul etmelerini takiben eğitime ne kadar önem verdikleri ise, tarihi bir vakıadır.

İslâmiyet'in de temelinde, Hz.İbrahim'in yaşam felsefesi vardır. Nitekim, Kuran-ı Kerim, Âli İmran Suresi 95.Âyette, bu açıkça belirtilmektedir: *"De ki: Allah sözün gerçeğini söylemiştir. Onun için doğru-*

yu tanıyan İbrahim'in dinine uyun. O eş koşanlardan değildi." ve 96.Âyette, "İnsanlar için ilk kurulan ev Mekke'deki evdir. Feyizli ve kutsaldır. Bütün Evren için doğru yol kaynağıdır." deyip, 97.Âyette devam etmektedir: "Orada apaçık belgelerle İbrahim'in konağı vardır. Kim oraya girerse güven içinde olur. Ona bir yol bulabilenlerin orayı hac için ziyaret etmeleri Allah'a karşı bir borçtur. Kim bunu inkâr ederse (kendi nefesine zarar verir.)" Bu ifade, Kâbe'nin Hz.İbrahim'in mabedi olduğunu açıklamaktadır.

İbranilerin ve İslâmiyet'in dışında, Hz.İbrahim'in öğretilerine uyan bir grup daha vardır. Bunu da Kuran-ı Kerim şöyle tarif ediyor: Âli İmran suresi, 113.Âyet: "Onların hepsi birbirine benzemez. Kitap ehli içinde öyleleri vardır ki, gece vakitlerinde Allah'ın ayetlerini okurlar ve secdeye varırlar." Ve 114.Âyette devam ediyor: "Bunlar, Allah'a, ahiret gününe inanır, iyiliği emreder, kötülüğü önlemeye çalışırlar. Hayır işlerinde de birbirleri ile yarış ederler. İşte bunlar iyi kimselerdir." Maide Suresi 162. Âyette ise, "Yalnız onlardan ilimde yüksek bilgileri olanlarla, inananlar, sana gönderilene, ve senden önce gönderilene inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, zekat verirler, Allah'a ve ahiret gününe iman ederler. Onlara biz büyük karşılık vereceğiz. "

Bu kişiler hiç şüphesiz, Hz.İbrahim felsefesini, Masonluğa taşıyan Rex Deux aileleri mensuplarıdır. Masonluk da, Musevilik ve İslâmiyet gibi Hz İbrahim'in yaşam felsefesi üzerine kurulmuş bir ahlâk sistemidir. Felsefi bakış açısından, her üç kurumun ortak paydası, Hz.İbrahim'in yaşam felsefesidir

Evrenin Ulu Mimarı'na inanmak, ve Evrenin Ulu Mimarı'na duyulan sevgi ve şükranın ifadesinden başka bir şey olmayan "doğru " yaşamak, bu felsefenin temelidir.

Masonluk kadar, bu dinlerinde ana hedefi, batıdaki İki Sütun sembolizmasında anlatılan toplumsal sağlamlığı tesis etmektir. Sağlamlık kavramı İngilizce "*stability*" kelimesinin tercümesi olarak kullanılmaktadır. Aynı kavramın İbranice karşıtını aradığımızda, "*Shalom*", Arapça karşılığını aradığımızda ise, "*İslâm*" kelimeleri ile karşılaşırız. Bu anlamı güncel dille ifade etmek istediğimizde, "*sağlamlık*" yerine "*istikrar*"dan, toplumsal "*huzur veya barıştan*", eski tabirle "*sulh*" tan bahsediyoruz. Büyük önder Kemal Atatürk'ün "*Yurtta sulh, Cihanda sulh*" ifadesiyle, bizlere gösterdiği hedefte kullanıldığı gibi

Ahlâk dışı davranışlar insana geçici yararlar sağlayabilir. Ancak bir toplumun,yukarıda açıklamaya çalıştığım anlamda, "*huzuru*" söz ko-

nusu olduğunda, iyi ahlâk gereklidir. Ahlâksız insanlardan oluşan bir toplumun huzuru olamaz. İyi ahlâk, toplumsal barışın oluşabilmesinin temel şartıdır.

Onun için de, Mason olabilmenin temel şartı ve olmazsa olmazı, iyi ahlâklı insanlar olmaktır.

Günümüz Masonluğunda bu değerler, dini etkiden arındırılmış haliyle uygulanmaktadır. Adaydan talepnameşi alındığında, doğru yaşaması gerektiği anlatılmakta, tekris ve geçiş törenlerinde Kardeşler önünde, ettikleri yeminlerle, Evrenin Ulu Mimarı ile olduğu kadar toplumla da bir akit yapmış olmaktadır. Yapılan akit, bir kararı ifade eder. Yeni Kardeş, yaşamında tutacağı yolun ne olacağına karar vermiştir. Bu tanrıya olduğu kadar topluma da verilen bir sözdür. Bu "doğru" yoldur.

Tekris sırasında, rehber de tayin edilir. Bu sorumluluk isteyen bir görevdir. Her ne kadar bizim Localarımızda bu atama usulen yapılıyorsa da, aslında rehber Kardeşlerin, yeni Kardeşlerin yetişmesinde yol gösterici, öğretici olmaları gerekir. Beklenen budur. Rehber, Çırac Kardeşin iyi yetişmesini sağlamakla yükümlüdür.

Yeni çağa taşınan diğer kavram, "*bilgili insanın özgür düşünme hakkı ve mükellefiyeti*" dir.

Bu kavramın kaynağı Antik Mısır'dır. Antik Mısırda uygulanan Pagan inanç sisteminde, ibadet iki çeşittir. Biri kamuya açık (Public worship), diğeri "*Mystery*" -gizem- denilen, yalnız bilgili insanların katılabildiği, kapalı veya gizli ibadet... Son yıllarda mystery kelimesinin yanlış tercüme edildiğine inanılmakta, doğru tercümesinin "*witness*" -şahit- olması gerektiği öne sürülmektedir. Nitekim, Jehova Şahitleri, veya Kelimei Şahadet dediğimizde bu anlamı vurguluyoruz. Evrenin Ulu Mimarına şahit olanlar anlamında kullanılmaktadır.

Kapalı ibadete katılanlar bilgili insanlardır, Rahiplerdir. Geometriyi bilmektedirler, Nil'in kabarmasını izleyip taşkınları önceden hesaplayabilmekte, o yılın tarımsal rekoltesini tahmin edebilmektedirler. Nil sularının kapladığı alanların hesaplanmasını, zamanın hekimliğini, mimarlığını, denizciliğini, astronomi ve gemi mühendisliği dallarını, özetle, o günün bilgilerini yakından bilen ve uygulayan bilgelerdir. Herkesin değil, yalnız bu bilgili insanların özelliğidir, "*hür düşünce hak ve mükellefiyetini*" taşımak. Farklı düşünme bu insanlardan beklenen bir özelliktir.

İbranilerin Mısır'da, Hyksos -Çöl Prensleri- adı ile yaşadıkları dönemde, bu bilinci kendi kültürlerine aldıkları sanılmaktadır. Mısır'dan Kenan'a İsrailoğulları olarak dönenler, bu kavramı milâdi yıllara kadar taşımışlardır. Bu dönemde, Kudüs'te yaşam, Süleyman Mabedi çevresinde odaklaştığından, bu dünya görüşünü taşıyanlar, "*mabet kültü*" olarak değerlendirilmektedirler. MS 70 yılında, Kudüs'ün Roma ordularınca imha edilmesiyle, katliamdan kaçabilen "*mabet kültü*" üyelerinin başta İskenderiye olmak üzere, Akdeniz havzasındaki Roma şehirlerine göç ettikleri bilinmektedir. İskenderiye, bu olayları takip eden dönemde, dünyanın bilim merkezi haline gelmiş ve antik çağın bilinen en büyük kütüphanesi burada yapılmıştır. Bu kült bilime bağlı olduğundan, İskenderiye'de yaşadıkları dönemde '*gnostics*' (gnosis, bilgi demektir) adı verilerek, Hıristiyanlık içinde bir akım olarak benimsenmektedir. Roma Devleti, Kral Konstantin'in Hıristiyanlığı kabul etmesiyle, Hıristiyanlığı devlet dini olarak da benimsemiş, 325 yılında, İznik'te toplanan Konsül, devlet ve kilisenin görüşlerini kabul etmiş, ve bundan sonra bu fikirlerin dışına çıkılmasına müsaade edilmemiştir. 326 yılında İskenderiye imha edilmiştir. Bu sırada meşhur kütüphane de yıkılmış, bütün yazıtlar yok edilmiştir. Anadolu'daki, Efes, Bergama gibi şehirlerin de yok oluşuna giden olayların temelinde fikir farklılığı taşıyan cemaatlerin yok edilmesi yatmaktadır.

Araştırmacılar, Avrupadaki etnik grupları incelerken, mabet kültürünün yeni nesillerini tanımak için, toplumların, "*doğru*" yaşamaya ve "*özgür düşünce hak ve mükellefiyeti*" ne uymalarını, önemli birer kriter olarak değerlendirmektedirler.

İskenderiye grubunun dağıtılmasını takiben, bilginin, görülmezlik içinde İskenderiye'den dağılan gruplarca yaşatıldığını varsaymamız gerekir. Ancak 330 ile 600 yılları arası meçhuldür. Bu sürenin sonunda özgür düşünce kavramının, St. Patrick ve cemaati tarafından İrlanda kilisesine, İslâmiyet'e ve kıta Avrupa'sına taşındığına tanık oluyoruz. İslâmiyet'in kuruluşundan çok kısa sonra bilimde ileriye gitmesi bu kavramın uygulanmasındandır.

Yukarıda açıkladığım gibi, Kuran-ı Kerim'de de anılan, Avrupa'da Hıristiyan sisteminden ayrı düşünen bir grup bulunmaktadır. Bu gruba, "*Rex Deux aileleri*" adı verilmektedir; "*Tanrı'nın Kralları*" anlamında... Rex Deux aileleri, Kudüs'teki *mabet kültü*'nün temsilcileridir. Bu kült, Vaftizci Yahya ve Hz.İsa'nın içinde yaşadığı gruptur. Esen grubu olarak ta anılırlar. Kumran'da yaşadıkları bilinir. Birkaç dekad önce bulunan Kumran yazıtlarından anlaşıldığına göre, St. Pa-

ul'un Kudüs'ten kaçmasından sonra geride kalanlar, mabet kültü öğretisi ile yaşamaya devam etmişlerdir. Halbuki, St. Paul'un öğretisi, Greko-Romen kültürle etkilenmiş, temel niteliklerinden biri olan, *"özgür düşünme hak ve mükellefiyeti"* ögesini kaybetmiştir. MS 70 yılında Kudüs'ün Roma ordularınca imha edilmesi sırasında, Avrupa'ya kaçanlar ile, sonradan İskenderiye cemaatinden bunlara iltihak edenler, Rex Deux aileleri topluluğunu oluşturmaktadırlar. Rex Deux aileleri içinde *"özgür düşünce hakkı ve mükellefiyeti"*, Orta Çağ boyunca yaşatılır. Bu insanlar, bilgiye açık insanlardır, ve atalarının mesleğini icra ederler. Bunlar, taş ustasıdır; bugünün Mimar- Mühendisleri. Ataları bu mesleği onlara, Mısır piramitlerinden, Babil'in asma bahçelerinin yapımından, Kudüs tapınağından taşımışlardır. Avrupa'da Orta Çağ'da yapılan sanat yapılarında bu insanların el emeği, alın teri ve imzaları vardır. Operatif Masonlar, bu insanlardır. Bir çok yerde anlatıldığı gibi, taş işçiliği ile uğraşan sıradan insanlar değil!..

Rex Deux aileleri, Haçlı Seferleri'nin yapılmasında aktif görev almışlardır. Bunun altında yatan motifin, kutsal topraklarda atalarından kalan emanetlerin elde edilmesi olduğu sanılmaktadır. Haçlı seferleri sırasında Rex Deux aileleri başta Tampliye (Mabed Şövalyeleri) Şövalyeleri olmak üzere, Şövalyelik sistemlerine dönüşmüş, hem Kudüs'te, hem Avrupa'da, antik bilgiyi elde etmek için çalışmışlardır.

Rex Deux aile fertleri, Orta Çağ boyunca bilimsel çalışmalarda bulunmuş, ama görülmezlik içinde kalmışlardır. Yeni fikirler kullanılamamıştır. Nedeni Roma Devleti ve Feodal prenslerin farklı düşünceye müsaade etmemesidir. Fikir akışını yalnız siyasi değerler içinde görmememiz gerekir. Galile, evrenin hareket halinde olduğunu söyleyememiş, Newton'a kadar yer çekiminden bahsedilememiş, Toricelli'ye kadar vakum olabileceği açıklanamamıştır. Halbuki bu bilgiye çok önceden varan bilgiler vardır. Bunlardan biri, Kopernik'ten 40 sene önce, güneşin hareket etmediğini söylemiştir. *"Il Sole No Si Muove"* ve devam eder, *"Dünya güneş sisteminin de, evrenin de merkezinde değildir"* ...Galileo'dan 60 sene önce, der ki; *"Büyük bir büyüteç ile ayın yüzeyini inceleyebiliriz"*. Newton'dan 200 sene önce *"her ağırlık, en kısa yoldan dünyanın merkezine düşmeye meyillidir. Her ağır kitle aşağı doğru basar, ve sürekli ayakta tutulamaz."* " *Dünya küre şeklinde olmak zorundadır."*... Darwin'den 400 sene önce, insanı maymunlarla aynı kategoriye yerleştirmiş, ve insan yapısının hayvanlardan farklı olmadığını öne sürmüştür. Bu insan, dünyanın son bilgisi, bir Rose Croix Şövalyesi; Leonardo Da Vinci'dir. Modern bilimsel düşünce

sahnesini, Leonardo'nun bilgiye yaklaşımı oluşturur. Bir Masona, Mimar Sinan örnekse; Evrensel Masonluğun örneği Leonardo Da Vinci'dir.

Günümüzde, özgür düşünce mükellefiyeti akademik çalışmaların temelini oluşturmaktadır. Ön lisans, lisans, doktora tezleri, bilgili insanların yeni düşünceler üretmek üzere zorlanmalarını sağlamaktadır. Hatta günümüzde, yazılan makalelere başkalarının yaptığı atıflar aranmakta, bilim adamının değeri, onun ürettiği fikirlerin başkalarınınca ne denli kullanıldığı ile ölçülmektedir. Yeni fikirler rahat şartlarda üretilemez. Bilgili insanın, yeni fikirlere sahip olmak için, kendini rekora koşan bir atlet gibi zorlaması gerekir. Farklı düşünülebilme, bilimselliğin en önemli özelliklerindedir. 20. Yüzyılda insanlığın bilim ve teknolojiye kat ettiği mesafe de bu çalışmaların sonucudur.

Bu antik kavramlara, modern Masonluğun hedefi olarak belirttiğim *"bütün insanların gerçekleştirilebilecek en sağlıklı hayatı yaşaması"* amacı, 17. Yüzyıl başlarında, İngiltere'de katılmıştır.

15. Yüzyıl başlarında, İskoçya'da, bugünkü Edinburgh şehri civarında, o günlere kadar İngiltere'de yapılmayan, yapılırsa da kıta Avrupası'ndan getirilen ustalarca yapılan bir mesleği icra eden insanlar ortaya çıkar... Yaptıkları işle anılırlar, Duvarcı Ustaları! İngilizce deyişle; Mason!..Tıpkı kalaycı, bıçakçı, sepetçi gibi... İcra ettikleri meslek adı olarak, çevredeki halkın verdiği bir isimdir bu. Hemen hepsi okur-yazar, bilgi ile çalışan, mesleklerini bazı kurallara uyararak yeni nesillere aktaran, haricilere bilgilerini aktarmayan bir grup. Bu insanların İskoçya'da, erken dönemde yaptıkları kiliselere *"Collegiate Churches "* denmektedir. 36 Kiliseden oluşur. İçlerinden biri Roslynn Chapel, Süleyman Mabedi mimarisine göre yapılmış ve içinde hiç ibadet edilmemiştir. İlginç bir rastlantı ile o günlerin İngiltere'sindeki, taht ve din savaşları sırasında da hiç kimse bu kiliseyi yakıp yıkmamıştır.

Bu insanların, Fransız krah Yakışıklı Filip'in, Kıta Avrupası'nda imha ettiği Tampliye Şövalyeleri'nden İskoçya'ya sığınabilenler oldukları bilinmektedir. O günlerde, kendi gruplarının içine aldıkları yeni Masonları, genelde kendi ailelerinin genç fertleri arasından seçerler ve bugün 3.Derece'de uygulanan törenle gruba alırlardı. Bu öğreti, ölüm-diriliş teolojisi (death and resurrection) üzerine kurulu olduğu kadar, *"doğru"* yaşamak ve *"bilgili insanın özgür düşünce hak ve mükellefiyetini"* de içermekteydi. 15. Yüzyıl ortalarına gelindiğinde, yaptıkları işle orantılı olarak nüfusları artmadığından, veya kendi felsefelerini yaymak ihtiyacını hissetmelerinden, kendi ailelerinden olma-

yan kimseleri de mesleğe alınmaya başlamışlardır. Kabul Edilmiş Mason tabiri bu grubu tanımlar. "Mark Masonry" bu dönemde ihdas edilmiştir. Bu derecenin kuruluşu, yeni çağ Hürmasonluğunun kurucusu ve İskoç Masonluğu'nun ilk Büyük Üstadı William St.Clair'in zamanında (1440-1490) gerçekleşmiştir. Bu derecede aday, kendisine, çevresine ve Eveanın Ulu Mimarı'na yükümlülüklerini öğrenerek, hem hazırlanır, hem de tanınır..

Masonluğun karakterindeki değişim, 17.Yüzyıl başlarında yaşanır. İngiltere'de Kral I.James tahta geçer. Bu ilk Mason kraldır;ve bilimin babası olarak bilinen, Lord Verulam, namı diğer Sir Francis Bacon ise, favori düşünürü. Nitekim 1618'de Lord Chancellor olur. O da Hürmasondur. Bu dönemde 2. Derece ihdas edilir. Böylece bilimsellik masonik özellik kazanır. İkinci derecede, Kalfa, beşeri bilimlerin gizemini, Yaratıcının ululuğunu ve iyiliğini, onun işlerini inceleyerek izler. Böylece, Mesleki (Craft) Masonluk başlar. Hürmasonlar, bilimselliğin hamisi konumuna gelirler ve Royal College'ın kuruluşuna katılırlar. Bu dönemden sonraki masonik hedeflere, Sir F. Bacon'un dünya görüşü yansır ve iki yeni hedef ortaya çıkar: "*icat ve buluşların kullanılması*" ve "*akılcılığın sosyal hayata yansıtılması*".

Hürmasonluğun tarikat niteliğini kaybetmesi için bir asır daha geçmesi gerekir. 1717'de İngiliz Büyük Locası, Londra'da kurulur. Bu bir milâttir. İngiltere Büyük Locası, kuruluşundan önceki masonik tarihi, kendi tarihi olarak kabul etmez. Önceki zaman silinmiştir. Hürmasonluk tarihi o andan başlar. Anderson Nizamnamesi düzenlenir ve yola çıkılır. Bu, aynı zamanda, din ve politika ile olan ilişkinin kesilmesi demektir. Zaten dini özellik, 1717 yılına gelindiğinde, Hıristiyanlığın, insana "*hür düşünce hak ve mükellefiyetini*" tanıyan bir sect'inin oluşması ile Protestanlığa aktarılmıştır. Hürmasonluk, tam anlamıyla bir meslek özelliğine kavuşur ve evrenselleşir.

Albert Mackey, "*The History of Freemasonry*" (Hürmasonluk Tarihi) adlı kitabında, bu yaklaşımı anlatırken diyor ki: "*Ulusların tarihinde iki dönem vardır. Biri, bilinen tarih. Belgelerle kanıtlanabilen, yaşanmış olaylar silsilesi. Diğeri ise daha önceki zamana ait, kulaktan kulağa dolaşan efsanelerin oluşturduğu, olup olmadığı hiçbir zaman kanıtlanamayacak olaylar manzumesi.*" Roma'nın kuruluşundaki, Romus ve Romulus Kardeşlerin öyküsü, Türklerin Ergenekon'dan çıkışı, Nuh Efsanesi örnek olarak aklıma gelenler.

Masonik tarihe aynı süreç uygulandığında, 1717 yılından itibaren yaşanan olaylar bilinen tarihi oluşturur. Bu tarihten önceki olaylar, ma-

sonik efsanelerdir (Legends). Bu efsaneler, geçmişteki olaylara kısmen sadık kalınarak anlatılmakta, kısmen de içine ders alınacak öğeler yerleştirilerek, moral değerlerin alegorilerle yeni Kardeşlere kazandırılmasına çalışılmaktadır. Bu efsaneler, 1717 yılından öncesine ait Manuscriptlerden (el yazması) faydalanılarak, yine Andersen Kardeş'in başkanlığındaki komite tarafından yazılmıştır. İlgili derecelerin Ritüellerinde işlenmektedir.

Masonluğun bizden beklediği, nasıl ve nereden geldiğine bakmadan, öğretide bulunan moral ve etik değerlerin incelenmesi, iyinin ve güzelin araştırılarak, mesleğin ve benliğimizin yüceltilmesidir.

Yeni dönemde, Hürmasonluğun taşıdığı fikirlerin en önemlilerinden biri "*icat ve buluşların kullanılmasıdır.*" Bu kavram Masonluğa "*özgür düşünce hak ve mükellefiyeti*"nin devamlılığı olarak, fikir hayatının doğal akışı içinde mal edilmiştir.

Her bireyin sağlıklı bir yaşam sürebilmesi için toplumların refah toplumu olması gerekir. Toplumdaki mevcut imkânların, arttırılmadan paylaşılması, toplumları yoksulluk ve sağlıksızlığa da götürebilir. Tarım toplumunun genişletebileceği imkânlar sınırlıdır. Toplum olanaklarının arttırılması, icat ve buluşların kullanılması ile mümkündür. Avrupa,yeni çağ öncesinde karanlık bir dönemden geçmiştir. İcat ve buluşlar, görülmezlik içinde sürdürülmüştür. Belki Masonluğun da gizlilikten ziyade görülmezliğe özen göstermesi, o günlerden kalan bir özelliktir.

İcat ve buluşların kullanılabilmesi, girişimcilerin bunları pratik aletlere döndürebilmeleri ile sağlanmıştır. Bu yapıyı, "Hür Teşebbüs" olarak tanıyoruz. Masonik öğretisi, "Hür Teşebbüs" oluşumunu desteklemektedir.

Hür, kelime anlamı olarak, sözlükte "*özgür, herhangi bir biçimde, herhangi bir koşula bağlı olmıyan*" şeklinde açıklanmaktadır. Anlamı biraz açarsak, politik ve sivil egemenliğine sahip olmak, istediği zaman istediği yere gidebilmek, ve başkalarından izin almaksızın dilediği eylemleri yapabilme gücü veya otoritesi gibi özelliklerin de bu kavram içinde yer aldığını görüyoruz. Eş anlamlı kullandığımız bir kelime de serbest, "*bağımlı olmayan, özgür*" olduğu kadar, "*bir zorunluluk altında olmadan, istediği gibi davranan*" anlamını da taşıyor.

Teşebbüs ise, "*Girişim*", "*Bir işe başlamak için hazırlık yapma; bir işi yapmaya davranma*" olarak açıklanıyor. Bu kelimenin de anlamını genişletirsek, yeni yükümlülükler altına girme kapasitesi, istek ve ce-

saretini de taşıdığını söyleyebiliriz. Fikir veya el emeğinin harcanmasını, tasarlananın gerçekleştirilmesi için var gücü ile çalışılmasını, zorlu ve sürekli bir uğraşmayı, başkalarından önce veya onların daha önünde iş yapabilmeyi, ne yapılması gerektiğini tasarlamayı ve tasarlananın gerçekleştirilmesini de anlıyoruz. Bu uğraş içindeki bireye "*girişimci*" veya "*müteşebbis*" diyoruz.

Bir açıdan da, hür teşebbüs, bu dünya yaşamı ile baş etmeye çalışan insanların serüvenidir... İnsanın çevresinde bulunduğu malzemeyi kendi yararına kullanması ve bu dünyayı rahat yaşanabilir hale sokmasının hikayesidir... Hür girişimci olamayan insanlar veya toplumlar haliyle başkalarının girişimci olmasına, kendilerine adil ve insafli davranılacağını umarak rıza göstermektedirler.

Hür girişimci olarak insan, sopa ile başladığı serüvenine, tekerlek ve mil, makara ve palanga, eğik yüzey, kama, kaldıraç ve vidayı ilave ederek antik çağlara gelmiştir. İnsanın bu ilk aletlerini veya, insan ve hayvan gücünü mekanik enerjiye dönüştürdüğünden, ilk basit makineleri, kimin icat ettiğini bilmiyoruz. Bunlar anonim icatlar olarak ortaya çıkmış, herkes bunları kullana gelmiştir. Orta Çağ'ın sonu ve Yeni Çağ ile icat ve buluşların hızla arttığını görüyoruz. Saat yapımcılarının, makinelerde kullanılan temel teknolojiler konusundaki bilgileri, karmaşık makinelerin yapılmasındaki temeli oluşturur. Dişli çark ve sonsuz dişli, bu teknolojinin çıkış noktasıdır. Belgelere geçmiş ilk makine, Juanelo Torriano adlı bir usta tarafından yapılmıştır. (1501-1575) Tam otomatik füze makinesi ise, (zemberekli saatlerde kullanılan özel bir konik vida gövdesi) 1763'de İsviçreli saatçi Ferdinand Berthoud'un eseridir.

Dokuma makinelerinde 1733'te İngiliz mucit John Kay'ın geliştirdiği uçan mekik ve 1785'de İngiliz din adamı Edmund Cartwright'ın, buhar makinesini dokuma tezgahlarına uygulayıp patentini alması, önemli teknolojik aşamalardır. Thomas Edison'un 1881'de New York'ta ilk elektrik üretim merkezini yapması, ve Nicola Tesla'nın 1888'de alternatif akım motorları için temel çalışma ilkesi olan döner magnetik alanı bularak ilk asenkron motoru gerçekleştirmesi, ısıdan sonra elektrik gücünün de üretimde kullanılmasını sağlamıştır.

Hür müteşebbisler, toplumlara sunulan değerlerin artmasına neden oldu. Bazen insan, bu gök kubbenin altında, bulunabilecek herşeyin bulunduğu izlenimine kapılır. Halbuki, her gün yeni bir buluş veya icat ortaya çıkmakta, asırlar önce başlayan gelişme bütün hızı ile devam etmektedir.

Bill Gates'in Microsoft firmasını kurması, dev bir kuruluşa sahip olması ve getirisi ile dünyanın en zengin insanlarından biri olması son yirmi yılın oluşumudur.

Kırlarda köpeğini gezdirirken pantolonunun paçalarına yapışan kasıkotunun dikenli tohumunu ayıklayan İsviçreli mühendis George de Mestral, bugün velcro adı ile bilinen modern çağ fermuarını icat etmiştir. 1950'lerden beri çocuk bezlerinden asker çantalarına kadar bir çok yerde kullanılan bu icat, yıllık cirosu milyon dolarla ifade edilen bir endüstri oluşturur.

Kırtasiye dükkanlarındaki tükenmez kalem uçlarının çeşitliliği de her zaman beni şaşırtmıştır.

Örneklerle size sunmaya çalıştığım icat ve buluşlar, bunları bulan ve kullanan toplumların varlığını arttıran unsurlardır. Ekonomide pasta misali ile anlatılan, paylaşılacak değerler bütünü genişleten öğeler... Pasta ne kadar büyük olursa herkese düşecek lokma da o kadar büyüyecektir. Pastayı oluşturamazsak, ortadaki paylaşılacak değerlerde tükenir...

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin içine düştükleri bir açmaz da budur.. Bizim de mucidlerimiz vardır. Örneğin, Prof. Dr. Gazi Yaşargil, son dekadların en ünlü beyin cerrahlarından biri olup, bulunduğu ameliyat teknikleri ve kendisinin yaratıp, kullandığı aletleri ile bir efsanedir. Bu aletler ne yazık ki ülkemizde üretilenmiş, Aesculap vb firmalar bunları üreterek dünyaya sunmuştur. 30. Kasım 1999 tarihli Milliyet gazetesine göre, Türkiye'de, kendisine otelde resepsiyon memuru olması teklif edilen Ali Özdemir adlı araştırmacı da ABD'de Argon firması için yaptığı araştırmada bulunduğu karbon kaplama tekniği ile otomotif sanayinin gözdesi olmuştur. Bu buluş da ABD'nin imkânlarının artmasını sağlayacaktır. Görülüyor ki, birey olarak kimseden farkımız yok. O zaman eksiklerimiz ne? Araştıran kitle, ve araştırma ortamı !

İcat ve buluşların kullanılmasından önce yapılması gerekir. Bunun için çalışma ortamının yeterli olması lâzımdır. Örneğin, futbolu da 11 kişi oynar ama, seyircisi, stadyumu, federasyonu, kulüp yönetimi koçları vb ile bir ordu vardır takımların arkasında. Araştırma yapılması için de tesislere, laboratuarlara, özel deney ortamlarına, kütüphanelere, bunların donanımına ve bunları işletecek insan gücüne ihtiyaç vardır. Bunları toplum hazırlar. Batı Masonluğu da 17. yüzyıl başında Royal College'in kuruluşuna katıldığından beri bu hareketin içindedir. Herkesin bilim adamı veya mucit olması mümkün değildir.

Ama, tanımlamaya çalıştığım bu bilimsel altyapı ve ortamın hazırlanmasına herkes katkıda bulunabilir. Bu anlamdaki katkıları ile, Batı Masonluğu yeni çağın başından beri bilimin hamiliğini yürütmektedir.

İcat ve buluşların gerçekleşebilmesi için ikinci gereklilik, araştırma yapacaklardan oluşan kitlenin yapılandırılmasıdır. İcat ve buluşların yapılabilmesi, özel bir muhakeme kabiliyeti gerektirmektedir. Bir kafa yapısı-state of mind. İlk gereklilik entellektüel insana özel düşünce tarzının kazanılmasıdır. Olup biteni sorgulayan, bilgiyi temel taşlarına ayırabilen ve bunları değişik kompozisyonlarda kullanabilen insan. Muhakeme gücünü bu seviyeye çıkarmış çok sayıda insanın bir arada olmasına gerek vardır, icat ve buluşların yapılabilmesi için. Bunlar çeşitli bilimsel ve teknolojik uzmanlık dallarında bilgiyi paylaşacak, ihtiyaçları ortaya çıkaracak ve bunlara çözüm aramaya yönelecektir. Ancak böyle bir yapılanmaya varıldığında, konuları ilgilendiren ihtiyaçlar fark edilebilir. Bir kanıya göre "ihtiyaçlar, buluşların anasıdır." İhtiyaçlar oluşmazsa, ortada bulunacak veya icat edilecek bir konu da kalmaz.

Buluş ve icatları gerçekleştiren insanların önceden belirlenmesi mümkün değildir. İsmarlama veya insanları buluş yapmaları için atayarak, icat ve buluşlar yapılamamıştır. Asıl olan bu keşiflere neden olabilecek ortamın ve kitlenin oluşturulmasında yatmaktadır. Bu şartlarda çalışanlardan başarılı olanın önü açılabilir.

Hür teşebbüsün geliştiği son birkaç yüzyıl zarfında, edinilen tecrübeler, hür teşebbüsün serbest, güçlü ve büyüyen ekonomilerde başarılı olduğunu bizlere öğretmiştir. Serbest ekonomiyi, ekonomik serbestlikle karıştırmamak gerekir. Ekonomik serbestlik, anarşiden başka bir şey değildir. Serbest ekonomi ise bir sistemdir. Kaynak ve sermayeye herkesin aynı şartlarla ulaşabildiği bir ortamda, gelişen fikirleri, icat ve buluşları pratik gereçler haline sokabilen bir düzen. Ne var ki, küçülmekte olan ve zayıf ekonomilerde, ayrıca gelişmekte olan ekonomilerde, bu başarı tekrarlanamamaktadır.

John Maynard Keynes'in (1883- 1946) makroekonominin klasik kitabı olan "The General Theory of Employment, Interest and Money " adlı çalışmasında açıkladığı şekliyle, uzun zaman süresi içinde, tek başına düşünülen her ekonomik sistem batmaya mahkumdur. Bunu önlemek için, gelişmekte olan ve zayıf ekonomilerde zorunlu olarak serbest ekonomi kuralları dışına çıkılarak, karma ekonomi uygulanmıştır.

Asıl olan hür teşebbüsün yaşamasıdır. Demokrasi ve hür teşebbüsün bir inanç sistemi olduğunu kabul etmeliyiz. Bu inanca erişen toplumlar, tüm imkânları ile, sistemin çahşmasını sağlayan ideal şartları tesis etmek için her türlü özveriyi, kararlılıkla göstermektedirler.

Başka bir açıdan da, hür teşebbüsün hedefi para kazanmaktır. Para, temelde teknolojik başarının hedefidir. Kâr amacı ile kurumlar kurulur, ve zarar etmediği sürece çalışır. Toplumda yaşaması gereken moral değer veya, evrensel ekonomi etiği olarak parayı incelersek, dört niteliğin oluştuğunu görüyoruz.

"Kazanabildiğin kadar çok kazan", "Tasarruf edebildiğin kadar çok tasarruf et", "Yapabildiğin kadar çok yatırım yap" ve "İhtiyacı olanlara yardım et."

Toplumda yaşayan etik değerın "paranın kazanılması" olması gerekir. Önemli olan alın teri akıtarak, el emeği, veya düşünce sarfı ile toplumun ortak varlığına bir değer ekleyebilmektir. Toplumunu oluşturan bireyler, çalışarak para kazanabileceklerini bilmeli ve bir değer üretme morali ile yaşamalıdır.

Madalyonun diğer yüzünde, para yapılması, veya edinilmesi vardır. Kumar, şans oyunları, tefecilik veya ekonominin sağladığı yasal ama karşılığında değer üretilmeden, bugünlerde kısaca "rant" tabir ettiğimiz yollardan da, günümüzde zengin olmak mümkündür. Ancak bu yoldan edinilen zenginlik, bir etik değer, ümit veya yaşam şekli olmamalıdır. Yeni nesillerce bir yaşam tarzı olarak görülmemeli, imrenilmemelidir.

Kazanılan paranın tasarruf edilmesi gerekir. Konuyu inceleyen ilk düşünür, Amerikalı filozof, Thornstein Veblen'dir. (The Theory of the Leisure Class- 899) Tüketime yönelik davranışımızda sorumluluk taşıyan tüketim (responsible consumption) ve gösteriş amaçlı tüketim (conspicius consumption) tanımlarını yapar. Sorumlulukla yapılan tüketim, bireyin ihtiyaçlarını karşılamak için yaptığı harcamalardır. İhtiyaç ne ise, o karşılanmalıdır. Ne azı, ne de fazlası! Gösterişe yönelik tüketim, insanın bir zaafına cevap verir; başkaları tarafından takdir edilmek, beğenilmek tutkusunu. Yüksek fiyatlı lüks mallar, giyimden otomobile, kristalden ziynet eşyalarına kadar, ortadadır.

Bu malların kullanımı, çevreye üstünlüğünü kanıtlamayı amaçlayan insanlar arasında rekabete ve giderek daha pahalı ve lüks kullanımına yol açmaktadır. Adeta bir yarış yaşanır. Rakiplerinin yaptığı hamlelere uyamayanlar için durum oldukça üzücüdür. Daha da kötüsü, pa-

ra arttırabilen sınırlı kaynakları olan insanlarda bu yarışın içinde bulurlar kendilerini. Toplumda biriken para, böylece istihdam ve üretim ekonomisini destekleyecek şekilde ekonomiye gireceği yerde, üretim işlevinin dışında kalır. Hatta, gelişmekte olan ülkelerde ülke ekonomisinin de dışına çıkar, kaybedilir. Toplumlara esenliğe götüren yol ise kazanılan paranın olabildiğince tasarruf edilmesinden geçmektedir.

Azami tasarruf ile biriktirilen paranın, yöneleceği hedef, üretim ve istihdamı arttırmaya yönelik, olabildiğince çok yatırım yapmak olmalıdır. Hür girişimci öncelikle kendi sermayesini arttırmaya, istihdam ve üretimini genişletmeyi amaçlamalıdır. Buna yetecek kadar para yoksa, başka işletmelerin sermayesine katılmalı, ortak olmalıdır. Kâr ve zarara ortak olacak şekilde başka hür girişimcilere para kullanıdır maktır asıl olan. Batı bu görüş paralelinde, çok sayıda "çok ortaklı şirketler" kurarak üretimini ve istihdamı arttırmış, bu işletmelerin getirisinden de halkı yararlandırmıştır. Bugün hepimizin fark ettiği dünyanın ünlü borsaları bu uygulamanın eseridir. Ve, bu uygulamanın yerini tutacak başka bir yöntem de yoktur. Şirketlerin finans kurumlarından, genel olarak kredi tabir ettiğimiz kaynakları kullanarak sermaye oluşturması mümkün değildir. Çünkü, bu yolla alınan para kısa süre içinde, katiyla geri ödenmek durumundadır. İşletmelerin verimliliği, kredilerle değil, sermaye arttırımı ile yükseltilebilir. Sermayeye katılan paranın geri ödenmek zorunluluğu olmamalıdır. Asıl olan, tasarrufların ortaklık çatısı altında, üretim ve istihdamı arttırmak üzere ekonomiye enjekte edilmesidir.

Madalyonun öbür yüzünde ise, dikkat edilmesi gereken bir konu var. Ortak yatırıma sunulan paranın izlenmesi ve korunması. Uzun zamandan beri biliyoruz ki "*kötü para iyi parayı kovar.*" Gresham kuralı olarak bilinen bu kuralın müellifi, Thomas Gresham (1519- 1579), dönemin önde gelen İngiliz hür girişimcilerinden. Anlatmaya çalıştığı ise, her ne kadar, kişiler ulvi veya iyi niyetlerle yatırımı gerçekleştirse de, zamanla kötü, umursamayan kişiler, sermaye kullanımına hakim olurlar. Bu nedenle, iyi niyetle katıldığımız çok ortaklı sermayelerin kullanımını takip etmemiz de bir görev olmalıdır. Görülüyor ki, tasarrufları yatırıma döndürmek de erdemli insanların becerisidir. Mason olarak kazanmamız gereken erdemlerden biri...

Varlıklı insanların, ihtiyacı olanlara yardım etmesi, evrensel ekonominin en değerli etiği olmalıdır. Konu Masonlukta Çırac Derecesi'nden itibaren bize aktarılır ve Hasenat Yardımları ile her celse bize

hatırlatılır. Önemli olan keseye atılan para ile Hasenat Emini Kardeşin dul kadınlara yapacağı yardım değildir. Bu bir ikazdır. Yardım görevini yerine getiriyor musun? diye. "*Kardeşim, gücünüz yettikçe, karşılık beklemeden, teşekkür istemeden, ihtiyacı olanlara yardım ediyor musunuz?*", "*Alanı küçük düşürmeden, kendin için bir öğünme nedeni olarak görmeden!*" İncelediğimizde, semavi dinlerin de yardım konusunu aynen işlediğini görüyoruz.

O halde, yardım etmek neden bu kadar önemlidir ?

Çünkü, her toplumda, her zaman, varlıklı ile yoksul birlikte yaşar. Devlet düzeni ile sağlanan hakların ve paranın paylaşılması bile her zaman geçerli değildir. Osmanlı İmparatorluğu son zamanlarında, tersanede söktüğü gemilerin hurdalarını maaş olarak dağıtmış, birkaç yıl önce Rusya da maaş veremez, bankalarını çalıştıramaz hale gelmiştir. Nice medeniyetler, nice imparatorluklar çökmüştür. Ama, toplum hayatı devam etmiştir. Buna deprem felaketinde de şahit olduk. İhtiyacı olanlara yapılacak yardım, etik olarak, yaraları sarmasının, acıları dindirmenin en güvenilir yoludur. Varlıklı, yoksulu düşündükçe, toplumsal barış yaşayacaktır. Toplumsal huzurun, sağlamlık (stability) vasfı ile oluşması, ancak böyle davranılırsa, mümkündür. Toplumları esenliğe ulaştıran yolun temel öğelerinden biri de, bu faziletin oluşturduğu, sağlamlıktır.

Yeni çağın Masonluğa kazandırdığı diğer özellik ise, "*Akılcılığın sosyal hayata yansıtılması*" dır. Bu kavram bizlere, "*İstiklâl*" dediğimiz inancı kazandırmıştır. Güncel dilde bu kavramı anlatmak için "*Özgürlük*" veya "*Hürriyet*" kelimelerini de kullanıyoruz. İngilizce'de bu kavram "*Liberty*" kelimesi ile ifade edilmektedir. İstiklâl (Özgürlük) ten kast ettiğimiz, birçok sivil toplum örgütünün algıladığı şekliyle yalnız "*bağımsızlık*" olmamalıdır. "*İstiklâl*" bir yaşam şekli, dünya görüşü, bu haliyle bir inanç sistemidir. (Belief system) Dünya görüşü, Alman düşünürlerin kelime hazinemize kazandırdığı bir deyim. Almanca ifadesi, "*Weltanschauung*". "*Welt*" dünya demek, "*anschauung*" ise görüş. Welt Almanca kavramı ile , dünya ötesini de kapsar. Evren kavramını da içinde taşır. Evrenin (kainat) yorumu olarak değerlendirilmemiz gerekir, bu kelimeyi.

Dr. Albert Schweitzer'in tarifi ile, "*Dünya görüşü. toplumların veya bireyin, Doğa ve Kainatın amacı, insan ve insanlığın yeri ve yazgısı konularında düşündüklerinin genel toplamı*"dır.

Bir dünya görüşü olarak, "*İstiklâl*"in yapısını incelersek, bu kavramın bir ilke (prensipl), daha doğrusu bir ilkeler buketi, birçok ilkenin

oluşturduğu bir bütün olduğunu görüyoruz. İstiklâl, politik veya felsefi bir düşünce değildir.

Düşünceler, zaman içinde çeşitlenir, esner, değişir, belki de geçerliliğini kaybeder. İlkeler ise, gücünü hakikatten alan, sabit ve zamana dayanıklı kurallardır. Başka fikirlerin kendilerinden türetildiği temel kanıdır. İstiklâli oluşturan ilkelere güç veren hakikatler ise, asırlar boyunca Masonluğun nüvesini teşkil eden cemaatlerin, ve Hürmasonların aradıkları hakikatlerden oluşmaktadır.

Devrim ve savaşlarla özgürlüğünü kazanmış batılı toplumlar, "*İstiklâl*" den bahsettiklerinde bu kavramı ifade ediyorlar. Bizlerin de bu ilkeyi aynı bilinçle değerlendirmemiz gerekir.

"*İstiklâl*" ilkesini anlatan sembollerden biri, New York limanı girişinde bulunan "*Hürriyet Abidesi*" dir. Kıta Avrupası'ndaki Hürmasonların, A.B.D.'nin bağımsızlığını kazanmasının 100.Yılında (1876), bu ülkeye taktıkları bir nişandır. Bir elinde özgürlük meşalesi, diğer elinde adaleti temsil eden defter, başında yedi hüzmeli taç vardır. Bu yedi hüzmeye, aydınlattığı yedi kıta kadar, "*İstiklâl*"'ın yedi ilkesini de temsil eder. 19. Yüzyıl sonu itibarı ile özgür toplumlarca, "*İstiklâl*" i oluşturan temel ilkeler olarak benimsenmiş olan bu ilkeler; Hürriyet (Freedom), Bağımsızlık (Independence), Yönetim (Government), Birlik (Unity), Adalet (Justice), Erdem (Virtue), Mutluluğun aranması (Pursuit of Happiness)'dır. Bu çalışmamda, her biri ayrı birer konferans konusu olacak bu ilkeleri sizlerin incelemesine bırakmaktan başka seçeneğim yok.

"*İstiklâl*" ilkesinin gelişmesi, çeşitlenmesi, ve şekillenmesi hala devam etmektedir. Bu görünümü ile "*İstiklâl*" bir ülküdür. Hiçbir zaman tam olarak gerçekleştirilemeyecek, hep yalnızca gereklilik, erişilmek istenen hedef olarak kalacak bir "*İdeal Ahlâk Sistemi*".

Bizler de tekris olduğumuz günden beri bu ideal ahlâk sisteminin oluşmasında, kullandığımız sembolizma ile "*Ülkü Mabedi'nin inşaatında*" çalışmaya başladık. Bu Mabed'in inşası, ancak, her Kardeşin, belki de tüm insanların yapıda kendine uygun yeri alabilmeleri ile tamamlanacaktır.

Her insanın gerçekleştirilebilecek en mutlu hayatı yaşayabilmesi, yüksek ahlâki değerlere sadık kalınması, bilgili insanın özgür düşünce hak ve mükellefiyetini yerine getirmesi, icat ve buluşların kullanılması ve sosyal hayata akılcılığın yansıtılması sonunda gerçekleşecektir.

Dilerim herkes mutlu olur.

KAYNAKLAR

- *Ancient Inventions*, Peter James and Nick Thorpe, Ballantine Books, New York, 1964
- *Bilimin Doğal Olmayan Doğası*, Lewis Wolpert, Çev: Eucimen Perçin, Sarmal Yayın., İstanbul, 1994
- *EUREKA*, Michael Macrone, Harper Collins Publishers, New York, 1994
- *Civilization and Ethics*, Albert Schweitzer, Unwin Books, London, 1961
- *The End of Science*, John Horgan, Helix Books, Reading, Mass., 1996
- *Keşifler ve Buluşlar*, Daniel J.Boorstin, Çev: Fatoş Dilber, T.İş Bank. Kültür Yay., İstanbul, 1994
- *The Flight from Science and Reason*, Ann. New York Academy of Sciences, Vol.775, New York, 1996
- *The Hiram Key*, Christopher Knight and Robert Lomas, Arrow Books Ltd., London, 1996
- *The Second Messiah*, Christopher Knight and Robert Lomas, Element Books, Boston, 1997
- *The Quotable Einstein*, Alice Calaprice, Foreword by Freeman Dyson, Princeton University Press, 1966
- *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu-7. Baskı, Türk Dil Kurumu Yay., 1983
- *Cambridge International Dictionary of English*, Cambridge University Press, 1996
- *The Oxford Dictionary of World Religions*, edited by John Bowker, Oxford University Press, NY, 1997
- *How to think like Leonardo da Vinci*, Michael J. G., Delacorte Press, NY, 1998
- *Türkçe Kur'an-ı Kerim*, Çev.: Osman Nebioğlu, Çağ Basım Ambalaj Sanayii, 1988
- *Kitab-ı Mukaddes*, Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul, 1991
- *The Gift of the Jews*, Thomas Cahill, Nan A. Talese, NY, 1998
- *The Templar Revelation*, Lynn Picknett & Clive Prince, Corgi Books, London, 1998
- *Jews, God and History*, Max.I.Dimont, A Mentor Book, NY, 1994
- *The Egyptian Hermes*, Garth Fowden, Princeton Press, New Jersey, 1993
- *The Ethics of Liberty*, Murray N. Rothbard, New York University Press, USA, 1998
- *On Liberty*, John Stuart Mill, Penguin Classics, Londra, 1985;
- *Hürriyet*, J.S.Mill, Çev.: Mehmet Osman Dostel, Batı Klasikleri, Milli Eğitim Basımevi, 1997
- *Liberty, Equality, Fraternity*, James Fitzjames Stephen, The University of Chicago Press, Chicago, 1991
- *Seven Principles of Liberty*, J. David Gowdy, Institute of American Liberty, 1996

[http:// www.liberty1.org/seven.htm](http://www.liberty1.org/seven.htm). 13.11.2000

Ritüeller, Readers Digest ve Scientific American dergilerinin muhtelif sayıları.

<http://www.crystalcathedral.org> adresli web sitesi.

ALTI KÖŞELİ YILDIZ

Walter MACHATE

HEXAGRAM

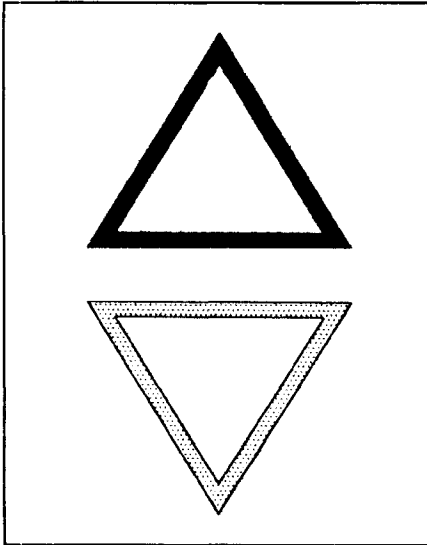
Six-pointed Star composed of two interlaced equi-triangle is named Hexagram in antient Greek. It can also be named with various other names according to its detailed design and drawing variations . This special geometrical form is encountered in various regions of the world since very old times. Although it is perceived now-a-days as the sign of Jews, in fact it is a universal symbol, the origins of which are not exactly known. This symbol has been appropriated from civilisations in different religions and beliefs before and after the Jews. It can be met in the old Hindoo tradition, in Arabic magic, in the Turkish-Islamic art as well as in Christianity. The Hexagram is also an often used symbol in Hermetism and Alchemy. It can be a religious, philosophic or a politic symbol, according to region, form and the time it is used. The Hexagram in form of Solomon's Seal is also an important symbol in Freemasonry. In Operative Masonry, the Hexagram has been used as a Mason's Mark. In Speculative Masonry however it has a deep philosophic meaning. It symbolizes the Unity of the two basic elements, namely God and the human being, upon which Freemasonry is based.

Anadolu'da XII. ile XV. Yüzyıllar arasında inşa edilen bazı Türk-İslâm eserlerinde değişik taşçı markalarının arasında Altı Köşeli Yıldız'a da rastlayınca, önce

hayret ettim, sonra da düşünmeğe koyuldum; kökenini ve daha başka ne anlamlara gelebileceğini araştırarak bu yazıyı hazırladım.

Köşelerinin altısı içbükey ve diğer altısı dışbükey olan 12 kenarlı düzgün simetrik bir poligona (çokgene) genel anlamda Altı Köşeli Yıldız veya Altı Kollu Yıldız denilmektedir. Neticede bu bir takım oranlar veren, matematik açıdan hesaplanabilen geometrik bir formdur. Bu yıldız formu için, biri içi boş (çizgisel) diğeri içi dolu (yüzeysel) olmak üzere iki ana tekâmül çizgisi belirlenebilir.

Bu formun çizgisel olanı: (Resim 1) birinin köşesi yukarıya, diğerinin ki aşağıya bakacak şekilde, simetrik olarak birbirinin içine geçmiş iki eşit eşkenar üçgenden oluşmuş, bileşik geometrik şekilli bir işarettir. Günümüzde bu işareti siyasi bir sembol olarak, 1948 yılında kabul edilen İsrail

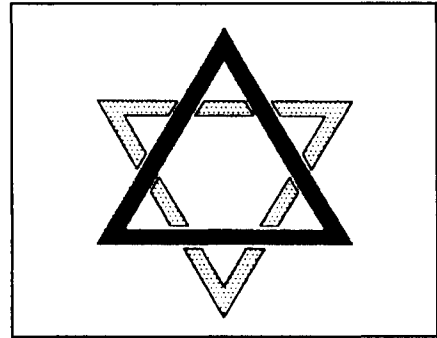

Resim : 1

bayrağından ve Museviliğin dini sembollerinden biri olarak sinagoglardan tanımaktayız. Bu sembol, bazı yerlerde Mührü Süleyman veya Davut'un Kalkanı (İbranice'de, Magen David) ve Yunanca'dan kaynaklanan Heksagram veya Heksalpha gibi adlarla da anılır. Bu değişik tanımlamaların çizimleri arasında detay farklılıkları vardır. Bu nedenle simgenin anlamı da değişir.

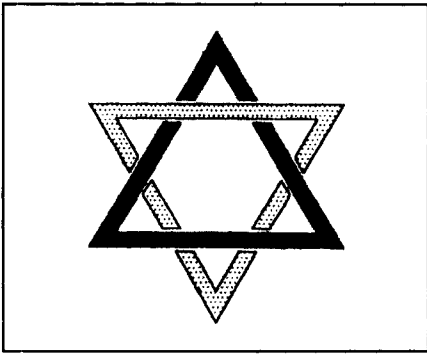
Çizgisel Altı Köşeli Yıldız bileşik bir simgedir ve çizim bakımından üç ayrı tarzda oluşturulur:

- 1- Birbirinden ayrılabilir nitelikli iki eşit eşkenar üçgen üst üstedir. Bunun iki seçeneği vardır.
 - a) Üçgenlerden biri bütünüyle diğeri üstündedir. (Resim 2)

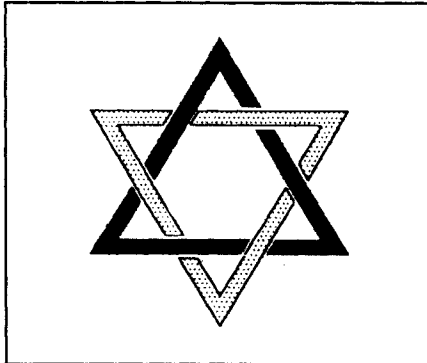
Resim : 2

- b) Üçgenlerden biri diğeri üstündedir, ama bir köşesi öbür üçgenin altından geçmiştir. (Resim 3)

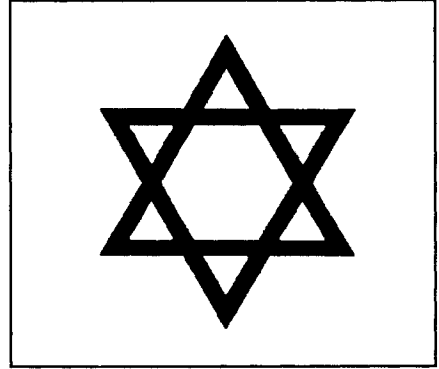
Resim : 3

- 2- Üçgenler birbirlerinden ayırlamayacak şekilde köşeleri örülmüş gibi birbirinin içinden geçmişlerdir. (Resim 4). Bu şekilde düzenlenmiş bileşik simge, Mührü Süleyman ya da Davut'un Kalkanı (Magen David) olarak da anılır.
- 3- Üçgenlerin içiçe mi, yoksa üstüste mi oldukları belli değildir. Bir düzlemde çizilmiştir. Bu şeklin üç ayrı tanımlaması vardır:
- a) Yahudiler bu simgeyi kendi dinsel inançları uyarın-

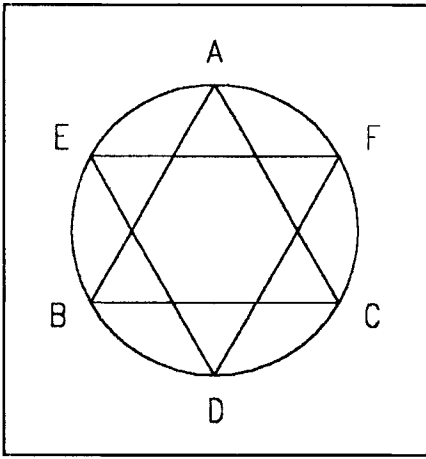
Resim : 4

ca yorumlayarak, bunu uluslarının amblemi olarak benimsemişler ve Sion ya da Sion Yıldızı adını vermişlerdir. (Resim 5)

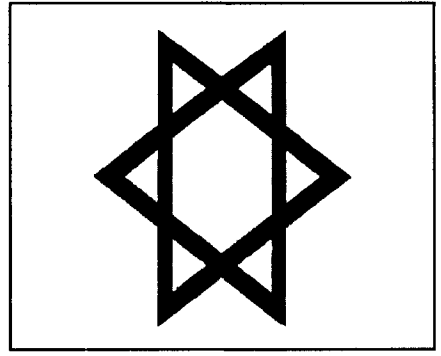

Resim : 5

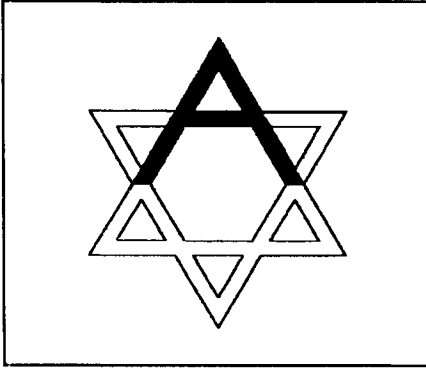
- b) Pythagoras'ın beşgen yıldız Pentagram'ı çizdiği yöntemle; yani bir daire altı eşit parçaya bölünüp, komşu olmayan noktalar doğru parçaları ile birleştirdiğimizde, meydana gelen şekle, altı adet doğru parçası içerdiğinden, Yunancada "altı çizgili" anlamına gelen Heksagram adı verilmiştir. (Resim 6)
- c) Yunanca'da A harfine Alfa denilir. Alfa'nın bir nokta etrafında çevrilmesi ve altıkez eşit aralıkla yerleştirilmesi ile meydana gelen Altı Köşeli Yıldız, Heksalfa denilmiştir, aslında Heksagram ile özdeştir. (Resim 7)

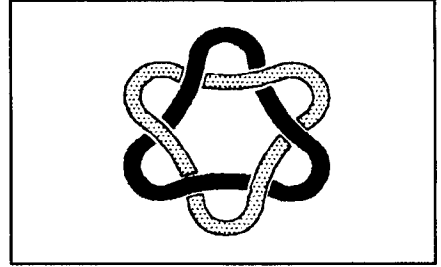
Resim : 6

Resim : 8

Resim : 7

Resim : 9

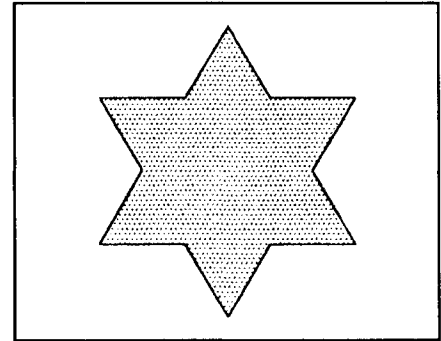
(Resim 10), yüzeysel bir tesir veren, bu şeklin adına Altı Köşeli Yıldız denilmesi çok daha doğru olur.

Çok eski zamanlarda kült senesi dairesinin, dörde, altıya, sekize veya daha fazla

Yıldızın mutad şekli ve konumunun dışında; üçgenlerinden biri sağa, diğeri sola bakan şekline de rastlanmaktadır (Resim 8).

Zamanla üçgenlerin köşeleri yuvarlaklaşarak deforme olmuş varyasyonları da görülmektedir. (Resim 9)

Eğer üçgenlerin kenarları birbirinin üzerinden geçmeksizin çizilirse, yani başka bir deyimle yıldızın sırf dış konturu çizilirse

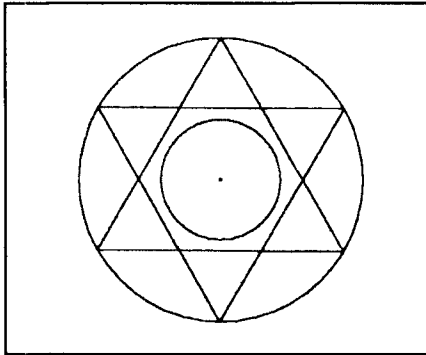

Resim : 10

noktaya bölündüğü bilim adamlarınca tespit edilmiştir. Bölünmüş dairenin içinde haç, yıldız, Altı Köşeli Yıldız, rozet ve benzeri sembollerin çizilmiş olduğunu görmekteyiz. Bunlar daha sonraki tekamül evrelerinde fark gösteriyorlar ve kısmen özel anlamlar kazanıyorlar veya bir parça başlangıçtaki ifadelerini muhafaza edip, yarı sembol oluyorlar.

Sıkça, Heksagramın etrafına kült dairesi ve/veya içine güneş sembolünü ifade eden, merkezinde nokta bulunan daire şekli çizilmektedir (Resim 11). Ortadaki daire bazen küçülerek nokta haline gelmektedir. Böylece bu şekiller, sembolün ifadesini daha da kuvvetlendirmiş olurlar.

Altı Köşeli Yıldız her ne kadar Heksagram veya Davud'un Kalkanı şekli ile umumiyetle Yahudiliğin sembolü olarak, algılanıyor ve benimseniyor ise de, kökeni kesin olarak bilinmemektedir. İbraniler'den daha önceki ve son-

Resim : 11

raki farklı din ve inançlardaki uygarlıklar tarafından benimsenmiş bir simge olduğu muhakkaktır. Hemen hemen tüm semboller gibi Heksagram da çok eski devirlerden beri dünyanın değişik yörelerinde muhtemelen süs, muhtemelen de kült sembolü olarak görülmektedir. Bu şekilde, İskandinavya'da Taş Devrine ait bir toprak kâsede, eski Mısır'da, Orta Amerika'da Yukatan güneş stelinde ve batı Nevada'da bir kaya resminde olduğu gibi Hindistan'da da rastlanmaktadır.

Efsaneye göre, Golyat adlı deve karşı savaşırken, David'i (Davud) koruyan kalkanın üzerine altıgen bir motif işlenmiştir. Bu motif belki de şeklini David adının İbranice'de üç harfle: "Dalet-Vav-Dalet" şeklinde yazılışına borçludur. Dalet, Delta gibi üçgen bir şekille yazılırdı. İki "Dalet" in birleşmesi, yani iki üçgenin Altı Köşeli Yıldız şeklinde çizilmesi Kral Davud'un adını temsil ediyordu. Bu şeklin Kral Davud'un monogramı olması bir varsayımdır. Aynı şekilde kral Süleymanın Altı Köşeli Yıldız şeklindeki yüzüğü konusunda da bazı efsaneler vardır. Güya şeytanın öz mührü olan bu sembolü, Süleyman şeytandan kapmış!..

Talmud, bu yıldızın, cinlere hakiyetinin nişanesi olarak, başlangıçta görünen Tanrı'nın adı yerine, Süleyman'ın yüzük ya da

mührüne hakkedildiğini yazıyorsa da, bunun hangi dönemde yapıldığı açık değildir. Hz. Süleyman'ın bu yüzükle bütün yaratıkları buyruğu altına aldığına inanılmıştır. Emri altındaki cinlere de bu mühürle hükmedermiş. Museviler arasında çok yaygın olan bir inanca göre, altı köşeli bir yıldız andıran yüzüğün (mührün) köşelerinde: Musa, Harun, Yakup, Davud, İshak ve İbrahim Peygamberlerin adları kazılıdır. Talmudçuların günlerinde bu figür daha manâlı bir şekilde çizilmiştir. Figürün ortasına ve üçgenlerin kesişme noktalarına İbranice AGLA kelimesinin yazılmasıyla, daha muktedir bir sembol olacağı düşünülmüştür. AGLA: Ateh=senden, Gibur=kuvvet, Leolam=ebediyen, Adonai=Ey Tanrı anlamına gelen kelimelerin ilk harflerinden müteşekkildir.

Eski Yunan kültüründe Heksagram, Heksalpha olarak ifade edilmiştir. Alpha harfinin altı kez tekrarlanması kendine özel anlamı vardır. Bu, altı kez tekrar "başlangıçta Tanrı"; yeni hayat;, ışık; tüm kült noktalarında en yüksek tekamül=en yüksek hedef; Tanrısalılık" anlamlarına gelir.

Hıristiyan çevrelerinde IV. Yüzyıl Bizans muskalarında, Altı Köşeli Yıldızın adı olarak "Mührü Süleyman" deyiimi kullanılmıştır. Arap sihrinde bu "Mü-

hür" geniş ölçüde kullanılıyordu. Heksagram, ancak İsak Lurja (1534-1572) vasıtasıyla Yahudiliğin sevilen sembolü haline gelmiştir.

X. ile XIV. Yüzyıllarda bu sembol, yüksek derecede tılsımlı kuvvetler yükleyerek, yangınları söndürme kuvvetini atfetmek, taşıyıcısını savaşlarda yaralardan korumak ve umumiyetle her türlü tehlikelere karşı koruyucu bir muska olarak kullanılırdı. Orta Çağ'da Yahudiler bu sembolü, evlerinin üzerine ve bilhassa bira imalathanelerine yerleştirerek, özellikle yangına karşı bir koruma olarak kullanmışlardır. Öyle ki, Altı Köşeli Yıldız sonradan Almanya'da birahanelerin umumi sembolü haline gelmiştir.

Süleyman'ın Mührü olarak bilinen bu yıldız şekli, İslâm sanatında da kullanılmıştır. İslâm'da tasvirten kaçınıldığı için, insan ve hayvan şekillerinden kaçınan sanatçılar, geometrik kompozisyonları tercih etmiştir. Emevi, Abbasi, Karahanlı, Gazneli, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde İslâm sanatının geometrik süslemeleri Arabesk adı verilen girift bir hâl alacak şekilde geliştirilmiştir. Arabesk motiflerin birçoğunda Altı Köşeli Yıldız'a veya Mührü Süleyman'a rastlanmaktadır. Türk-İslâm sanatında, yıldızlar ve çarkıfelek adı verilen dönen şekiller tekke ve tarikat-

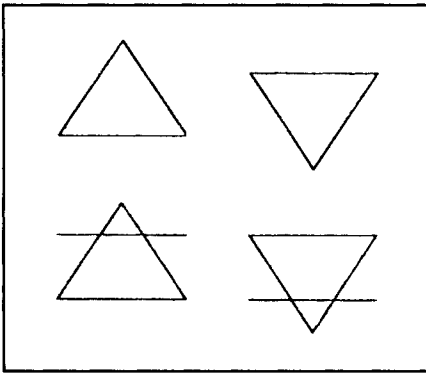
larla ilgili olarak görülmekte, şekillerin köşe ve kenar sayıları bazı özel anlamlarla açıklanmaktadır. Prof. Celal Esad Arseven, Türk Sanatı Tarihi (s.732)esinde: "Bektaşî tekkelerinde tesadüf edilen remzi (gizli işaret, sembol) şekildeki tavanlar bazı muhibban (tarafhtarların) evrelerinde de görülür" diye yazmaktadır.

Mührü Süleyman'a, Anadolu'da değişik yörelerde taşı markası dışında; Ahlat'ta bir Selçuklu mezar taşında, Edirne'de Selimiye'nin arkasındaki Kâdiri Ali Fettavi Tekkesi haziresindeki mermer bir sandukanın yan yüzünde, Kayseri işi bakır tabak ve tepsilerde, seramiklerde, kilit aynalarında rastlanmaktadır. Barbaros'un bayrağında ve başka Osmanlı sancaklarında olduğu gibi, mangırlarda da kullanılmıştır. Büyük olasılıkla buralarda nazara karşı belki de cinleri ve kötü ruhları kaçırtan bir tılsım olarak kullanılmıştır. Silahlarda, kılıç, kalkan, tüfek ve toplar üzerinde de dini-sihir mahlukât, Zülfikâr, Ayetler, Hayat Ağaçları ile birlikte Mührü Süleyman da bunların etkenliğini, taarruz ve müdafaa gücünü artırmak amacıyla kullanılmıştır. Dolayısıyla Anadolu'da bu sembole rastlanmadık yer yoktur.

Hindistan'da bu sembolün adı Yantra olarak geçer. Eski Hint

geleneğinde bu şekil, yaratıcı Vişnu üçgeni ile yıkıcı Şiva üçgeninin birliğini ifade eder, başka bir deyişle Kutsal Evliliği simgeler. Böylece de, maddi dünyanın yaratılışına ve yıkılışına göndermede bulunur. Hindistan ve Çin'deki dinlerin, kısaca Doğu dinlerinin içrekçi öğretilerinin merkezinde, Tantracılığın "evrenin insanın içinde olduğu" düşüncesi yer alır. Tantracılık, Hinduluk ile geç Budacılığa dayanan, özellikle Tibet'te yayılan karma bir tarikattır. Hayli eski olduğu sayılan felsefesi XI.-XIII. Yüzyıllar arasında kaleme alınmıştır. Tantracılar, bireyin "can tözü"ne değinirler. Söz konusu töz evrenin enerjetik bileşenleriyle uyum içindedir. Ekseni insan vücudunu düşey olarak ikiye ayırır. Çeşitli görevleri yönlendiren yedi merkeze (çakra) dağıtılmıştır. Kalbin üstündeki Anahat-çakra diğerlerine göre dördüncü seviyede bulunur. Yedi seviye arasında aracılık ettiği için özel bir önem taşır. Havanın etkisi altında bulunan "mandala"sı, karşıtların birliğini simgeleyen Mührü Süleyman ile temsil edilir.

Hermetik geleneğe göre Heksagram onu teşkil eden ferdi parçalarıyla izah edilebilir. (Resim 12) Yukarıyı gösteren üçgen ateşe karşılık gelir; eril, pozitif ve aktiftir. Aşağıyı gösteren üçgen suya tekabül eder; dişil, negatif

Resim : 12

ve pasiftir. Ateşi temsil eden üçgende yatay bir çizgi varsa havayı, bu işaretin tersine çevrilmiş toprağı sembolize eder. Süleyman'ın Mührü'nün tamamı, evrenin bu dört elementinin sentezini ve böylece de bütün zıtların birliğini temsil eder.

Modern Hermetik büyücülükte de Heksagram gezegenleri ve güneşi göstermektedir. Burada da gene Makrokosmosun veya evrenin sembolüdür. Ay bir gezegen kabul edilip, Venüs, Jüpiter, Saturn, Mars, Merkür altı kolun herbirine yerleştirilmekte, ortada da güneş yer almaktadır. Ayrıca Hermetik geleneğe göre yedi temel metali (yani metallerin tümünü) ve de göğün tümünü özetleyen yedi gezegeni içinde toplar. Her gezegen bir elemente tekâbül eder. Şöyle ki: üst uç, Aygümü; alt uç, Saturn-kurşun; diğer uçlar da, üstten alta doğru, sağda Venüs-bakır, Merkür-cı-

va, ve solda Mars-demir, Jüpiter-kalay'a denk gelir. Yıldızın ortasında da Güneşin yanında altın yer alır; yani, Güneş-altın'dır.

Simyanın bütün düşünce ve işi, çevrede bulunan kusurlu ve değersiz elementlerin, ortada bulunan ve altınla Güneşin simgelediği tek bir mükemmelliğe dönüştürülmesinden ibarettir. Bu durum da Mührü Süleyman'da ifadesini bulur. Simyacılar göre kükürt merkezi ateştir. Her varlıkta bulunur ve içten dışa doğru tesir ederek tekamülü ve yetiştirmeyi sağlar. Tüm organizmaların konstrüktif prensibidir. Evrenin Ulu Mimarı'nın geleneksel amblemi Işık Şaçan Delta'dır. Elementlerin işaretleri de Heksagram'dan alınmıştır. Su ve ateşin, düşman unsurları arasında âhengi ifade eden bir simya simgesi olarak kullanımı XVII. Yüzyılın sonlarında yaygınlaşmıştır.

1614-15 yıllarında, önce Almanya'da görülen sonra bu ülkenin komşularında yayılan Rosenkreutz (Rose Croix-Gülhaçlar), dinifelsefi gizli bir teşkilâttir. Bilhassa mistik simya ile meşgul olmuşlardır. Büyücülükten alınmış unsurları da benimsemişlerdir. Üçgenlere ve Altı Köşeli Yıldızla gizli anlamlar vermişler, bu konuda simya ve astroloji ile bir takım paralellikler kurmuşlar-

dır. Daha sonraki yıllarda, bu kuruluşun birçok sembolü ve uygulaması ile birlikte, Mührü Süleyman sembolü de Spekülatif Masonluğa geçmiştir. Öyle ki XIX. Yüzyılda bu teşkilâtın ismi, Masonlukta bir derece anlamında kullanılmağa başlanmıştır.

Altı Köşeli Yıldız, Süleyman'ın Mührü olarak Masonlukta önemli bir semboldür. Bilhassa Royal Arch derecesinde derin bir felsefesi vardır. Eski Misterler ve uygarlıklarda yaygın şekilde bilinir. Tepesi aşağı Delta: Allah-Basiret-Mânâ'yı, tepesi yukarı Delta: İnsan-Akıl-Madde'yi gösterir. Ahenkle kucaklaşan iki Delta'nın meydana getirdiği Altı Köşeli Yıldız, Evrensel Sevgi Birliği olarak dengelenen ilâhi sentezi simgeler. Masonluğun dayandığı biri Allah, diğeri İnsan olan iki ögenin birliğini; yani, Tevhid'i ve Vahdet'i simgeler. Çünkü, "Allah ve İnsan Tek"tir. Her insanın **Öz**'ü Allah'tır. Bu sembol, insanın biri madde, diğeri mânâ veya biri beden, diğeri ruh olan iki karakterinin birliğini gösterir. Dualite kuralına göre, biri pozitif ve diğeri negatif iki ögenin sentezinden nötr doğar. Bu nedenle, Allah'ın ve İnsan'ın kucaklaşarak birbirinin içinde erimesi Teklik, yani Ahad'dır. İki üçgenin içiçe kucaklaşması, yani Mührü Süleyman'ın nihai sembolizması Ahadiyyet (Tanrı'nın birliği) sırrıdır; ortası Makam-ı

Mahmud'dur (Hz. Muhammed'in en büyük şefaata makamı, cennet). Mührü Süleyman, İslâm tasavvufu yönünden çok önemlidir.

Çağdaş Masonluk'ta bu geometrik şekil, madde ile ruhun dengede oluşlarının bir simgesi olarak benimsenmiştir. Aktif ile pasif, ya da dişi ile erkek arasındaki dengenin simgesi olarak da yorumlanır. Ateş ve su gibi birbirine karşıt öğelerin, ya da aydınlık ve karanlık gibi birbirine karşıt kavramlarını, birbirlerini bütüncüleyici oluşlarının bir simgesi olarak da değerlendirilir. Bazı kaynaklara göre Altı Köşeli Yıldız yalnızca Süleyman'ın Mührüdür. Bazı masonik yorumcular ise, bu şekli Süleyman'ın Mührüyle hiç bağdaştırmaksızın başlı başına bir simge olarak değerlendirirler. "İki Simetrik Eşkenar Üçgen" şeklinde telâkki ettikleri bu yıldız bilgi ve yeteneğin bileşimiyle oluşmuş bir olgunluğun ya da yetkinliğin simgesi olarak benimserler. Bazı değerlendirmelerde, bir Mason Locasının ilk beş görevlisi (Envar) ile İç Koruyucu'nun Mabet'teki yerleşimlerini temsil eder. Çeşitli masonik uygulamalarda, bu simgenin, yalnızca kendi başına değil, diğer bazı simgelerle birlikte kullanıldığı da görülür. Bu bileşik simgelerde, İki Çapraz Üçgen'in ortasında G Harfi, Güneş, Göz ve bunların birleşimlerine sık sık rastlanır.

Neticede, her Altı Köşeli Yıldız Yahudiliği simgelemez. Detay farklılıklarından dolayı değişik anlamlar ifade edebilen bu uluslararası sembole

istinâden, Yahudiliğin ve Siyonizmin Masonluk ile bağdaştığını ileri sürerek yapılan antimasonik saldırılar yersizdir.

KAYNAKLAR

- Suzan Alalu-Klara Arditi, *Yahudilikte Kavram ve Değerler*,
- Murat Özgen Ayfer, *Ansiklopedik Mason Sözlüğü (yeni)*
- Murat Özgen Ayfer, *Ansiklopedik Mason Sözlüğü*
- Tamer Ayan, *EKSR "Olgunlaşma"*.
- Tamer Ayan, *Royal Arch*.
- Tamer Ayan, *Tesviye Dergisi, Ocak 1995, Sayı 15, S. 19*,
- Jean Pierre Bayard, *Le Symbolisme Traditionnel*
- Titus Burckhardt, *Astroloji ve Simya*
- Jean Chevalier-Alain Gheerbrant, *Dictionnaire des Symboles*
- Feddersen, *Arbeitstafeln II*.
- J. W. Horsley, *Ars Quatuor Coronatorum, Cilt XV, S. 51*,
- Christopher Knight, *The Hiram Key*
- Burhan Oğuz, *Türk ve Yahudi Kültürlerine Bir Mukayeseli Bakış, I. ve II. Cilt*.
- Burhan Oğuz, *Türkiye Halkının Kültür Kökenleri, İnançlar, II. cilt*.
- Annemarie Schimmel, *Sayıların Gizemi*
- Jacques Trescases, *Letoile Flamboyante*,
- J. S. M. Ward, *An Explanation of the Royal Arch Degree*,
- *Einführung in die Symbolik, O.R.A.*
- *Encyclopaedia of Freemasonry, Masonic Symbols*
- *Kleine Werklehre der Freimaurerei II. (das Buch des Gesellen), Gotlieb Imhof*.
- *Meydan Larousse, Cilt 9, Mührü Süleyman*.
- *Memo Larousse, Cilt 1, S. 347*
- *Théma Larousse, Cilt 1, S. 523 ve Cilt 6, S. 230*

XXI. YÜZYIL YOLUNDA GELECEĞİN MİMARLARI HÜRMAŞONLAR

Can KAPYALI

FREEMASONS..., ARCHITECTS OF THE FUTURE...
TOWARDS XXI. CENTURY

Brother Alain Pozarnik, a French author who has important contributions to the masonic literature, has recently written a book, currently distributed in France, entitled "Les Francs - Maçons..., Architectes de l'Avenir... sur la voie du XXI ème Siècle" (Freemasons..., Architects of the Future... Towards XXI. Century). This article has the same title, however its topic is Turkish Freemasons who are also the Architects of the future. The analysis is made with reference to Alain Pozarnik's ideas. For example, a philosophical summary of the moral structure of human beings and humanity is given. The development and formation of the importance given to initiation throughout history is explored, separately from the dialectical stages. Autocritiques, aiming to hew the rough ashlar and become a perfect man is made. It is underlined that a harmonious, happy and safe world which will embrace the XXI. Century and the following ages will be built by Freemasons, whose reverend personalities full of love is illuminated by the masonic light.

Üçüncü binyılın eşiğinden geçeli henüz pek kısa bir zaman oldu. Milenyum sözcüğü hemen her alanda, bin yıllık yeni bir dönem için değerlendirildi. Halen de XXI.Yüzyıl için, bir anlamda "*probabilité*, yani "*ihtimal ve durum analizleri*" çalışmalarının büyük bir titizlik içinde devam ettiği biliniyor. Bugün uygar olarak adlandırılan ve Yüce Atatürk'ün "Muasır Medeniyet" sözcükleriyle tanımladığı o ışığın yaftasında, işte bu araştırma ve özelleştirilerin emeği bulunuyor.

Yirmisekiz yıldır Evrensel Masonluk camiasına eser veren tanınmış Fransız yazar Alain Pozarnik'in, Fransa'da yeni bir kitabı yayınlandı. Kitabın adı "*Les Francs-Maçons..., Architectes de l'Avenir... sur la voie du XXI ème Siècle*" Bunu dilimize aktaracak olursak: "XXI.Yüzyıl Yolunda Geleceğin Mimarları Hürmasonlar" anlamı çıkıyor.

Kardeşlerime sunmaya çalıştığım bu çalışmanın temelini elbette, Evrensel Masonluk Dünyası'na ışık tutan bu değerli yazarın, Kardeşimizin, Mason olan bir insanı tanımlayan; değerli, yapıcı ve bir Masonun XXI.Yüzyıl içinde nasıl olması gerektiğinin altını kalın çizgilerle çizen düşüncelerini, siz Kardeşlerimle paylaşmak... Evet, bu çalışmanın temelini bu amaç oluşturuyor.

İnsanın varlığı bir rastlantı değil. Her birimizin dünyaya gelişi, maddi ve manevi bir değerler bütünü içinde anlamını buluyor. Özgürlük ve Sevgi sözcükleri kapsamında tanımını bulan bu anlam, bir ritler bütünü içinde, gizemli öğretilerinin kapısını açıyor ve adeta "Hadi!" diyor: "İşte! Size kâinatın sırlarının anahtarını verdim, sizler de aramak için, Harici Dünyadaki kimliğiniz ve yaşantınızı bir kenara koyarak, bu Mabedin çatısı altında bir araya geldiniz. Arayın ve hakikate yaklaşıma çalışın. Çünkü insan ve insanlığın buna ihtiyacı var..."

Mesleğimiz Masonluk bir sır perdesiyle örtülü. Zira Masonluk okuyup öğrenebileceğimiz bir metne sahip olmadığı gibi, dogmatik bir fikir, ya da inancı ortaya koymuş değil. Açık ve berrak bir öğreti sunmuyor bizlere. Ama bir transmisyon, yani devinim yoluyla, kuşaklardan kuşaklara iletilen bir aktarma mekanizması içinde ve binlerce yıldan bu yana, Usta Mason Sanatçıların yazılı ve sözlü her türlü çabasıyla, insana gerçek kaynağı olan "Kâmil İnsan" kimliğini kazandırmanın yolunu açıyor. Mükemmel ve kusursuz olma erdemlerini özgür iradimize sunuyor.

İşte yol bu ! Gerisi size kalmış diyor ! Elbet, bu "gerisi size kalmış" cümlesi içinde çok şey gizli: Unutmayınız ki, Hiram, bir menfaat uğruna, üç Mason tarafından katledildi.

Demek ki, bu camiaya girip Mason kimliğine sahip olmakla, henüz birşey halledilmiş olmuyor. Evet, ben henüz, pek çok Üstadımın yanında, masonik yaşı öyle pek de eski olmayan bir Kardeşinizim. Ve bu camia içinde yaşadığım şu ana kadar, Tanrı korusun, bir cinayet görmedim; ama, dargınlıklara, kırgınlıklara, görev almak uğruna girilen tartışmalara ve nihayet Locaya küsme gibi bizlerin anlayış ve fel-sesefesine tamamen ters düşen olaylara da, ne yazık ki tanık oldum. Siz Kardeşlerimin de hiç kuşkusuz, bu gerçeği benimle paylaştıklarına inanıyorum...

Oysa bizler, nur alarak değişime yöneldiğimiz bu kubbenin, bizlere sunduğu her derecenin yükümlülükleri altında, önce Mabet'te ve nihayet Mabet dışında, yani Harici Âlemde, örnek davranış ve karakter bütünlüğümüz içinde, aldığımız nuru yansıtmak ve güzellikleri cömertçe paylaşmak durumunda değil miyiz?

NEDEN TEKRİS OLUNUYOR?

İnsanoğlu yaşadığı süre içinde, profesyonel uğraşısının yanı sıra, o kendisine özgü "plaisir"lerini, yani yaşamın uçuk, kişi egoizminin karakterden karaktere değişen, hani şu "canı çıksa huyu çıkmaz" türünden bencil saplantılarını bir kenara koyup düşünme fırsatını yakalayabilse!.. Zira, insan bir zaman geliyor ve akıp gidenin günler değil, akıp gidenin kendi ömrü olduğunu bir şekilde anlıyor. Ne kendisi, ne ailesi ve ne de insanlar için, ucundan ve kıyısından da olsa, o arzu ettiği mutluluğu bir türlü yakalayamadığını fark ediyor. Ve bu devasa dünyanın varlığı içinde, üstelik bu devasa varlığın bir parçası olarak, onu yaşamak istiyor. Yaşamak ve aradığı mutluluğun Hakikatine kavuşmak...

Evet! Hakikatine kavuşmak. Çünkü gerçek, ya da gerçekler zaten doğumla başlıyor. Meslek edinmekle sürdürülüyor... Evleniliyor... Çocuklar oluyor... Bazen eğlenceli, bazen üzüntülü günler geçiyor... Savaşlar görüyor... Para dalgalanmaları, siyasi konjonktürler... Ve, evet ve..., bu gerçekler içinde bir ömür tüketip gidiyor...

Ama bizler... Bizden sonra bu Mabedi süsleyecek Kardeşler, inisiyasyon, yani Tekris yoluyla Kardeşlik zincirine katılarak, kendilerini harici âlemin göreceli yaşamından çekip sıyrarak, içlerinde bir yanardağ lâvı gibi sıkışmış patlamaya hazır o kuvvetli ateşin farkına varıyorlar...

Neden Tekris olunuyor? Çünkü insanlar, ya da bazı insanlar diyelim, dialektik öğretinin dışında bir değişimin varlığına inanıyor ve bu değişim merdivenin basamaklarını çıkmak istiyorlar. Bu yolla yaşadıkları gerçeklerin artificielles (yapmacık) ve illusionistes (hayalci) varlıklarından sıyrılmak ve Hakikatle örtülü Esas Varlıklarına dönmek istiyorlar. Kendilerinde var olan, ancak atıl duran bu gücü canlandırmak ve faaliyete geçirmek için Tekris oluyorlar. Bu bir anlamda, o güne dek sürdürdükleri yaşamlarından sıyrılarak, Ham Taşı yontma sürecine paralel ve **Kâmil İnsan** olma yolunda, yeni bir kişilik kazanıyorlar.

İnsan önce köklerini arıyor. Nerden geldiğini? Bu arama sonucu, köklerinin hayvanlar dünyasından geldiği gerçeğine varıyor. Demek ki diyor, ben bir hayvanım! Ancak, hemen onu hayvandan ayıran ve hayvanda olmayan bir özelliğini saptıyor, yani kendisinde "bilinç" olduğunun farkına varıyor. Bu bilinç, "Var Oluş" bilinci. Çünkü "Düşünüyorum, o halde varım" diyor... İşte! Bu sahip olduğu bilincin "gelişmeye", "yükselmeye" ve hatta "yaratmaya" açık ve müsait olduğunu da biliyor. Yani, böyle bir özelliğe sahip olduğunun da bilincinde. Ama gelin görün ki, binlerce yıl yaşanan deneyimlerden sonra, insanoğlunun bilinçli davrandığını söylemek o kadar zor ki!..Tabii doğal olarak, bunun da farkında! Çünkü, bilinçli ya! Bazen bakıyorsunuz mantıksız! Ama bir mantığa sahip olmanın bilinci içinde! Bu ikilem girdabında, ne yazık ki, kendi yarattığı mutsuz bir dünyanın acısını çekiyor. Dünyanın bir mutsuzluklar yumağı olduğunu sanıyor...

Bilinçli, ama mutlu değil! Mutluluk arıyor...

Oysa, mesleğimizin hiç kuşkusuz "Hakikati arama" daki özelliği, insanı insan yapan madde-manâ kavramlarının, bu iki kavramı birleştirerek bir bütün haline getiren, o aradaki (-) "trait d'union" da sembolize ediliyor...

Neandertal insandan başlayarak Homo Sapiens ve tabii günümüz modern insanı, kısacası insan; 35.000 yıldır mabetler yapmış ve yapıyor. İnisiyasyon, yani Tekris mahalleri kuruyor. Çalışmalar içinde, kaybolmuş âdetlerin günümüze aktarılmasını sağlıyor. Gerçekten muhteşem ve mükemmel bir "hakikatin" varlığı yanında, bu varlığa ulaşacağı "kaybolmuş kelimeyi" arıyor. İnsanlığın günümüze dek ulaşan bu varoluş tarihi içinde, bu arayışa yönelik iki yol çizilmiş:

1) Birtakım batıl itikatlar. Korkular ve umutlar. Nihayet inançlar. Yani tek sözcükle ifade etmek gerekirse: dinler...

2) İnisiasyonlar, yani Tekrisler. Dünya ve kâinatta ve de meçhul âlemde var olan hakikatin, bilinç ışığı ve gerçeği altında, metodik disiplin içinde araştırmalar yapılması...

Arkeolojik araştırmalar, dinsel tasarımların ancak 50 bin yıldan beri var olduklarını belirtiyorlar...

Demek ki, insan 20 milyon yıl, din düşüncesinden uzak yaşamış...

Tekristeki sır, insanın manevi yönünü hiçbir mucizevi formülle baskı altına almamasında ve insanı hayata ve dünyaya karşı, hükmedici bir kalıba sokmamasında aranmalıdır.

İnsanoğlunun mutluluğa olan susuzluğu dün neyse, bugün de odur ve yarın da gene aynı şey olacaktır: Nedir bu ?

Bu, biz insanoğlunun mutluluğu, "Trait d'Union" olarak sembolize ettiğimiz iki farklı olguyu birleştiren ve olmazsa olmaz anlamını içeren çizgide değil de, çoğu kez fiziki yönleri tercih eden ve madde âleminin egoizmi içinde, adeta insanı da maddeleştiren şekilcilikte aramasıdır.

Mutluluk "Hakikatin" içinde gizlidir, gerçeklerin içinde değil!..

Loca çalışmalarımızda Mabedimizin kapısını Koruyucu Kardeş korur. Kimden korur? Gerçeklerden! Çünkü "Gerçekler" Mabede girerse; o Mabette "Hakikat" araştırmaları yapılamaz.

Mabet ise Harici Âlemde gönlümüz, kalbimiz ve karakterimizdir. Yoksa saçımızın rengi, fiziki gücümüz ya da sahip olduğumuz ayrıcalıklar değil. Yani, olmamalı elbette!

MODERN MASONLUK

Masonluğa ilk adımımızı daha atmadan, Tefekkür Hücresi'nde, hepimiz o tek sözcüğü okuduk: V.I.T.R.I.O.L. (Visita Interiora Terrae, Rectificando Invenies Occultum Lapidem). Bildiğiniz gibi bu şu demek oluyor: "Dünyanın içine in ve araştır, orada saklı duran küp taşı bulacaksınız"

Ünlü yazar Alain Pozarnik, "Mason için ilk zorluk, önce kafasındaki karmaşıklığı dağıtmaktır" diyor. Daha sonra diye ekliyor: "Geometrik, aritmetik ve matematik bir düzen içinde var olan dünyaya katkıda bulunabilmesi için, ham taşı yontması gerekecek." İkinci zorluğun tanımını ise şöyle yapıyor: "İnsan psikobiolojik bir varlık olarak kendi oluşumunu, yaşadığı ortam içinde yenilerken, hayatının anlamını

araştırmaktan çok, hayatına yeni bir anlam vermek için güç sarf edecek."

Ve Alain Pozarnik devam ediyor:

"Masonluğu tanımak kişisel bir deneyimdir. O hiç kuşkusuz bilinmeye uzanan bir seyahattir. İnsanın bir iç hesaplaşmasıdır. Yoksa hiçbir tarihi çizgi, insan kalbinin derinliklerinde yatan soruları cevaplayamaz. O soruların açıklamasını yapamaz. Eğer gerçekten, Masonluğun ne olduğunu anlamak istiyorsak, bir Mason Locasına girmemiz ve o Locada kutsal bir gizem ve semboller içinde sürdürülen, vakur nizam ve çalışmayı yaşamamız gerek. Bugün modern dünyanın Masonları, bu intizamı koruyorlar. Bunun en büyük kanıtı, işte, Loca'daki yönleri süsleyen Kardeşlerimiz değil mi ?

Bu kapıdan, bu Mabet içine giren Kardeşlerimize bir göz atalım:

- Kibir ve gururu terk etmek ona kalmış !..
- Bırakın, düşünce ve görüşlerini ister kantarda, ister baskülde, ister terazide tartсын... Nasılsa gönül terazisini ya keşfedecek..., veya edemeyecek...Yalan söylemeyecek..., entrika içinde olmayacak....
- Eğer canını, bir Kardeşine emniyet ediyorsa, gönlünü de edecek elbette...
- Locayı, Masonluğu ilgilendirmeyen görüş ve düşünceleri için kullanmayacak...
- Kardeşlerine yaklaşımı eşit olacak... Yani, Kardeşleriyle ilgisi, onların harici âlemdaki meslek ya da karizmalarına yönelik olmayacak..."

Bu sırlama uzunca bir şekilde sürüyor...

Çağdaş Masonluğun, insan ve insanlığın iç dünyasına uzanarak, kurmakta olduğu ve giderek yükselttiği İnsanlık Mabeti'nin yapısını, binlerce yıldır sürdürdüğü anlayışla yücelttiğini görüyoruz.

XVIII.Yüzyılda Avrupa, yeni bir dünyanın oluşumunu hazırlamakta. Zaman zaman Masonluğun tanıtımı ve insanlık alemine ne denli hizmetler verdiği konusunda, o insanlardan övünçle örnekler veriyoruz: İnsan Hakları, Fransız Devrimi, vb... Hatta, bize Matbaayı ilk getiren Sait Çelebi ve İbrahim Müteferrika gibi....

Artık Masonluk spekülâtif yapısıyla, yeni bir dünyanın inşası içindedir. Gücünü, insanoğlunun başlangıcından itibaren süregelen, köklü geçmişinden alırken, geleceğin modern dünyasına bilgisayar tekniğiyle ışık tutmaya başlamıştır.

GÜNÜMÜZ MASONLARI NASIL ÇALIŞIYORLAR ?

Artık inşa edilecek olan insandır. Bir mabedin duvarlarını yükseltmek, derinliklerini hesaplayarak taşları yontmak ve iç bölümlerini binanın genel yapısına uygun biçimde düzenlemek ve o binaya bir estetik, bir ruh vermek; evet, bütün bunlar şimdi insan yapısı üzerinde uygulanmaktadır.

Masonlar taşlarla sembolize ettikleri fiziki ve moral yapılarını yontarken, bu işi öylesine bir özen ve itina içinde yapmalıdırlar ki, sonuçta her taş yerine son derece uygun bir biçimde oturmalı ve eser tamamlandığında, herşeyi ile ahenkli ve kusursuz bir toplumu oluşturan insanlar bütünü sağlanmalıdır.

Birbirinden tamamen farklı ve yamru yumru taşlardan yola çıkarak, değişik yapıdaki insanların birleştiği bir ortam ve bir anlamda henüz ritüel ve sembollere boş gözlerle bakan Kardeş; ilk önce "état naturel" inin, yani var olan doğasal yapısının ne denli düzensiz, karmaşık, uyumsuz ve tutarsız, ve evet esasen o içinde gün ışığına çıkmayı bekleyen gizli gücün, yapışkan ve ağdalı kara bir bulamaç olan egoizmi tarafından örtüldüğünün, bastırıldığının farkına varacaktır.

Bir mucize olarak nitelendirilen doğasal yapısının, kurnaz ve becerikli manevralarla süslediği profesyonel yaşam akışının, bir anda ne denli zayıf olduğunu anlayacaktır. İşte o an, içindeki o gizli güçle karşılaşmıştır artık. Gerçeklerin imaginaire, hayali görüntüsü, o içinde saklı gizli gücün ortaya çıkarılmasıyla, hakiki, reel görüntüye dönüşecek ve o an hakiki görüntüyü verecektir: İşte! Hakikatin aranması, bir anlamda, bu aşamada devreye girecektir.

O Kardeş için artık, korkular içinde çıkmazlara girmek, ihtiraslar içinde ve ihtiraslar uğruna madden ve manen erimek, ya da rahatlamak ve huzur uğruna intikam ve kıskançlık duygularıyla yapıp tutuşmak söz konusu değildir. Çünkü o bilincinden, tıpkı soluk almasında olduğu gibi yararlanır hale gelmiştir. Bunu hemen anlayamaz belki; ama, tanımlayamadığı ve fakat kalbinde hissettiği Kardeşlik ve Sevgi titreşimi, bu özelliği elde ettiğinin en somut kanıtıdır.

Hoşgörü ve tolerans erdemleriyle süslenen Locası içinde, değişik görüşlere sahip Kardeşleriyle birlikte ve ahenk içindedir. İçinde, sanki sürekli birşeyler müdeleyen bir sevginin sıcaklığını yaşamaktadır. Harici âlemdeki davranışlarının nasıl da değiştiğinin farkına varır. Çünkü o artık, muhakeme gücünü yönlendiren ego'sunun üstüne çık-

mış, Masonluk mesleğinin gönül tahtında hak ettiği yerini almıştır: Artık, "O" Bir Yaratıcıdır!..

XVIII. yüzyılda kaynağını bulan İnsan Hakları Evrensel Beyanname-si, Din Adamları Sınıfının Sivilleştirilme Yasası ve Tanrı'ya bilinçli yaklaşım, entellektüel bir sarsıntı içindeki insanları etkisi altına almıştır. Masonlar modern bir atılım içinde, akıllara ve kalplere büyük umut ve geleceğe yönelik yükseliş vaadeden yeni bir dünyanın oluşum kıvılcımlarını atmışlardır. Artık tabu yoktur. Örf ve adetler, kuruluşlar ve hatta dinler, seviyeli, bilimsel ve bilinçli bir şekilde eleştiriye açık tutulmuştur.

Birkaç yıl içinde İngiltere, İspanya ve Fransa, sonra bütün Avrupa ve daha da sonra tüm Amerika muntazam çalışan Mason Localarıyla dolmuştur. Ve hiçbir kısıntıya tâbi olmadan ve tamamen özgür bir biçimde, Mutluluğun ve Hakikatin araştırılması yolunda çalışmalar yapılacaktır.

Bu kıtalara yaygın ülkeler içinde çalışma yapan Localar, kalbi güzellik dolu bir köylüyü sevgiyle kabul ettikleri gibi, ilâhiyat ve din yönleri ağır basan kişileri, eskiye özlem duyanları, ve ve ve hatta politikacıları da almakta; onların özgün deneyimlerinden de yararlanarak, daha mutlu ve daha çağdaş bir toplum için fikir alışverişinde bulunmaktadırlar...

Mason Kardeş, bir Mabet yapma uğraşısı içindedir. Ancak bu Mabetin duvarları, üstünün kapanması için hiçbir zaman aşırı yüksek tutulmaz. Çünkü, yıldızlar, ay ve güneşin, sembolik olarak şantiyenin içinden görülmesi gerekir. Bu da Masonun cosmos'la olan sürekli ilişkisini gösterir. Yer ve gök. Bu ikisi arasında kalan Mason aktif bir kişidir. İşte bu aktifliği oranında, gösterdiği gelişimin değeri ölçülür. Tıpkı Operatif Masonlarda olduğu gibi; orada da, yontulan taşın mükemmelliğine göre değer biçilmektedir.

Ünlü Mason yazar Alain Pozarnik, "Bir tarafta Operatif Masonlar, öte tarafta Spekülâtif Masonlar, bunu böyle düşünmemek gerekir" diyor. Ve ekliyor: "Bugünün Masonları da Operatif Masonlardır".

Çünkü diyor: "Bugünün Masonları yalnızca konuşmak, felsefe yapmak, birtakım teoriler ortaya atmak, ya da sırf bir sohbet atmosferi içinde, dereden tepeden söyleşiler içinde adet yerini bulsun diye bir araya gelmiyorlar ki... Onlar her konuşma ve davranışlarında, bir taşın yontulmasıyla eşdeğer çaba harcıyorlar. Kendilerini eğitirken top-

ladıkları ışığı çevrelerine yansıtıyorlar. Konuşmalarının içeriği, karanlıkları aydınlatacak enerjinin baskısı altında, onları en az bir taş yontucusu kadar yoruyor ve terletiyor."

Alain Pozarnik'i dinlemeye devam edelim. Avrupa'da, özellikle de Masonik konularda etkin bir yazar olan bu Kardeşimiz, 2000'yılının başlangıcında, mesleğimiz için açık, berrak ve sözünü sakınmadan daha neler söylüyor dinleyelim:

"Masonik Kuruluşlar, Masonluğun 'Kardeşlik' anlayışı üzerine kurulmuş olan bir birlik olduğunu söylerler. Bu şu demektir: Kardeşlik anlayışı olmadan, inisiyasyon, yani Tekris mümkün olmaz. Elbet Tekris üzerine teoriler üretilebilir, Tekris olmanın gururu ve mülkiyeti, çeşitli duygular içinde yaşanabilir. Tekris olma ayrıcalığı, kişisel ayrıcalık yaratabilir. Ancak doğru olan şudur ki: Tekris yolu, egoizmden koparak Kardeşliğe açılan kapıdır..."

Kardeşler harici âlemde bir başka hayat yaşıyor ve Loca çalışmalarında o hayata tamamen zıt masonik değerlerden söz ediyorlarsa, kesinlikle inandırıcı olamazlar.

Kardeşler, Loca içindeki konumları ne olursa olsun, önce buna dikkat etmelidirler...

Harici âlemdeki Kardeşlikle, masonik dünyadaki Kardeşlik çok ayrı şeylerdir. Birkaç örnekle Masonik Kardeşliğe değinelim:

- Bir kişinin kendisine paye vermek için, bir başkasından yararlanması Kardeşlik midir ?
- Bir başka Kardeşin sevgisini, yakınlığını ve cömertliğini kişisel çıkar için kullanmak, Kardeşlik midir ?
- Bir insana işinize geldiği zaman yakınlaşıyor ve işinize gelmediği zaman mesafe koyuyorsunuz ve ona Kardeşim diyorsunuz! Bu mümkün mü ?
- Kardeşlik sözcüğünün yarattığı yakınlıktan yararlanarak, ancak Kardeşliğin kabul etmesi mümkün olmayan davranış ve yaşama şeklimiz söz konusu ise, hangi pişkinlik ve vurdumduymazlık içinde Masonik Kardeşlik hala ayakta tutulabilir ?

Gerçek Kardeşlik, kişilerin "eşref saatlerine" göre düzenlenen bir oyun değildir.

Gerçek Kardeşlik, hiçkimsenin kimseye armağan etme lûtfunda bulunduğu, bir ayrıcalık da değildir. Masonlukta gerçek Kardeşlik, eşit-

lik ve sevgidir. Bu eşitlik ve sevgi, her Kardeşin kişiliğine karşı olan saygımızdan doğmaktadır...

Günümüz Masonları çalışmalarını bu duygu ve anlayış içinde sürdürmektedirler.

Hepsi mi ?

- Dilerim hepsi !" diye karşılık veriyor Alain Pozarnik.

Biz ise, zaten öyle olacağına inanıyoruz, diyorum; ve kendi adıma diyebilirim ki, kusur elbet olabilir!. Ama sütunları süsleyen Kardeşler var. Onların yardımıyla, olası kusurlar muhtemelen değil, kesinlikle ortadan kalkacağına inanıyorum. Çünkü, bu Mabette sevgiyi yaşıyoruz...

Evrenin Ulu Mimarını önemsemeyen biri soruyor: 'Nedir hayatın anlamı?' Ve bunun yalnızca karşılığı şu oluyor: Sevgi !

"Günümüzün Masonları nasıl Çalışıyorlar" başlığı altında değindiğimiz bu pasaj, Sevgi sözcüğüyle son buluyor.

Çünkü, bu sözcüğün telaffuzuyla herşey daha sakin bir hal alıyor. Daha iyi düşünebiliyor ve umutlarımızın dilini daha iyi çözebiliyorsunuz. Bir yaz akşamının yakamozlarla parıldayan dalgalarının kıyıyı nazlı nazlı yalayışını duyuyorsunuz. Kalbiniz, dünyayı içine sokabileceğiniz bir balon kadar şişiyor ve büyüyor. O balonla havaya uçacak ve tüm evrene yayılacak kadar özgür ve hafif hissetmeye başlıyorsunuz kendinizi ve bütün benliğinizi bir ışık kaplıyor:

O an, bu Mabedin mutluluğunu yaşıyor ve sevgiyi somut bir şekilde görmek istiyorsunuz. Ama, bir de bakıyorsunuz, karşınızda bir ayna ve orada kendinizi görüyorsunuz...

O andan itibaren huzur içindesiniz...

Hayat ve sorunlara bir başka gözle bakıyorsunuz...

Madde ve manada eşit, kanıtlama çabalarından uzak...

Tamama yakın bir eserin gönül rahatlığını yaşıyorsunuz...

Ve siz yalnız; Evet! yalnız, sevgi saçıyorsunuz .

Neden mi ?

Çünkü artık sevgi, sizin kişiliğinizde yansımaya başlamış...

Ve artık, sevgi denen o güzel şey, bizatihi siz olmuşsunuz....

GELECEĞİN MİMARLARI MASONLAR

"Geleceğin Mimarları Masonlar"... Güncel uygarlık, mihenk taşı olarak da nitelenen, sahip olduğu bazı değeri yitirmiş gibi bir durum aldığından, geleceğe duyulan güvensizlik, örf ve adetlerdeki durağanlık ya da kuşku veren kıpırdanışlar, erkek ve kadınların ortaklaşa sorunları olan ailevi çıkmazlar, iş problemleri ve buna bağlı maddi kısıntılar ve de benzeri dertler. 2000'li yıllara güle oynaya girilmediğinin bir kanıtı olsa gerek!

Gençler mutsuz ve isyankar çoğu kez. "Biz de sizin gibiydik. Ama yazlık sinemada çekirdek yer, film seyrederken mutlu olurduk." gibi sözlere gülmüyorlar bile artık! Kendilerine değer verilmediği savındalar ve toplumdan bir yarar bulamadıkları için, özgür olmayı yeğliyorlar.

İşin ilginç yanı: sosyal, psikolojik ve ekonomik hayatı bilgilendirici ve yönlendirici, yeni konsept ve çözümler üreten varlıklardan da yoksun değil toplum! Üstelik bilgisayar da var artık! Ama buna rağmen insanlar "ateşin düştüğü yerle" resmen yanıyor! Daha da şaşırtıcı olanı, gerçekten mükemmel ve yeni görüşler, en ayrıntılı yöntemlerle sunulan analizler ve nihayet çağı, daha da ötelere götürecek olan teoriler, kitaplıkların raflarını süslemekle kalıyor...

Madem uygulanmayacak, bunca değerli insanın emeğine ne gerek var anlamak mümkün değil! Düşünce ve eylem arasındaki uçurum gittikçe derinleşmekte...

Hatta bazı kurallara uymamak, yeni toplumdaki bazı bireylerin beyenilen fantazisi oluyor. Günün deyimiyle, televole karizmatizmi... Ciddi olduğuna inandığınız ortamlarda bile, bakıyorsunuz onlara prim veriliyor!.. Ciddi kuruluşların ciddi sorumluları, Allah'tan hepsi değil, bu akımı temsil eden insanların yanında olmayı tercih ediyorlar.

Bazı insanlar ve hatta en akıllıları bile, ne yazık ki, bir kişisel tutku içinde temiz suyu bulandırmış durumdalar ve menfi değerlerin cirit attığı bir toplumun temelini atmaktalar.

Bütün bu olaylar içinde Mason, bir kahraman değil elbette! Doğaüstü bir güce de sahip değil! Ama o, sahip olduğu ve sadakatle bağlı kaldığı masonik öğretinin içinde berrak ve erdemli yaşamıyla, Kardeşleriyle el ele, gönül ve ruh birliği içinde, tarihte yarattığı evrensel başarılarının, bugünün ve geleceğin de teminatı olduğunun bilincinde...

Bu durumda ne yapılmalı?

XXI. Yüzyıl Ve Sonrası, Geleceğin Mimarları Masonlar... Geleceği nasıl inşa edecekler ?

Yüzyıllardır sürüp gelen kurallarımızı uygulamanın verdiği güçle.

Bir kez daha söylemek gerekiyor sanırım: Pek çok Kardeşimin de paylaştığı bir durum söz konusu: Kurallara uymama, ya da değiştirme eğilimi...

Bizler mesleğimize sadık ve mesleğimiz kuralları içinde kendimizi yetiştirmek isteyen insanlarız.

Geleceğin mimarları olarak XXI.Yüzyıla katkımız, bu sadakat ve inanç içinde gelişecek:

Localar, içinde yaşadıkları toplumu mu yansıtırlar? Bu sorunun karşılığı hayır olmalı... Locayı meydana getiren ve yöneten Kardeşler ruh, anlayış, davranış, işlerinde uzman, yenilikçi ve atılımcı, gönül insanı, vatansever ve hatta mütefekkir kişilerdir...

Yer yer görüşlerini aktardığımız Alain Pozarnik Kardeşimiz, 1999 basımı kitabında Geleceğin Mimarları Masonlar için: "Onlar adsız Kahramanlardır! " diyor.

"Ama elbet göz kamaştırıcı kişilik ve konumlarıyla ve elbet evrensel başarılarıyla, Masonluk Tarihine adlarını yazdıranlar da var: Örneğin, Benjamin Franklin, Goethe, Kipling, Oscar Wilde, Churchill, Mozart...", ve sıralıyor ardarda. Alain Pozarnik devam ediyor:

"Bu insanlar ve onlarla birlikte nice adsız Mason Kardeşimiz, içinde yaşadığımız çağdaş dünyanın temelini atmışlardır. Önce Nurla aydınlanan gönülleri, bu ışık içinde, kalplerini sevgi ateşiyle doldurmuştur. Bu sevgiyi madde ve mana değil, insanı insan, toplumu toplum yapan idealler için kullanmışlardır. Onlar Hür Masonlardır... 'Hür Mason' demek, hür insan, özgür insan demektir. Tekris Töreninde Üstadı Muhterem adaya kaçınıcı kez sorar ve nihayet Nur verilmeden önce, tekrar ve son kez sorar:

- Şu an Masonluktan vaz geçmek için zamanınız var. Sizi kınamayız!

- Son kez soruyorum: Mason olmak istiyor musunuz ?

'Evet' şeklinde verilen karşılık, İnsan Kimliği olan Özgürlüğün, perçinlendiği andır. Çünkü insan yaşamının özgürlük dışında kalan bölü-

mü génétique, yani kalıtsal olarak programlanmış ve bazı kurallar altına konmuştur.

Dünya tarihine mal olan ve insanlığın kaderini değiştiren masonik başarılar, bu hür iradenin eseridir.

XXI.Yüzyılın Mimarları, işte bu yüzden Masonlar olacaktır. Çünkü inisiasyonla, ölmeden evvel ölürek ve yeni bir hayata doğmanın deneyim ve bilincini taşıyan Masonlar, ölümlü yazgılarını ölümsüzlüğe dönüştürerek, görünmeyeni de görünür kılmışlardır. Özgür iradelerinin, vicdani sorumluluğu ön plâna almasının nedeni de budur. O yüzden insan ve insanlığın yücelmesi uğruna mücadele verirler. Ve bu yüzden XXI. yüzyılda Geleceğin Mimarları gene Masonlar olacaktır" diyor , Alain Pozarnik...

Kardeşlerim, Masonluğu, geçmişle gelecek arasında bir Trait d'Union olarak değerlendirebiliriz. Çünkü Masonluk, Tekris Geleneği (Inisiatique Tradition) ile geleceğin içinde yer almaktadır. Ve bütün insanlara Kardeş gözüyle baktığı için, evrensel bir hümanizmaya sahiptir. Oysa harici alemdeki pek çok hümanist, insanlığın bu dünyayı paylaşan bir başka bölümünü düşman olarak görmektedir.

Hiroşima, Nagasaki, Temerküz ve Esir Kampları, Afrika'da ırk ayrımına yönelik sorunlar; öte yandan, Ekoloji, İnsan Hakları, Birleşmiş Milletler, UNESCO, Uluslararası Adalet Divanı, Filistin ve İsrail Arasında Barış, Diktatör Miloseviç'in dışlanması...Ve bizim iç sorunlarımız: Cumhuriyetçi-Hilafetçi çekişmelerinden başlayıp, Alevi-Sünni çatışmaları, Sağcı-Solcu olayları ve kısa dönem içinde yaşadığımız PKK ve Hizbullah gerçeği...

Biz Türk Masonlarının geleceği inşa etmesinin, elbette ki, Loca toplantılarında gerçekleşmesi gereken fikri çalışmalarla mümkün olabileceği açıktır. Masonik Mabedin, İnisiyasyonla doğan Masonik Spiritualite, yani ruha verilen değer, Bilinci yardımcı bir olay sayıp, Ruhsal olaya değer veren öğretiden, Epifenomenizm'den, ayrı tutulması gerekmektedir.

Mason Kuruluşu, biz Türklerin icat ettiği bir kuruluş değildir. Nasıl elektriği biz icat etmediyse ve fakat elektriği, hayatımızın her kademesinde ve gerçekten bize her konuda müthiş yararı dokunarak yıllardır kullanıyorsak, Masonluk da öyle...

Bizde bunu ifade eden ve halen de güncelliğini koruyan bir deyim vardır: "Amerika' yı Yeniden Keşfetmek "!..

Masonluğun tanımı yapılmıştır. İnsanların bu tanım içinde nasıl inisiye olacakları ve Masonluk benliği içinde, nasıl ilerleyecekleri de anlatılmıştır; ve de her dilde: Almanca, İngilizce, Fransızca, Rumca, İtalyanca, Arapça.....

Demek istediğim, bizlerin Masonluğu keşfetmesine gerek yoktur. Bizlerin İyi Birer Mason Olmasına Gerek Vardır.

Bu yüzden, özellikle de kişisel yapı ve eğilimlerin, Masonluk budur şeklinde ve şimdi deyimi kullanalım: "Amerika'yı yeniden keşfeder gibi" Masonluğa empoze edilmesi, mesleğimize ve buradaki varlığımıza ters düşmektedir.

Bugün aramıza yeni katılan Kardeşlerimiz, bir değil, birkaç yabancı dil konuşmaktadırlar. Loca çalışmalarının yanında, İngiltere'den, Fransa'dan, Amerika'dan Masonlukla ilgili kitaplar getirttiklerini ve bu kitapları çok ciddi bir şekilde incelediklerini biliyorum.

Örneğin, Fransa'da kurulu: Grand Orient de France, Grande Loge de France, Grande Loge Nationale Française... Bu Localar arasındaki farkları, hangisinin düzenli olup olmadığını ve ne şekilde çalıştıklarını çok iyi bilmektedirler. Felsefelerini incelemekte; ve eğer izin verirseniz, dikkatlerinizi çekmek isterim: Onlar teoriyi kitaptan; pratiği ise, kıdemi yüksek Masonları izleyerek değerlendirmektedirler...

Kıdemi yüksek Mason Üstadlarımız özellikle davranışlarıyla birer Semboldürler. Onlar şefkat ve sevgi dağıtan, hoşgörü sahibi "asil ruhlu insanlar"dır. Gerçek birer "Beyefendidir" onlar...

Alain Pozarnik Kardeşin kitabına dönelim. Bakın ne diyor:

" Camiamız içinde Tekris'le başlayan İnisiyatik Hiyerarşi (initiatique hiérarchie), esas ve yerli olan ilk üç dereceden sonra, yani : Çırac, Kalfa ve Üstad; Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti'ne sıçranmak suretiyle, felsefi derecelere yükselir ve 33 üncü Dereceye ulaşır.

Bir Ana Okulu öğrencisi ne denli çalışkan, atak ve üstün zekâlı da olsa, hiçbir zaman ailesi, evin bütçesini o çocuğa teslim etmez. Bir lise öğrencisi, ne denli başarılı olursa olsun, okulun ders programını hazırlayamaz. Aramıza Tekris olarak katılan bir Kardeş, 45-55 yaşında da olsa, sosyal ve bilimsel yaşamı başarılarla da dolu olsa, Masonik Plân açısından henüz bir çocuktan farksızdır. Bu durum, Genç Üstatlar için de geçerlidir.

O halde lütfen, ama lütfen, harici âlemdeki değerlerle ve hele burada yontmaya çalıştığımız kusurlarımızla, Mabet düzeni ve çalışması

hakkında fikir yürütmeyelim. Bırakınız aile bütçesini aileyi yönlendiren, ders programını okulu yöneten ve Masonluğu da, O'nu yönetmeye lâyık görülerek seçilen Kardeşler yönetsin...

Yok hayır! Ben öyle yetenekli, bilgi dolu ve becerikliyim ki, yani 'His-kav-lel vuku', herşeyi anlıyor ve kavıyorum! İçim içime sığmıyor! Bir oradayım, bir burada!.. Neden olmasın? Sosyal yaşamınızın ağırlığı Mason camiasında da kendini gösterebilir istiyorsunuz. İş ve diğer meşguliyetleriniz dışında, masonik toplumda da ön plâna çıkma duygusu içindedir: O zaman hayır! Yüzlerce yılı kapsayan deneyime dayanarak size şunu söylüyorum: Burası size göre değil. Burada diğer Kardeşleri rahatsız edersiniz. Ama onlar masonik yapıları gereği bu gerçeği size söyleyemezler, söylemezler. O halde sizin bunu anlamanız ve Masonluğu terkederek, bu yönünüzü tatmin edecek bir başka sosyal dernek seçmeniz daha uygun olacaktır...

Masonluğu sosyal bir organizasyon olarak görmek, Masonluğa bu görüş içinde yaklaşmak ve tabii buna paralel, bu Mabet içinde davranışları da bu anlayış içinde sergilemek, Masonluk aleyhine çalışmakla eş anlamlı olmaktadır...

Harici alemde pek çok kişi ve müessese kâr peşinde koşabilir. Daha fazla kazanç ve kişisel refah ve de pembe dünyalar ve beyaz geceler için değişimler yaratabilir. Ancak Masonluk, insan ve insanlığa verdiği hizmeti, değişmeden ve sonsuz varlığından aldığı güçle sürdürecektir...

Gelişmesinin, yükselmesinin ve etkinliğinin en büyük kanıtı budur.

XXI. yüzyıl ve daha sonrasını inşa edecek olan Mimarlar: Masonlar olacaktır.

Çünkü hiçbir filozof, hiçbir ekonomist, hiçbir politikacı, ve benzerleri, insanda var olan cevheri harekete geçirme uğraşısı içine girmeyecektir. Herkes herkesi kendi yönüne çekmeye çalışacaktır. Karışıklık ve entelektüel despotizm, seçen ve düşünen insanı değil, uyan ve katılan insanı beyenecektir.

Oysa Masonluk, dün olduğu gibi bugün ve yarın da tarafsızlığını koruyacaktır. Vicdan ve inanç özgürlüğü içinde, tamamen öz iradelerine bıraktığı Kardeşleri, yarının güvenilir Mimarları olarak görmesinin nedeni budur.

2000'li yılların ve daha sonrası Mimarlarının, Masonlar olduğunu söyleyen Masonluk; Kardeşlerin bilinçli olduğuna, dünya hakkında bilinçli olduklarına, kâinat hakkında bilinçli olduklarına güvenir. Kardeşlerimiz sözü jestle, duyguyu hareketle ve düşünceyi davranışlarıyla ortaya koyduklarını bilir. 'Kalbin bu uyanışını harekete geçiren sistem, Masonik sırrın bir parçasını teşkil etmektedir'...

"İnsanlık yeni ufkunda, yani 2000'li yıllar ve sonrasında, 'söz' den kopacak ve insanı, insanın davranış becerisinde değerlendirecektir.

Çünkü artık;evet, daha şimdiden insan: mutluluğun, barışın, bilgeliğin, dünyanın bir yerlerinde değil, kendi içinde olduğunu anlamıştır.

2000'li yılların inşası, sevginin aynası olmuş bilge kişilikli insanlara nasip olacaktır. Tek kelimeyle söylemek gerekirse, egoizmin ve kişisel çıkarların ön plâna çıktığı bir dünyada, zaten bu inşaata el atacak Masonlardan başka da kimse yoktur. Sevgi, sorumluluk ve görev; Masonlar bu kavranılması en güç olan davranış ve duygu erdemlerini temsil ederler. Onları uzakta aramayın! İşte bir kısmı burada: Mabedimizin yönlerini süslemektedirler...

Masonların toplumumuzu, yalnızca Avrupa Birliği'nde değil, tüm dünya milletleri ölçüsünde, saygın ve yücelmiş bir konuma getirebilmesinin, mesleğimizin insan üzerinde başaracağı inşaatla doğru orantılı olacağı kanısındayız. Zira eğitilerek, egoizm ötesindeki değerlerin farkına varacak yepyeni insanlar, hak, hukuk ve yasaların himayesi altında, berrak ve şeffaf karakterleriyle, 2000 ve ötesi yıllarının ahenkli, mutlu ve güvenli 'Türkiye' sini oluşturacaklar ve dünyaya sıkıntı ve yorgunluk duygularıyla değil, sevgi ve mutluluk içinde bakacaklardır. 2000 ve ötesi için uygulanacak proje, bizce bu noktadan başlamalıdır.

ZENGİNLİK

Sümer SALDIRAY

WEALTH

Untamed desire makes one's life shallow and temporary. However there is no happiness in what is finite, the source of happiness is the infinity. Hence boundless is the universal happiness achieved by those who culminate all the humanly virtues into a passion for the glorification of the humanity. Those are the ones behind the monumental manifestations of ageless human values.

Only a wisdom free from dogmas, prejudice and insatiable desires, and a soul enlightened on the path of truth can build a bridge between the human being and God. The one who knows that a human's essence and God is one and the same entity; who searches for Him in his meditative thoughts; who embodies and radiates love has the biggest wealth ever.

Azığının en muteber kısmı, yumruğuyla kırıp ekmeğine kattığı ettiği soğan olan çobanın büyük zevki de, soğanın cücüğünü yemekmiş. Sormuşlar kendisine; "çok zengin olsan ne yapardın" diye. Çoban bir süre düşündükten sonra "hep soğanın cücüğünü yerdim" demiş.

Bu primitif, son derece dar bir çerçeve içindeki tatmin oluşun hiçbir nitelik taşımadığı, eli açıklık, alçakgönüllülük, kendi kendini denetliyebilme, bağımsız olarak değerlendirebilme yeteneği gibi erdemler taşımadığı açıktır. Oysa sınırsız ve bastırılmaz arzuların, adeta doyumsuz-

luđu geliştiren ve hızlandıran beşeri zaafaların da yaşamı ne denli anlık, sığ ve derinliksiz kılabilieceğini, örneğin sonsuzluk ile ölüťtlendirerek görmek mümkündür.

Meleklerin soğuk deniz şarkıları söylediği, gri ve uzak **"Kuzey ülkelerinden birinin sahilinde, çok büyük bir kaya varmış. Her yıl bahar aylarında bir gün, güneyden minik bir kuş bu kayaya gelerek gagasını bilermiş. İşte böylece bu büyük kaya ufalıp yok olduğunda sonsuzluğun yalnız bir günü geçmiş olacaktır"**.

Görüldüğu gibi hiçbir son, ebedi sonsuzlukla yarışacak ve onu aşacak bir genişliğe erişememektedir. Oysa, **"mutluluğun kaynağı sonsuzluktur. Sonluda mutluluk yoktur."** Bu bakımdan insan idrakinin kavradığı erdemlerin, insanlığu yücelteceği doruklara ulaşma tutkusuna dönüştürebilecek yaşamlardan doğacak, evrensel mutluluk ne ile ölçülebilir?... Ve bu arzuyu taşıyanlardır ki, insanlığın zamanla yarışan abidevi değerlerinin yaratılmalarına neden olmuşlardır.

Bütün insanların paylaştıkları ortak sosyo-kültürel mirastan gereğince pay alabilmek, kişisel gereksinimin türü, içinde yetişilen çevre ve kültür birikiminin niteliğiyle bağıntılıdır. Örneğin,

elinde bulundurduğu sosyal imkanları olumlu yönlendirebilmek, sahip olunan maddi zenginliğin, kudretin bilinciyle yararlı işler yapmak; toplumu için üretken davranmayı benimsemiş bir yaşamı murad etmek yeterli görülebilir. Ya da sahip bulunulan olanaklar ile yetinilerek, kültürel, sanatsal etkinliklerin doldurduğu bir ömrün, huzur içinde ve mutlu geçirilmesi de yeğlenebilir. Bilmek, öğrenmek, tanımak, anlamak, kavramak tutkusuda hatta yön vermiş olabilir... Mesela Louvre müzesindeki Monaliza'nın sihirli tebessümünü çözümlemek hazzını yaşamak öncelik kazanabilir. Mısır'da Abusimbell'e insanoğlunun, Kapadokya'da Peribacaları ile doğanın hüneri kıyaslanabilir. İslahıye Yesemek Köyü'nde Etipler'den kalma açık hava heykel atelyesindeki hepsi doğuya bakar durumdaki kolosal tanrıça başlarına kafa yorarken, Nemrut'un Komegena'sının, Kadirli'de Anavarza Kalesi'nin, Trabzon Sumela'da bulutlar katındaki tapınakla, inancın kudret ve ihtişamına hayranlık, piramitlerin mevcudiyetlerindeki azamet in olamazlık gizemine hayret ve ibretle merak duyabilirsiniz. Hatta Mostar Köprüsü'nün artık yıkılmış bulunmasının yanında, örneğin Orta Avrupa şehirlerinden Prag'ın, tarihinin hiçbir evresinde yıkım görmemiş, otantik haliyle korunabilmesindeki, İl-

hanlılar'dan kalma altın yaldızlı "**Soğan Kubbeler**"'in Moskova'nın erken akşamlarında; Napolyon ve Hitler'den, 28.Ekim İhtilalinden sonra bile parlamakta oluşundaki, dünya saat ayarının Londra Greenwich'ten verilmesindeki keramet sorgulanmış olabilir. Amazon Ormanları'nın yokoluşunu, ozon tabakasının delinmiş bulunmasını, nesli tükenen canlılara hayıflanmadaki çaresizliği yaşıyor olmak, Niyağara Şelalesini merak etmek, Sanfransisko depremini hatırlamak, Erzincan, Lice, Gediz, Varto, Adana depremlerini unutmazken, bütün yansımalarıyla beynimize, ruhumuza kazınmış bulunan, ulusça yaşadığımız son deprem felaketinin derin acısını taşıyor olmak ve yaşamak kederi, sevinci, korkuyu, mutluluğu, neşeyi, ihtişamı bir girdap sarmalında salt insan gibi ve insanca; farklı kılar elbet bir çobandan. Ancak, zengin kılmaz sabit fikirlerden, ön yargılardan, ihtiraslardan, doyumsuz arzu ve tutkularından arınarak, kendisini teslim alamayan alışkanlıklarından sıyrılmış, hakikat yolunda aydınlanmış bir ruhun yüceliğine sahip bilgeliğin, insani olanla, tanrısal olan arasındaki köprüyü kurabilmesindeki kadar.

Servet, Şöhret, Şehvet, Mevki, İktidar, Kibir, Azamet, İhtişam, Debdebe gibi hırs ve ihtiras döngüsünde, dengeleneme-

miş bir yaşamın ve Yalancılık, **Gıybet, İftira, Kin, Nifak, Fesat, Haset, Kıskançlık, Gazap, Hiddet, İsrâf, Sefahat** gibi erdemsizliklerle kararış bir ruh düşkünlüğünün insanı, "**Yüce Kudret'in**" armağanı olan bütün güzellikleri taktirden uzak ve yoksun kılacağına idrakine sahip olunmayıştaki yoksulluğu tarifsiz bulurum.

Öte yandan, Mevlâna'nın "**İnsanlar biraz da kusur ve yanlışlıklarıyla güzeldir. Başkalarına zarar vermeyen zafalara da hoşgörülü olmak gerekir**" görüşüyle, Kardeş Sevgisi, Yardım burada günde gelir ve herhalde bunun için de ruh zenginliğine sahip olmak gerekir. **Şevkat, Merhamet, Ar-Namus-Edep-Haya-İffet, Safiyet, Şan, Şeref, Vefa-Sadakât, İtidal, Cesaret, Şecaat, Sükunet, Ketumiyet, Metanet, Sabır-Tehammül, İz'an, İdrak, Basiret, Akliselim, Hak, Hakkaniyet-Adalet, Hoşgörü, Müsamaha, Sebat** gibi erdemlerle bezeli, aydınlık bir ruhla ancak, akıl "Mutlak Hakikat"ın tek bir "Yüce Kudret" olduğu gerçeğini idrak edebilir.

Hedefine ulaşmada gerekli azim gücüne sahip bulunmayan, asgari cesareti olmayan, yetinmeyi bilmeyerek tamah edenler için ise şu Hint mitolojik söylencesini aktarmak isterim.

"Nehrin kıyısındaki Titan-karalar yolcuları kayıkla karşı kıyıya geçirmektedir. Ancak kimi yolcular karşıya geçtikten sonra, kayığı terketmek istemiyerek, sırtlarına alıp dağları, tepeleri böylece aşmaya çalışırlar. Ne var ki, çok geçmeden yürümez hale gelerek çöküp kalırlar. Oysa kayıklarını, karşı kıyıya geçince terkedebilenler, yollarına devam ederek hedeflerine ulaşmaktadır."

Sufi'nin "Kâh çıkarım gökyüzüne seyreylerim alemi, kâh inerim yeryüzüne seyreyler alem beni" deyişiyle benzerlik taşıyan bir diğer Hint mitolojik söylencesine geçerek, azametinin de, maharetinin de izafiliğini (göreceliğini) idrak edememenin yaratabileceği zaafa dikkat çekmek isterim.

"Brahma ile Vişnu denize girmişlerdi. Aniden dalgaları yararak bir tepenin önlerine çıkmakta olduğunu gördüler. Giderek yükselen tepeyi izlemeye koyuldular. Tepe okadar büyüdü ki, büyüklüğünün ne olabileceğini merak ettiler. Brahma, zirvesine ulaşmak için göklere uçtu. Ancak, yükseldikçe tepe daha da yükseliyordu. Vişnu'da tabana indikçe tepenin sürekli aşağıya doğru uzandığını görüyordu. Her iki tanrı bu durumda tepenin ne üstünü, ne de altını görmeyi ba-

şaramadılar. Çaresiz su yüzüne geri döndüler. O sırada Şiva göründü. Onlara en büyük tanrının kendisi olduğunu söyledi. Çünkü Brahma sadece yükselebiliyor, Vişnu ise sadece aşağı inebiliyordu. Oysa Şiva her ikisini de birlikte yapabiliyor. Brahma ne kadar yükseliyorsa Çiva'da o kadar yükseklerle uçabiliyor ve Vişnu ne kadar aşağılara inse, o kadar inebiliyordu. Her iki tanrı da gülmüşediler ve O'nun doğru söylediğini kabul ettiler."

"Galiba insanoğluna gereken, geçmiş ve geleceği net olarak görmek değil de, biraz alçakgönüllü, biraz da iyimser ve sabırlı olmak... Alçakgönüllü olması gerekiyor çünkü, kadere başkaldırma niyetini taşıyan insan iradesinin karşısında her şey rağmen bir de kader var... Alçakgönüllü olması gerekiyor çünkü, tek bir insan, evrenin büyük nicelikleri yanında.... -ve uzam/zamansal büyüklüğü içinde bir hiç!-" Ne var ki, **"insanlık giderek hem uzam hem zaman içinde büyüyor. Ve evrenin büyük sayılarla anlamlı olan yasaları bağlamında, bu büyüklüğün günün birinde kaderi değiştirmesi bile olası..."** Yeter ki, insan tek olarak değil ancak insanlığın bütününün bu sonucunu alabileceği gerçeğini bilerek uzun olmayan yaşa-

mi içinde elinden geleni yapmayı sürdürebilsin. Yeter ki, insanlık, ilkel benlik "id" ve benlik "ego" aşamalarını geçerek bir üst benlik "süper ego" ya da toplumsal bilinç aşamalarına ulaşsın!

İnsanın "İyimser olması da şart; çünkü tek bir insanın kaderi değiştirmesi belki mümkün değil; ama tek tek bütün insanların çabalamaktan vazgeçmeleri halinde kaderin iradeyi....teslim alacağı çok kesin... Ve karamsarlık, eylemsizliği çoğaltmaktan başka işe yaramıyor." Dahası, "İnsanoğlunun sabırlı olması da gerekiyor, çünkü -kaderine hükmedebilecek iradesinin varlık göstermeye başlaması- yalnızca iki bin beş yüz yıl oldu. Evrenin akıllara sığmayan yaşı gibi güneşin beş milyar olan, hatta dünyanın dört milyar olan yaşları yanında iki bin beş yüz yıl nedir ki?"

"Evrenin kendine özgü yapısı, doğum kadar ölümü, aşk kadar nefreti, güzellik kadar çirkinliği,....düzen kadar düzensizliği, kosmos kadar kaosu, kader kadar kadere karşı çıkan iradeyi de ve bu çelişkili....olgular arasındaki çatışmayı da hem gerektiriyor, hem yaratıyor."

Sıradan bir insanın bile, kısa yaşam süresi içinde, iyi olanı, doğru ve güzel olanı arayışında geçmişini ve geleceği açık olarak göremeyişinin yarattığı bir çabalama gayreti vardır. Ancak, ***"İyi ve güzel birbirlerinden tamamen farklı şeylerdir. İyi başka bir şeydir, güzel başka bir şeydir"***. Bu iki şey insanı değişik faaliyetlere yöneltici birer etkenidir. Bunlardan birini amaç edenin hedefi diğerinden farklıdır. Sema Veda'ya veya Upanişadlara göre; İyiyi seçenler kutsal kişilerdir. Gerçek amacı yitirmiş olanlar ise, -zahiri- güzeli seçerler. Kendi çıkarları için akıllıdır ve sadece kendilerini beğenirler. Onlar için yalnız bu dünya gerçektir.

"Bireye zaman ve uzam içinde kendi kendine gelişme olanığı tanımayan; bireyi toplum, hatta evren içinde eriten, iradesini kadere ya da kozmoza teslim etmeye zorlayan, bu nedenle dışsal gelişmeye kapalı olan ve bilgiden ziyade bilgiğe dayanan Doğu felsefesine karşılık Batı felsefesi, başkaldıran bireyin birim bilgiyi adım adım toplaması ve değerlendirebilmesi ve gerek insanlığın, gerekse insan düşüncesinin bir bütün olarak evrimleşebilmesi için en kararlı yol olarak görünüyor" olmakla birlikte; insanın ruhsal yönü

olan gerçek Ben ile, yüce Tanrının aynı varlık olduğunu bilen, tefekkürle onu düşüncesinin katmanlarında arayan kişi ancak, **"kalbin derinliklerinde gizlenmiş olan o nurlu Varlığı, o latif ruhu tanıyabilir."** Halbuki, **"Günümüzde insanların yaşamını düzenleyen asıl faktör onların ne zekası, ne felsefesi, ne de şu veya bu kanaldan öğrendikleri bilgileri değil, içgüdüsel hayatlarıdır."** İnsanlar duygularıyla karar vermektedir. Mevcut bilgilerini yeterli görmektedir. Bilgi yerine kullaktan dolma inançları ön plândadır. Egoizma vicdanları örtmüştür. Yaşamın bizzat kendisi; gerçek değerleriyle ele alınmamaktadır. Bu dar çerçeve içinde sıkışmış insanda yaşama isteğinin artması halinin de; ele geçirmek, fazlasına sahip olmak, yetinmeyi bilmemek, muktedir olamadan iktidar sahibi olmak, istikrarsızlık gibi marazi sonuçlara yönelteceğini, onu hırçın, huysuz ve kontrolsüz

kılacağını, bunun ise, kişiyi insan sevgisinden uzaklaştıracağını ve sevgisizliğin de ruhu fakirleştireceğini görebilmek gerekir. Oysa, **"yüreği sevgiyle çarpan, insanlara sevgiyle yaklaşan, bu sevgiyi etrafına yaymak için çırpınan ve sahip oldukları ile yetinen kişi gerçek zengindir"**

Bilinmelidir ki **"...Birden çok daha fazla yanlış yoldan gitme olanağı vardır...Ama doğruyu yapmanın tek bir yolu bulunur. Yanlış yapmak bu yüzden kolay; doğruyu bulmak ise bu yüzden zordur."** Şunu unutmayarak, hep hatırlanmasını salık veririm. **"Efendiniz kalbinizdir ve Tanrınız içinizedir, Herşeyi O'na sorun, size doğru yanıtları verecektir."** Unutmamak ise, hatırlıyabilmektir. **"Hatırlamak gördüğünü bilmektir. Bilmek gördüğünü hatırlamaktır. Görmek hatırlamadan bilmektir"**.

Alıntılar:

HAM TAŞIN EVRİMİ, AYAN Tamer
GİZLİ SIRLAR ÖĞRETİSİ, CANDAN Ergun
COĞİTO Zaman 12'ye Bir Var (YKY)
SOFİ'NİN DÜNYASI, CAARDER Jostein
BENİM ADIM KIRMIZI, PAMUK Orhan

TOPLUMUMUZDA "GERÇEK" SORUNSALI VE "HAKİKATİ" ARAYAN MASONLAR

Metin HEPER

THE PROBLEMATIQUE OF EMPIRICAL REALITY IN TURKEY AND THE MASONS AFTER "TRUTH"

In Turkey we find it difficult to discover the empirical reality. This is because historically the governing elites focused their attention on the question of how to maintain the state intact; in the process, for them the society remained a "black box." One consequence of this state of affairs has been the domination of learning in Turkey by normative approach, at the expense of search for facts and analysis. This has led to a tradition of coming up with prognosis without diagnosis. Furthermore, prejudice, bigotry, and partisanship has given a particular twist to the prognosis in question.

In this article an effort is made to show how the Masons can contribute to impressing upon the non-Masons that diagnosis should precede prognosis and, in particular, the ways in which a healthy diagnosis can be made. In this respect following are underlined. We Masons try hard to save ourselves from Francis Bacon's idols that prevent mind to think free from irrational considerations. On the other hand, while Bacon attempts to eliminate idols so that one can make head and tail of empirical

reality we Masons try to cleanse our conscience of prejudice, bigotry, and the like so that we can make progress in our endeavours to arrive at Truth (which is, of course, each Mason's individual perception of the Temple of Humanity). Also, we Masons, Adopt René Descartes' scepticism as a methodology; that is, if we have any doubt at all we should not accept a view or argument as valid. On the other hand, in contrast to Descartes, we do not think we can arrive even at our own truths, let alone the absolute Truth easily. Finally, with Immanuel Kant, we Masons think that intellect alone cannot produce "facts" that lie beyond the realm of empirical reality. In our efforts to penetrate the non-empirical reality we part company with Kant in that for this purpose while Kant resorts to religious belief, we Masons try to make use of our wisdom.

The basic contention of this article is that thanks to our esoteric methodology, as compared to the non-Masons, we Masons better understand the intricacies of the empirical and non-empirical world around us. This is because the esoteric methodology in question keeps us away from bigotry and prejudice, prevents us from coming up with easy generalisations, urges us to carefully formulate the concepts we work with, supports our having a healthy scepticism, warns us that we may make mistakes, tells us that we should take our time before passing a value judgement, encourages us to use our wisdom alongside our intellect, and reminds us that we should be aware of what we do not know and what we cannot know. May each Mason be able to improve the situation in the outside world by acting as an exemplar!

Bu çalışmanın amacı, Ankara-Tolerans Muhterem Locası Üstadı Muhteremi tarafından incelemem istenilen, genel olarak "*Ne gerçektir, ne değildir*" sorunsalının; daha öznel olarak "*Okuduğumuz bir şeyin, ileri sürülen bir savın gerçeği yansıtıp yansıtmadığını nasıl anlarız*" konusunun irdelenmesidir. Sorunsaldaki "*gerçek*" sözcüğü, harici âlemdeki anlamıyla kullanılmıştır. Yani, harici âlemde yazılanların ve söylenenlerin, harici âlemdeki ampirik realiteyi aynen yansıtıp yansıtmadığını nasıl anlayabiliriz?

Konunun özellikle toplumumuzdaki önemi açıktır. Gündelik hayatımızda bizzat şahidi olduğumuz olaylar, ertesi gün yayın organlarında ekseriya bambaşka bir şekilde anlatılmaktadır. Televizyonda dahi bir olay nakledilirken, pek çok defa "*arşiv filmidir*" açıklaması yapılmadan eski görüntüler ekrana gelmektedir. Medyaya genellikle sansasyon haberciliği egemendir; o yüzden son zamanlarda medyada en çok kullanılan kelimelerden biri "*şok*" sözcüğüdür. Olaylar, nadir olarak

soğukkanlı ve nesnel (tarafsız) bir irdelemeye tabi tutulmaya çalışılmaktadır. İyi bilindiği gibi, mutlak nesnellik imkânsızdır. Ancak, kişi yine de olabildiği kadar nesnel olmaya gayret göstermelidir. Ülkemizde medya mensuplarının böyle bir çaba içinde oldukları söylenemez. Bu nedenden dolayı, bir olay meydana geldiği zaman, pek çok köşe yazarının, yahut radyo veya televizyon yorumcusunun olayı nasıl değerlendireceğini önceden tahmin edebiliyoruz, çünkü o kişilerin önyargılarını biliyoruz. Söz konusu yazar ve yorumcular, bir olayı kendi içinde mütalaa edip konu ile ilgili artıların ve eksilerin neler oldukları hususunda düşüncelerini belirterek bir sonuca varmaya çalışacakları yerde, söz konusu olayı kendi önyargılarının ve hatta kendi ideolojilerinin bir kere daha ısıtılıp sunulması için vesile telakki etmektedirler. ⁽¹⁾ Acaba bu durumun arkasında yatan nedenler nelerdir?

Geleneksel olarak Osmanlı-Türk toplumunun temel özelliği, merkez ile kenar arasında keskin bir ayırımın bulunmasıdır. ⁽²⁾ Merkezi temsil eden seçkinler, toplumun diğer katmanlarını işgal eden kişilerden çok ayrı bir düşünce yapısına sahip olmuşlardır. Aldıkları eğitim ve devlet kurumlarında geçirdikleri "toplumsallaşma" (belli değer ve tutumları edinme) süreci sonucunda, sözünü ettiğim seçkinler, *devlet olgusunun toplum* olgusundan çok daha önemli olduğunu düşünmüşler ve bu noktadan hareket ederek, genel menfaatin, özel menfaatlerden çok daha ehemmiyetli olduğu sonucuna varmışlardır. Bu yüzden Osmanlı'da daima zihinleri, "*Bu devlet nasıl kurtulur?*" sorusu meşgul etmiş, "*Toplum nasıl kurtulur?*" konusu akla gelmemiştir. ⁽³⁾ Bir devlet adamımızın, "*artık toplumun devlete değil fakat toplumun devlete hizmet etmesi*" gerektiğini ifade etme ihtiyacını hissetmesi için 1980'leri beklememiz gerekmiştir.

Bu sosyo-kültürel yapılanma ile yakından ilintili bir başka olgu, Osmanlı-Türk toplumunda devletin geleneksel olarak güçlü bir konuma sahip olmasıdır. Her dönemde yönetenler, yönetilenlerin *temsilcileri* değil, *efendileri* olmuşlar ve bu yüzden kendilerini yönetilenlere karşı gerçek anlamda sorumlu hissetmemişlerdir. ⁽⁴⁾ Yönetenlerin yönetilenler ile ilişkilerini, yönetilenlere asgari düzeyde hizmet götürerek iktidarda kalma stratejisi yönlendirmiştir. Yönetenler için, kendilerine rakip olan diğer seçkinler ile çatışma toplum sorunlarına yakın ilgi göstermeye ön almıştır.

Ayrıcalıklı ve güçlü konumları dolayısıyla yönetilenlerin sorunları ile ilgilenmeye kendilerini mecbur hissetmeyen ve diğer yönetici seçkinler ile çatışmalarının gündemlerindeki ağırlıklı rolü dolayısıyla toplum sorunlarına çok az vakit ayırabilen yöneticiler için toplum bir "karakutu" olarak kalmıştır. Toplum sorunlarına büyük ölçüde bigane kalan yönetenler, toplum dinamiklerini (toplumun nasıl işlediğini) öğrenmek ihtiyacını duymamışlardır.

Kısaca değindiğim bu sosyo-kültürel özelliğimiz, ülkemizde özellikle Sosyal Bilimlerin gelişmesini olumsuz bir biçimde etkilemiştir. Uzun süre devlet seçkinlerinin yönlendirdiği Sosyal Bilimler tedrisatı, ampirik (görgül) ve analitik (irdeleyici) yaklaşımdan ziyade normatif (değerlere ağırlık veren) yaklaşımı benimsemiştir. Bu tür bir rahle-i tedristen geçenler, ki bunlara medya mensupları da dahildir, genellikle "Ne?" ve "Niçin?" sorularını atlayarak hemen sadece "Nasıl olmalı?" sorusuna ehemmiyet atfetmişlerdir. Bu yüzden medya mensupları ve yayın organlarında boy gösteren kişilerin büyük çoğu, mevcut durumun arkasında yatan dinamikleri dikkatli bir şekilde saptamadan ve dolayısıyla neyin mümkün ve neyin makul olduğunu göz önünde tutmadan kendi önyargıları doğrultusunda ülkeye nizam vermeye kalkışmışlardır. Adı geçen kişiler, genel olarak toplumların ve özel olarak toplumumuzun nasıl işlediği konusu ile ilgilenmediklerinden ve dolayısıyla bilgileri "yarım yamalak" ve "kulaktan dolma" olduğundan, örneğin demokrasinin Batı toplumlarında nasıl çalıştığını bilmemekte, dolayısıyla yanlış bir demokrasi modeli ile çalışmaktadırlar. Bu kişilerin demokrasiden anladıkları, *çarpıtılmış* bir demokrasi modelidir.

Meramımı daha iyi anlatabilmek için bu son nokta üzerinde biraz durmak istiyorum. Demokrasinin önemli bir boyutu, birey ve toplumsal grupların siyasal hayata katılmalarıdır. Ancak yerleşik demokrasilerin bir başka özelliği, yönetenlerin toplumun uzun süreli menfaatlerini de her zaman göz önünde tutmalarıdır. (5) Demokrasi, siyasal hayata hudutsuz katılma olarak algılanırsa ve yalnızca yönetenlerin yönetilenlere karşı sorumlu oldukları ve binaenaleyh yönetilenlerin siyasal hayata katılmalarını gereksiz ölçüde önlememeleri gerektiğinin altı çizilir. Yönetenlerin aynı zamanda toplumun uzun süreli menfaatlerini de göz önünde tutarak zaman zaman yönetilenlerin isteklerinin aksine de davranmaları gerektiği hususu ihmal edilirse, söz konusu demokrasi, gerçek yahut makul veya kalıcı bir demokrasi değil ve fakat *gerçekler dünyası ile ilgisi olmayan*, dolayısıyla çarpıtıl-

miş bir demokrasi kavramlaştırması olur. (6) Ülkemizdeki durum budur.

Toplumumuzda yaygın olarak, "Ne?" ve "Niçin?" sorularını atlایarak hemen yalnızca "Nasıl olmalı?" sorunsalı ile ilgilenen ve ülkemize Batılı ülkelerden transfer etmeye çalıştığımız kurumların söz konusu ülkelerde nasıl çalıştığı hususu ile ilgilenmeyen "aydın"lar ve, çoğu, bu tür aydınlardan eğitimlerini almış olan medya mensupları, genellikle sanal temel önermelerden yahut postula'lardan yola çıkmakta ve bu suretle benimsedikleri, ampirik realite ile uzaktan yakından ilişkisi olmayan savları "gerçek"ler olarak sunmaktadırlar. Bir Sosyolog bilimcimiz Sabri Ülgener, 1983 yılında yayınlanmış bir çalışmasında, söz konusu kişiler ile ilgili olarak şu ilginç ve çarpıcı gözlemlerde bulunmuştur: "*Aydının kütleye yabancılaşması memleketimizde Batı'ya nazaran biraz daha ileri ölçülere varmış ise sebebini,...aydın ve bürokrat karışımında aramak lâzımdır. Müfettiş ve vali olarak, kaymakam olarak kütleye [halka] üstten ve yukarıdan bakan ve yanına kolay yaklaşılabilen yönetici takım,... diplomalı aydının... başlıca örneğini vermiştir. Batı'da entelektüel deyince hatıra ilk planda muharrir, romancı, gazete yazar ve yorumcusu, bir kelime ile fikir ve edebiyat adamı (l'homme de lettre) geldiği halde, bizde aydın okur yazarla beraber, onun üst kademedeki bürokratla kaynaşmış türü gelir. Bir yüzü ile devamlı hikmetler savuran, her şeyin doğrusunu yalnız kendi bilen bir 'aklı evvel', öbür çehresi ile yetki ve uygulama alanında her şeye gücü yeten, 'dediği dedik' bir kuvvet ve iktidar odağı. Batı'da entelektüel, mantığı, çenesi ve kalemi devamlı işleyen kişi, fakat hiçbir zaman bir te'dip [kendi doğrularını empoze etme] ve haddini bildirme cihazı değil. Bizde ise ikisi bir arada: hem dili dönen hem de gücü yeten.*" (7)

Felsefe bilimcimiz Selahattin Hilav, toplumumuzda, bilmediği halde her şeyin doğrusunu bildiğini sananların çok sayıda olmasını, sürekli bir eleştirme ve arayış ve bilgeliği elde etmeye yönelmiş hür bir çaba olarak ortaya çıkan felsefi yaklaşımın toplumuza yabancı olmasına bağlamaktadır. Hilav da, değindiğim gibi, toplumumuzda çok güçlü bir Merkez'in bulunmuş olduğunu ve bu durumun, analitik düşünce yapısına sahip bireylerin ortaya çıkmasını güçleştirdiğini düşünmektedir. Hilav bize, Osmanlı'da dini düşüncenin ağır basması yüzünden felsefeye *beyhude* ve *tehlikeli* bir fikir çabası olarak bakıldığını ve bu yüzden felsefenin tasavvuf ve batını akımlar çerçevesinde şekil değiştirerek yaşamak zorunda bırakıldığını hatırlatmakta ve İslâm ilâhiyatı,

yani Tanrı'nın zatından ve sıfatlarından, peygamberliğe ilişkin konulardan, başlangıç ve sonları bakımından varlıkların durumlarından İslâm ilkeleri açısından söz eden bilim olarak nitelenebilecek Kelâm'ın, (8) *mutlak gerçek ya da dogma* olarak ortaya çıktığını ve giderek felsefi arayışın ve hür düşüncenin yerine geçtiğini belirtmektedir. Nitekim, Kelâm, *"kesin kanıtlar kullanmak ve karşıt düşünce sahiplerinin ileri sürdüğü kuşku ve itirazları ortadan kaldırmak yoluyla dinsel inançları kanıtlamaya çalışan bilim"* olarak da tanımlanmıştır.

Hilav'a göre, Osmanlı'da devlet hayatında akılcı bir yönetim sergilenmiş, ancak sözkonusu akılcılık, *pragmatik endişelerin ağır bastığı bir akılcılık* olarak ortaya çıkmıştır. Bu yüzden, felsefe yerine, donmuş bir düşünce olan ideoloji ikame edilmiştir. (9) Toplumumuzda, felsefi düşünce yoksunluğunun fikir hayatımızı yakın yıllarda da nasıl olumsuz etkilemeye devam ettiğini Ülgener şu çarpıcı cümleler ile anlatmıştır: *"Fikir ve politika dünyamız...yıllardır boş kalıplar ve sloganlar ile vuruşulan bir arena manzarası sergiliyor.... Hazır klişelerin, bir yerde hem 'imalatçısı' hem de tutsağıyız. Bir andan yoğurup şekil veriyor, sonra da gerçeğin yerine koyarak...kavgamızı gövde yerine gölgeler üzerinde sürdürüyoruz. Klişeleşmiş söz ve deyim,...gerçeğin tam kendisi imiş gibi...üzerinde en küçük bir şüphe ve tartışmaya gerek bırakmayan dört köşe kalıplar halinde havada ve kağıt üzerinde yüzmeye başlıyor."* (10)

Hilav ve Ülgener'in bu tespitleri konumuz bakımından önemlidir. Felsefe'ye Eski Yunan'da *philosophia* denmiştir. *Philo* sevgi, *sophia* ise bilgi ve bilgelik anlamlarına gelmektedir. Felsefe, *bilgi sevgisi* demektir. Hegel, felsefeyi, "kendini bilinçli hale getiren düşünce" olarak tanımlamıştır. İdeolojiye karşıt olarak eleştirici ve analitik düşüncenin ortaya çıkması felsefe ile gelişmiştir. Felsefenin amacı, hayatın gayesi nedir, nasıl yaşanmalıdır sorularına yanıtlar aramaktır. (11) Bu amaca, belirttiğim gibi, hür arayış ve eleştiri yöntemi ile ulaşılmaya çalışılır. Felsefenin gelişmediği, bu durumun sonucu olarak eleştirisel ve analitik düşüncenin yeterince serpilmediği ve bu yüzden isabetsiz kavramlar ile düşünülerek gerçeğe yaklaşmakta büsbütün güçlükler ile karşılaşılan toplumumuzda, biz Masonlara Batı'daki meslektaşlarımızımıza nazaran daha fazla görev düşmektedir.

Biz Masonlar bu görevi yerine getirmek için gerekli donanıma sahibiz diye düşünüyorum. Masonik inisiyatif öğretisi, gerekli felsefi yaklaşımı bize kazandırmaktadır.

Bilindiği üzere, Rönesanstan itibaren filozoflar sağlam bilgi elde etme ve doğru düşünme konularına eğilmişlerdir. 1561 ve 1626 yılları arasında yaşamış olan Francis Bacon, *tümevarım* (istikra-induction) yöntemi ile, yani gözlem ve deneyler vasıtasıyla elde edilen veriler ile kontrol edilebilir bilgiye, dolayısıyla gerçeğe varılabileceğini ileri sürmüştür. (12) Bacon'a göre, gerçeğe erişilebilmesi için önyargılardan uzak bir yaklaşım benimsenmelidir (13). Bu nedenden dolayı, gözlem ve deneyler ile elde edilen veriler, "idol"ler, yani "put"lar, ile malûl olmayan aklın süzgecinden geçirilmelidir.

Bacon'a göre, aklı pranga altına alabilecek dört kategori put vardır.

- Birinci kategori, *idola tribus* yahut soy putlarıdır. Kuşaktan kuşağa geçen asılsız inanç ve söylenceler bu tür putlardandır.
- İkinci kategori, *idola theatri* yahut tiyatro putlarıdır. Bu kategori putların arasında ideolojiler, yani değişime kapalı düşünce sistemleri, bulunmaktadır.
- Üçüncü kategori, *idola fori* yahut çarşı putlarıdır. Suni olarak yaratılmış kavramlar bu kategori putlardandır.
- Dördüncü kategori, *idola specus* yahut mağara putlarıdır. Kolay genellemelere gitmek bu son kategori putlar arasındadır. (14)

Biraz önce belirttiğim gibi, Bacon'a göre, gözlem ve deneyler ile elde edilen verilerin çarpıtılmadan irdelenebilmesi için aklın söz konusu putların zincirlerinden kurtarılması gerekmektedir. 1596 ve 1656 yılları arasında yaşamış olan René Descartes ve 1724 ve 1804 yılları arasında yaşamış olan Immanuel Kant da bu hususun altını çizmişlerdir. Descartes için, kendi deyimi ile "saf ve billur" düşünce çok önemli idi. (15) Bu yüzden Descartes, felsefi çalışmalarına başlamadan önce eski düşüncelerinden sıyrılmaya çalışmıştır. (16) Kant, insan bilincinin edilgen (pasif) bir levha olmadığını, bilincimizin dış dünyayı algılayışımızı belirlediğini belirtmiştir. (17)

Biz Masonlar, kendimizi Bacon'ın sözkonusu idol'lerinden arındırmayı başlıca amaç edinmişizdir. Tekris törenimizde bize, Masonlukta "kör inanç"a, , "boş inanç"a, "taassup"a ve "ön yargı"ya yer olmadığı defalarca telkin edilmiştir. (18) Aynı hususun altını çizen Semih Ergür Kardeş, "*Hakikati arama yolculuğuna çıkmadan önce, zihinlerimizi*

önceden oluşup yer etmiş her türlü fikirden arındırmamız gerekmektedir. Hakikati arama yolculuğuna önyargılardan arındırılmış bir zihinle başlanmalıdır" diye yazmıştır. (19) Masonlar Tanrıya inanırlar, fakat Masonluğun dogmaları yoktur. (20) Yılmaz Yücelen Kardeş de, "hurafe, bağnazlık, batıl inanç, nefret, kin gibi insanlığın üstüne çöken karanlık duygular,... 'Hakikat Işığı'nda dağılıp yok olacak" diye yazarak içimizdeki Bacon'ın putlarını kırabileceğimize dair inancını belirtmiştir. (21) "Masonluğun gayesi insan aklını hürriyetine kavuşturmaktır" (22) diyen Remzi Sanver Kardeş, burada ifade etmeye çalıştığım hususu veziz bir şekilde özetlemiştir.

İfade ettiğim gibi, duyu ve deneyler yolu ve tümevarım yöntemi ile gerçeği yakalamanın önemini vurgulayan Bacon, modern bilimin kurucusu olarak bilinir. Bacon'ın bilim felsefesine yaptığı önemli katkı, ampirik realitenin doğru olarak kavranabilmesi için insan aklının idollerden arındırılması düşüncesidir. Biz Masonlar da, Bacon'ın bu son önermesi çizgisinde, içimizdeki putlardan kurtulmaya çalışıyoruz. Ancak bizim içimizdeki putlardan kurtulma çabamızın amacı Bacon'ın amacından farklıdır. Bacon için putlardan kurtulmanın amacı, harici âleme ait ampirik realitenin zihnimize aynen yansımalarını temin etmek ve böylece saf gerçeğe ulaşmaktır. Bizim için putlardan kurtulmanın amacı, içimizde rüşeym halinde bulunan ışığı harekete geçirerek yetkinleşmeye ve böylece (1) Tanrı'nın temsil ettiği mükemmeliyete erişmeye çalışabilmemizin ve (2) giderek yüksek bir ahlak düzeyinin ortaya çıkmasına, yani Ülkü Mabedinin yapımına katkıda bulunmaya, gayret sarf edebilmemizin önündeki engelleri kaldırmaktır. Biz Masonlar, Ülkü Mabedinin yapımına katkıda bulunabilmemiz için, Işın Okan Kardeşimizin deyimi ile, "içsel aydınlanma" mızı sağlamaya ve bu suretle, "içimizdeki iyiliklerle buluşmaya" çalışıyoruz. (23) Konu ile yakından ilgili olduğu için geçerken iyi bilinen bir hususu tekrarlayayım: Biz Masonlar, "Tanrı'nın temsil ettiği mükemmeliyete erişmeye çalışmayı "Hakikati aramak" olarak" ifade ediyoruz. Ancak son tahlilde bulacağımız Hakikatin kendi hakikatimiz olacağını biliyoruz. (24)

Masonik inisiyasyon metodolojisini Bacon'ın bilim felsefesi ile karşılaştırmaya devam ederek şu hususları da belirtmek isterim. Biraz önce değindiğim gibi, Bacon'ın temellerini attığı bilimin amacı, deneyler vasıtasıyla yani duyu yeteneğimizi harekete geçirerek harici âlemin nasıl çalıştığını anlamaya çalışmaktır. Biz Masonlar ise, Okan Işın Kardeşimizin terminolojisine kullanırsak, ezoterik yahut "içsel öğretimi

metodu ile içimizdeki olumlu güçlerin içimizdeki olumsuz güçleri [yani Bacon'ın putlarını] yenmesini" sağlamaya çalışırız. (25) Harici âlemden tevarüs ettiğimiz içimizdeki Bacon'ın putlarını bertaraf ettiğimiz ölçüde güçlenecek olan akıl ve sezgi yeteneğimizi kullanarak, Hakikatin kırıntılarını, yani sembol ve alegorilerimizi, çözmeye çalışarak varoluş sebebimiz olduğunu, kendisinden sudur ettiğimizi düşündüğümüz Tanrı ile ahenk içinde olmaya, Masonlukta Tanrı fikrinin temsil ettiği mükemmelliği yakalamaya çaba gösteririz. (26) Biz Masonlar, masonik çalışmalarımızda aklımızı prangalarından kurtarabilmek için Bacon'ın idoller kuramını benimsedik; yukarıda, deneyler vasıtası ile yani duyu yeteneğimizi harekete geçirerek harici âlemin nasıl çalıştığını anlamak biçiminde özetlediğim bilim anlayışını değil. Değindiğim gibi, Bacon, sözünü ettiği idolleri, doğa realitesinin akla aynen yansımaları engelleyen faktörler olarak görüyor; biz ise onları içsel aydınlanmamızı önleyen unsurlar olarak algılıyoruz. Bu nedenden dolayı, Aktan Okan Kardeş, "*Masonik öğretilerde ele alınan konu ne bir dindir, ne bir bilim, ne de sanattır*" demiştir. (27)

Burada, "*Ama biz Masonlar sık sık bilimin ehemmiyetli olduğunu söylemiyor muyuz*" sorusu akla gelecektir. Örneğin Belgin Erkan Kardeş, "*Mason, her şeyi akıl yolu ile bilimin ışığı altında değerlendirme sanatını öğrenir*" diye yazmıştır. (28) Bilim gerçekten bizim için önemli ama, Bacon'ın öncülüğünü yaptığı tümevarım metodolojisini kullanan bilim değil. Biz bilimi, Bacon'ın putlarından arınarak taassup ve önyargısız akıl yürütme olarak anlıyoruz. Sanırım bu nedenden dolayı, Remzi Sanver Kardeş, "*Bilime duyduğumuz saygı bilimin kendisine değildir, içinde barındırdığı değerleredir-akla ve objektifliğedir*" demiştir. (29) Nitekim, Masonun, akıl yolu ile ve bilimin ışığı altında değerlendirme sanatını öğrendiğini söylemiş olan Belgin Erkan Kardeş, bu tespitinin hemen akabinde, "*Mason, bilim, akıl ve de hikmet'ten oluşan anahtarı kullanarak karanlık bir tünelde adım adım ışığa yaklaşır ve söz konusu anahtarı özümseyebildiği ölçüde mutlak güzellik ve mükemmeliğin simgesi olan Evrenin Ulu Mimarı'na, yani Hakikat'e ulaşır*" diye ilave etmiştir. (30)

Biz Masonların Hakikati aramak çabalarımızda akla verdiğimiz önem ile Descartes'ın bilim felsefesi arasında bir ölçüde bir paralellik bulunmaktadır. Descartes'ın bilim felsefesinin temelini *yöntemli şüphe* oluşturmaktaydı; açık ve seçik doğrulara ulaşabilmek için insan zihnine şüphe edilemeyecek ölçüde doğru gözükmeyen hiçbir şey

doğru sayılmamalıydı. Kişi bu irdelemeyi, zihnindeki üç kategori kavramdan birini kullanarak yapabiliirdi. Descartes'e göre, söz konusu kavram kategorileri, (1) doğuştan gelenler, (2) duyular aracılığı ile dışardan gelenler ve (3) bizim kendimizin sonradan formüle ettiğimiz kavram kategorilerinden oluşmaktaydı. Descartes'a göre, doğuştan gelen kavramlar, matematikteki kavramlar gibi, her zaman açık ve seçikti. Duyular aracılığı ile dışardan gelen ve bizim kendimizin sonradan formüle ettiğimiz kavramlar ise her zaman bulanıktı. Tanrı, yani yetkin ve kusursuz varlık, kavramı doğuştan gelen kavramlar arasında idi. Yetkin ve kusursuz varlık kavramı, ne duyulardan kaynaklanabilir, ne de bizim kendimizin formüle ettiğimiz bir kavram olabilir. Çünkü şüphe etmek, kusursuz olmadığını bilmek demektir. Binaenaleyh, Tanrı, yani kusursuz varlık kavramı, ancak yetkin, insan zihninden üstün bir varlık tarafından zihne yerleştirilmiş olabilir. Açık ve seçik kavradığımız her şeyin doğru olduğu kuralının tek güvencesi, Tanrı'nın var olması, yetkin varlık olması ve insanda olan her şeyin Tanrı'dan kaynaklanmasıydı. (31)

Descartes'ın bu önerileri, biz Masonların aşına olduğu düşüncelerdir. Nitekim, "*Masonik öğreti, kişiye düşünmeyi öğreten bir eğitim sürecidir*" diye yazan Tamer Mungan Kardeş (32) ve Tolerans Muhterem Locasi'da sundukları müşterek bir konferansta "*Mason, bir tefekkür öğrencisidir, bir tefekkür Çırağıdır*" diyen Uğur Coşkuner, Cevat Çevikuş, Ömür Ataoğlu, Mehmet Ekmekçi ve Füzuzan Özkan Kardeşler, (33) masonik öğretinin "*öze yönelik bir öğreti metodu*" olduğunu belirten Işın Okan Kardeş, (34) aynı çizgide Masonlukta bir şeyin doğruluğunun sınanmasının "*içe dönerek (introspection)*" metodu ile yapıldığını söyleyen Remzi Sanver Kardeş (35) ve insanın Tanrı'dan sudur ettiği sembolik düşüncesini dile getiren Semih Tezcan Kardeş (36) bize masonik düşüncenin Descartes'ın bilim felsefesine benzerlik gösteren boyutundan kesitler sunmuşlardır.

Ancak masonik düşüncenin Descartes'ın bilim felsefesinden ayrıldığı önemli noktalar da bulunmaktadır. Birinci önemli nokta şudur: Descartes, *yöntemli şüphe* yöntemi ile ilk ve apaçık doğruya ve bu ilk ve apaçık doğrudan tümdengelim (istidlal-deduction) yolu ile diğer apaçık doğrulara varılabileceğini ileri sürmüştür. Descartes'çı yaklaşım, "*Hakikate hiçbir zaman ulaşamaz, ancak ona bir nebze yaklaşılr*" varsayımından yola çıkan ezoterik masonik düşünce ile bağdaşmaktadır. Tamer Mungan Kardeşimizin de altını çizdiği gibi, "*ritüellerimiz ve törenlerimiz, neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda*

kesin yargılar aktarmamakta," (37) Semih Ergür Kardeşimizin bize hatırlattığı gibi, bu ritüel ve törenler ancak *"hakikatin yolunu açmakta ve hakikate ulaşabilmek için gerekli olan her türlü ortam ve yöntemleri sağlamaktadırlar."* (38) Masonluğun Descartes'çı yaklaşımdan ayrıldığı ikinci önemli nokta ise şudur: Biz Masonların çabaları, Doğayı en doğru şekilde anlamaya değil, semboller ve alegorilerin arkasındaki hikmeti çözerek üst düzeyde bir ahlak sistemi tesis etmeye yöneliktir.

Bu temel özelliğinden dolayı Masonluğun inisiyatik yöntemi, Kant'çı felsefenin ana varsayımını paylaşmıştır. Ahlâk felsefesinin en büyük kuramcılarında Kant, iki tür *"bilgi"* olduğunu ileri sürmüştür-duyulara dayanan *"bilgi"* ve duyulardan bağımsız olarak üretilen *"bilgi"* ki, Kant bu ikinciye *idea* (soyut kavram) demiştir. *"Tanrı"* ve *"ölümsüzlük"* kavramları Kant'ın sözünü ettiği *idea* yahut soyut kavram'ın örnekleridir. Kant'a göre, salt akıl *idea'yı* üretemez. Örneğin, ölümsüzlüğün ne olduğunu aklımızla yanıtlamayı. Çünkü bu soruyu irdelemek istersek, *"işleyeceği"* hiç bir duyu maddesi olmadığı için aklımız boşta çalışmaya başlar. (39)

Duyulara dayalı bilgi-duyulardan bağımsız üretilen *idea* ayrımı, masonik inisiyatik öğretinin de temel varsayımını teşkil etmektedir. Semih Ergür Kardeşimiz, *"Nur ve Ziya içinde aydınlanan anlam dünyası ile bilinçle kapsanan nesnel gerçeklerin farklı şeyler olması gerekmez mi?"* diye sorarak, (40) duyulardan bağımsız olarak üretilen *idea* ile duyulara dayalı bilgi ayrımına dikkatimizi çekmiştir. Aynı çizgide, Güngör Öcal Kardeşimiz, *"...Bizim aradığımız, Doğa ve Evrenin gerçeği (yani nesnel ve somut yönü) değil, Doğa ve Evrenin nedeni yani, Hakikat'tir"* diye yazmıştır. (41)

Ahlâk felsefesi konuları ile uğraşmış bulunan Kant, ahlâk konusunda zorunlu olarak duyulara dayalı bilgi ile değil duyulardan bağımsız olarak üretilen *idea'lar* ile çalışılacağını ve *idea* üretmede kendi başına yetersiz kalacak akıl yetimizin dini inanç ile tamamlanması gerektiğini de ileri sürmüştür. Masonik inisiyatik öğretisi, bu noktada Kant'çı yaklaşımdan ayrılmaktadır. Biz Masonlar, Ülkü Mabedi'mizi yapabilmek için, sembol ve alegorilerimizde mündemiç anlam ve hikmeti, akıl yetimizin yanında dini inançlarımıza müracaat ederek değil, fakat sezgi yetimizi kullanarak çözümlemeye çalışmamız gerekir diye düşünürüz. Aktan Okan Kardeşin, işaret ettiği gibi, *"Tek başına akıl, erdemsel yücelmeyi sağlamada yetersiz kalır"*. (42) Bunun nedeni,

Güngör Öcal Kardeşin de temas ettiği gibi, ritüellerimizdeki pek çok sözcüğün bir "*ileri mâna*"ya dolayısıyla **hikmet**'e sahip olmasıdır. (43) Binaenaleyh, George Winslow Plummer Kardeşin vurguladığı gibi, Mason inisiyelerin, "*entellektüel ve sezgisel kabiliyetlerini kullanarak ahlaka ilişkin temel özleri çalışmaları*" gerekmektedir. (44)

Sözlerime, Tolerans Muhterem Locası Üstadı Muhtereminin bana irdelememi istediği sorunsalı belirterek başladım: "*İleri sürülen bir görüşün gerçek olup olmadığını nasıl anlarız?*" Daha sonra, toplumumuzda genellikle yanlış kavramlar ile düşündüğümüzü ve pek çok hususu bilmediğimizin farkında dahi olmadığımızı ileri sürdüm. Bilahare, biz Masonların, harici âlemdeki bu olumsuz tablonun değiştirilmesi için katkıda bulunabileceğimizi, çünkü bunun için gerekli donanıma sahip olduğumuzu ileri sürdüm. Son olarak, söz konusu donanımımızı, bize sunulan inisiyatik öğreti sonucu edindiğimizi belirttim. Son iki hususu özetleyeyim.

İnisiyatik öğretinin temel amacı, bir şeyin gerçek olup olmadığını nasıl anlarız sorunsalı değildir.

İnisiyatik öğretinin amacı, sembollerimiz ve alegorilerimizde saklı hikmeti akıl ve sezgi yolu ile yorumlayarak Ülkü Mabedi'nin kurulmasını katkıda bulunmamızı mümkün kılmaktır. Bu öğretinin bize kazandırdığı düşünce yöntemi, harici âlemde gerçeğin araştırılmasına katkıda bulunmamızı mümkün kılar. Çünkü sözünü ettiğim inisiyatik öğreti bize:

- (1) taassuptan uzak durmayı,
- (2) önyargılı olmamayı,
- (3) kolayca genellemelere gitmemeyi,
- (4) kullandığımız kavramları dikkatli bir şekilde formüle etmeyi,
- (5) sağlıklı bir kuşkuculuğa sahip olmamızı,
- (6) yanılabilirliğimizi hiçbir zaman aklımızdan çıkarmamayı,
- (7) kesin yargılarda bulunmadan önce çok düşünmemiz gerektiğini,
- (8) neyi bilmediğimizi ve neyi bilemeyeceğimizi bilmeyi,
- (9) aklımızın yanında sezgi gücümüzü de geliştirmemiz gerektiğini telkin eder.

Tek tek Masonlar olarak, harici âlemde bu telkinler istikametinde örnek davranışlar göstererek toplumumuzda bilim felsefesinin ve metodolojisinin düzeyini yükseltmeye katkıda bulunmak görevimizdir diye düşünüyorum.

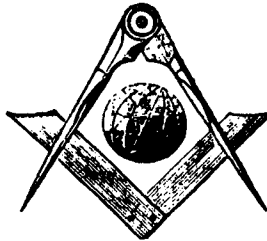
D İ P N O T L A R I

- (1) *Medyamızda rastlanan bu ve benzer başka özelliklerden bazılarınının daha etraflı bir irdelemesi için bkz., Metin Heper ve Tanel Demirel, "The Press and the Consolidation of Democracy in Turkey," Middle Eastern Studies (Londra), 32 (Nisan 1996), s. 109-123.*
- (2) *Şerif Mardin, "Center-Periphery Relations: A Key to Turkish Politics?" Daedalus, 2 (1973): 169-190 ve Metin Heper, "Center and Periphery in the Ottoman Empire with Special Reference to the Nineteenth Century," International Political Science Review, 1 (1980): 81-105.*
- (3) *Metin Heper, The State Tradition in Turkey (Walkington, U.K. The Eothen Press, 1985): 21-47.*
- (4) *Bu durumun sonucu olarak, burada sözünü ettiğim ilişkiyi tanımlayan İngilizce'deki accountability sözcüğünün Türkçe'de tam karşılığı yoktur.*
- (5) *Giovanni Sartori, Democratic Theory Revisited, ikinci cilt (Chatham: Chatham House, 1987), s. 131-181.*
- (6) *Bu konuyu şu çalışmamızda etraflı olarak ele aldık: Metin Heper, "Turkish Democracy Reconsidered: Illusion Breeding Disillusion," Institutional Aspects of Economic Integration into the European Community'nin içinde. Der. Heiko Körner ve Rasul Shams (Hamburg: Verlag Weltarchiv GmbH, 1990), s. 17-47.*
- (7) *Sabri F. Ülgener, Zihniyet, Aydınlar ve İzm'ler (Ankara: Mayaş, 1983), s. 73.*
- (8) *"Kelâm" ile ilgili olarak burada ve biraz aşağıda değindiğim hususlar ile ilgili olarak bkz. Ana Britannica (İstanbul: Ana Yayıncılık, 1993), cilt 13, s. 147.*
- (9) *Selahattin Hilav, 100 Soruda Felsefe El Kitabı (İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1970), s. 158-161.*
- (10) *Ülgener, Zihniyet, Aydınlar ve İzm'ler, s. 143, 144, 147.*

- (11) Cemal Yıldırım, **100 Soruda Bilim Felsefesi** (İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1973), s. 33.
- (12) Hilav, **100 Soruda Felsefe Elkitabı**, s. 91.
- (13) **AnaBritannica**, cilt 3, s. 154.
- (14) **Ibid.**, s. 154-155.
- (15) Frederick B. Artz, **The Enlightenment in France** (Kent, Ohio: The Kent University Press, 1968), s. 70.
- (16) Jostein Gaarder, **Sofinin Dünyası: Felsefe Tarihi Üzerine Bir Roman**, Çev. Gülay Kutal (İstanbul: Pan Yayıncılık, 1994), s. 269.
- (17) **Ibid.**, s. 371.
- (18) **Birinci Derece Ritüeli**, 5. Baskı, 1989, s. 26, 27, 31, 38, 39.
- (19) Semih Ergür, "Hakikati Aramak", **H.K.E.M.B.L. Ankara Vadisi Çankaya Muh. L. Fikri Çalışmaları 35. Yıl'ın içinde**, s. 180.
- (20) H. L. Haywood, **Symbolical Masonry: An Interpretation of the Three Degrees** (Montana, USA: Kessinger Publishing Company, t.y., s. 37.
- (21) Yılmaz Yücelen, "Hakikat Işığı", **Doğuş Yıllığı**, 1988, s. 228.
- (22) M. Remzi Sanver, **İnisiyasyonun Metodolojisi ve Masonluk** (İstanbul: Ülkü Locası Yayınları, 1997), s. 49.
- (23) Işın Okan, "Mistik İnancın Doğuşu ve Bilimin Yardımı ile Hakikati Arayış," **H.K.E.M.B.L. And Muh. L.'nin içinde**, Ankara, 1996, s. 32.
- (24) Bu husus ile ilgili iki yeni ve düşündürücü çalışma için bkz., Yusuf Kökdamar, "Aradığımız Hakikat", **Mimar Sinan**, No. 119 (2001), s. 87-98 ve A. Ümit Eriş, "Bilmek ve Tanımak Farklı Kavramlardır", **Mimar Sinan**, No. 119 (2001), s. 99-102.
- (25) Okan, "Mistik İnancın Doğuşu ve Bilimin Yardımı ile Hakikati Arayış," s. 32.
- (26) Paul Naudon, **Tarihte ve Günümüzde Masonluk** (İstanbul: Varlık Yayınları, 1990), s. 72-73.
- (27) Aktan Okan, "Akıl ve Hikmet Rehberliğinde Masonluk" **H.K.E.M.B.L. Ekin Ürünleri'nin içinde**, Ankara, 1998, s. 22.
- (28) Belgin Erkan, "Hakikati Aramak", **H.K.E.M.B.L. And Muh. L.'nin içinde**, Ankara, 1996, s. 103.
- (29) Sanver, **İnisiyasyonun Metodolojisi ve Masonluk**, s. 45.
- (30) Erkan, "Hakikati Aramak", s. 104.
- (31) Descartes'çı düşünce ile ilgili olarak burada ve aşağıda değindiğim hususlar ile ilgili olarak bkz., Frederick B. Artz, **The Enlightenment in France** (Kent,

Ohio: The Kent University Press, 1968), s. 9; Robert Anchor, The Enlightenment Tradition (Berkeley: University of California Press, 1967), s. 59, 70.

- (32) Tamer Mungan, "Gerçekçilik ve Masonluk", **Yükseliş Muh. Lo. Konferanslar Yıllığı 1995'in içinde**, Ankara, 1995, s. 84.
- (33) Uğur Coşkun, Cevat Çevik, Ömür Ataoğlu, Mehmet Ekmekçi, Füzuan Özkan, "Tefekkür ve Hakikat Üzerine Söyleşi", **H.K.E.M.B.L. Tolerans 1995 ve 1996 Dönem Çalışmaları'nın içinde**, Ankara, s. 171.
- (34) Okan, "**Mistik İnancın Doğuşu ve Bilimin Yardımı ile Hakikati Arayış**", s. 32.
- (35) Sanver, **İnisiyasyonun Metodolojisi ve Masonluk**, s. 149.
- (36) Semih Tezcan, **Antik Çağdan Günümüze Masonluğun Orijini (İstanbul: Türkan Matbaası, 1996)**, s. 1.
- (37) Ergür, "Gerçekçilik ve Masonluk", s. 84.
- (38) Mungan, "Hakikati Aramak", s. 179-180.
- (39) Burada ve aşağıda Kant ile ilgili çözümlerimi geliştirirken şu kaynaklardan yararlandım: AnaBritannica, cilt 12, s. 526-527; Gaarder, **Sofi'nin Dünyası: Felsefe Tarihi Üzerine Bir Roman**, s. 374; Hilav, **100 Soruda Felsefe El Kitabı**, s. 115-116.
- (40) Semih Ergür, "**Hakikati Aramak**", s. 179.
- (41) Güngör Öcal, "Bize Yalnız Bilim Yeterli mi?" **Mimar Sinan**, no. 109, (1998), s. 84.
- (42) Aktan Okan, "Akıl ve Hikmet Rehberliğinde Masonluk", s. 23.
- (43) Güngör Öcal, "Akıl ve Hikmet", **Mimar Sinan**, no. 100, (1996), s. 90-91.
- (44) George Winslow Plummer, "Living Stones: Entered Apprentice, Fellow Craft and Master Mason," **A Collection of Esoteric Masonry: Essays on Masonic Symbolism**'in içinde. Der. Isaac Maier (New York: Poemandres Press, 1997), s. 17.

MERHABA FELSEFE -II: Nedir Bu Etik?

Bolar İREN

HELLO PHILOSOPHY - II: What is this Ethic?

The Masonic Fraternity is selective in membership, and qualifications are clearly defined. *"It admits men of every nationality, religion, creed or political choice fully 21 years of age with Good Moral Character, Honest and Honourable with a fair degree of intelligence. Those members losing any of the mentioned qualifications are dismissed."* Item 59 of the General Lodge Regulations states the essentials of membership as above. What then is the description of the *"musts"* i.e. good morals, honest and honourable? What are the criteria, how are such characteristics evaluated and determined? The philosophical quest dealing with such particulars is Ethics.

'Ethics' and 'Morals' should not be confused. Ethics consist of the rules of right and wrong, whilst morals is the way right and wrong are practiced. These two concepts are far more different than such disciplines like arts, politics and sciences, since ethics and morals are basic ideas and beliefs, which no one can evade in a society. You can easily avoid politics and anyone who is not aware of the Middle East conflict can lead his life happily. On the other hand, no one can lead his life without ethics. Whether we can consciously define it or not, every single one of us decide on morally correct attitudes every single day in our life.

Ethic is not a search of definite or absolute rightness; it questions the reasons why we do things (not what we do), eventually coming up with propositions. The critical

question in this inquiry about what is morally right and wrong is whether we can say that moral codes are *rigid absolutes* or can we talk about the *relativity* of moral codes? There are various ways one can reason on absolute values and seeking the answer in divinity that, the belief in the moral rules involved in religious teachings of God, is the most common reasoning. Another reasoning which is accepted by Christianity, is based on the *natural ability* of man to govern his behaviour. **Moral Intuitionism** accepts the fact that men is born with a "feeling of morals" by which they can determine right and wrong.

According to Plato, "*Virtue is not a quality that exists in the nature of man nor can it be taught. It is ability granted by God and it does not depend on knowledge.*" Plato's theory involves social morals as opposed to individual morals. Kant says, "*If I find a particular action to be right, this is valid for others under the same circumstances.*" According to Kant, men make their own rules and it is men's freedom to act within those rules. In this case, the source of moral codes is "*the wisdom of man*". Those philosophers who believe in the relativity of moral codes have tried to prove their assertion through various approaches. Nihilism movement frees the individual from restrictions refusing judgement of morals and they are sure that the concepts of "*right*" or "*wrong*" are invaluable.

Those who believe in relativity of social values, say that moral values cannot be judged to be good or bad in itself, but needs to be considered in the context of geographical and historical background and that moral values change from one area to another or even from one community to the other in the same area. Relativity of ethics is a similar school affirming the relativity of morals and that right or wrong varies according to people, time and circumstances, strongly claiming that when it is necessary to take moral decisions, one cannot proceed on the basis of rigid absolutes. Most of the Anglo-Saxon philosophers, especially Bacon, Mill and Home have an ethical theory directed to the interest of humanity saying that people approve those behaviours that are in their interest. The concept of good is what gives utmost satisfaction to the largest number of people. According to Bacon, good morals and interests meet in one.

Philosophy of Marx (dialectical materialism) evaluates ethics apart from men's nature, asserting the primacy of economic factors. Thus economic forces of production determine the basics of human behaviour. Social awareness and social morals lie in the social economics of the society. In other words, the dominant class dictates the codes. Sartre in his Existentialism believes that man, by his freedom, establishes morality, and aspires not to the nature of man but to freedom of choice. Accordingly, one behaves with his own free choices. Honesty is the quality of being responsible for one's moral decisions. Postmodern philosophy says that society meets individual needs. Rule of law cannot solve matters of morals. Responsibility

for morals is the most private quality man can have and it is the most precious entitlement among Human Rights. It cannot be taken or given, shared, transferred or lent.

To firmly place moral standards, we ought to think of morality in relation to conscience. Although conscience is just another relative concept that changes from one person to the other, in general it is 'a secret ego' of your own worth that which is not flawed in some way and that other people can observe. It can be described as 'another me in myself who severely reprimands me'. But the truth is that there is a quality in us that we are borne with which is 'our companion of a lifetime' always next to us.

Yetmişli yılların başında bir gündü. Birden gazetelerin telekslerinden dehşet verici şöyle bir haber akmaya başladı: *"İki ay önce Ant Dağları üstünde düşen yolcu uçağın enkazına geçen hafta ulaşılabildi. Bir ay önce, yetkililer yolcuların tamamının hayatlarından ümit kesildiğini bildirmişlerdi. Ancak geçen hafta uçağa ulaşan kurtarma ekibi bir sürpriz ile karşılaştı; ikisi kadın on kazazede, oldukça hasta olmalarına karşı hâlâ hayattaydılar. İlginç olan bu yolcuların nasıl kurtulduğu değil, hiçbir canlının bulunmadığı bu yükseklikte yaşamlarını nasıl sürdürebildikleriydi. Bunu araştıran ilgililer, kurtulan on kişinin ölen yol arkadaşlarını yiyerek yaşamlarını sürdürdüklerini öğrendiler. Soruşturma ve incelemeler sürüyor."* Ertesi gün bu haberi gazetelerde okuyan insanlar ikiye ayrıldılar. Bir grup, bu davranışı insanlık dışı bir davranış olduğunu iddia ederken, diğer grup bir insan için en önemli amacın yaşamak olduğunu savundu.

"Masonluğa yalnız medeni haklara sahip, yirmi bir yaşını doldurmuş, **İyi Ahlâklı, Namuslu, Şerefli** ve aydın erkekler kabul edilir. Bu niteliklerden herhangi birini kaybedenler Masonluktan çıkartılırlar." **Localar Genel Tüzüğü'nün** 59. Maddesi, Mason olabilmenin temel şartını böyle vaz ediyord.

Peki! Bir Masonda olmazsa olmaz olan, bu ahlâk, namus ve şeref dediğimiz şeyler nedir? Bunlar nasıl belirlenir ve nasıl ölçülür biçilir? İşte aşağıda kısaca bunu sorgulayacağız.

Futbola meraklı olanlar hatırlar, bundan birkaç yıl önce oynanan bir maçta milli futbolcumuz Alpay, gole giden rakibinin beline sarılmadığı için milli takımımız gol yiyip mağlup olmuş, Alpay ise Fair Play ödülünü almıştı. Bir profesyonel futbolcu için yaptığı mı, yapmadığı mı doğrudu?

Aktarılan uçak kazasındaki veya futbolcu Alpay'ın olayındaki so-

runları çoğaltmak, sonra da bunlardan doğru ve yanlış çıkarmaya çalışmak mümkün. Ama çıkacak sonuçlar ne tam doğru, ne de tam yanlış olacaktır. Çünkü, tartışılan eylemin oluşmasında var olan, hemen hemen sonsuz sayıdaki etkenden bir veya bir kaçını gözden kaçırmamız bizim yanlışını doğru, doğruyu yanlış olarak yargılamamıza neden olur. Öyleyse, söz konusu olan belirli bir eylemde doğru ve yanlış saptamak yerine, *doğru ve yanlışın ne olduğunu ve bu davranışın ilkelerini irdelemektir* ki, işte bu konuyla uğraşan felsefi soruşturmanın adı **Etik**'tir.

Ancak **'etik'** ve **'ahlâk'** kavramlarını birbirine karıştırmamalı. Her ne kadar sık sık birlikte kullanılsalar dâhi, etik doğru ve yanlış davranışın kuramıdır. *Ahlâk ise doğru ve yanlışın pratiği, yani eylemidir.* Etik olmadan çok önceleri ahlâk vardı. En ilkel topluluklarda bile ahlâk vardır. İster ilkel toplumlarda olsun, ister modern toplumlarda olsun yürürlükte olan her ahlâki kural yüksek bir yaşama amacı güder. Ama her biri kendi amacını en üstün görür; aynı amacı güden diğerlerini görmemezlikten gelir, onlarla aynı düzeyde olduğunu kabul etmez, hatta onları yok etmeye çalışır. Bu yönüyle her ahlâk despottur diyebiliriz.⁽¹⁾

Etik ve ahlâk, toplum yaşamında var olan sanat, politika ve bilim gibi birçok disiplinden çok farklıdır. Farklıdır, *çünkü kimse bu sorunlardan kaçamaz.* Örneğin bir kimse hayatında hiç şiir okumadan, Ortadoğu sorunundan habersiz veya tırtılın nasıl kelebeğe dönüştüğünü öğrenmeden mutluluk içinde yaşayabilir. Buna karşılık hiç kimse -kelime anlamını bilsin veya bilmesin- etiksiz yaşayamaz. Toplumda herkes, bilinçli veya bilinçsiz, her gün ahlâki kararlar alır. Kaldı ki bu kararlar, *doğrudan veya dolaylı olarak diğer insanları ilgilendirir.* Bırakın cinayet işlemeyi, hırsızlık yapmayı, yalan söylemeyi, bir sigara yakmaya karar vermek bile, diğer insanların sağlığı söz konusu olunca, başkalarını ilgilendirir. Bütün olaylar kuşkusuz ahlâksal olaylar değildir. Ancak tüm olaylar belli koşullar altında ahlâksal bir anlam kazanabilirler. Örneğin yemek yeme, genel olarak, ahlâksal sonuçları olmayan bir olaydır. Ancak, sofradaki bütün bireyleri doyuracak kadar yiyeceğin olmadığı bir durumda, bir kişinin kontrolsüz yemek yemesi ahlâki bir olay olarak nitelik kazanır. Bundan *ahlâki kararların önemli* olduğu sonucu çıkar. Bu kararlar başkalarının yaşamlarını, özgüvenlerini ve mutluluklarını etkiler.

Ahlâki sorunların diğeri bir özelliği *tercih* ile ilgilidir. *Seçim şansının, yani tercihin olmadığı yerde ahlâk olamaz.* Bilim seçenekleri ortadan kaldırmaya ve tek doğruyu bulmaya çalışırken, ahlâk kurallarında seçim yapmak hem gerekli, hem de kaçınılmazdır. Bir işçi düşünün ki, çalışma arkadaşlarının aşağılamalarından kurtulabilmek için sendikaya girmek zorunda; ancak sendikaya girerse işinden olmak durumunda. Yani dışlanmış bir ortamda çalışmak ile, işsiz kalmak arasında yapılması gereken zor bir seçim... Veya intihar, ötenazi, kürtaj söz konusu olduğu zaman zaten yaşamın kendisi bir ahlâki tutumdur ve dolayısıyla yaşam bir seçimdir. Hatta bir çok seçimlerde hükümetlerin, tarafsızların ve kararsızların bu tutumlarıyla seçildiğini hatırlarsak, tarafsız kalmak bile ahlâki bir seçimdir. İyi insanlar seçim yapmadığı zaman kötüler kazanır.

Görüldüğü gibi etik, bilimde olduğu gibi kesin doğruları aramaz. O ne yaptığımızdan bağımsız olarak neden yaptığımızı sorgular. Bu sorgulamaların sonucunda da karşımıza önermelerle çıkar. Örneğin etiğin sorduğu sorulardan biri, ahlâk kuralları **mutlak** mı, yoksa **göreceli** midir? Diyelim ki idam cezası: Kendisi de sonuçta bir insanın öldürülmesi olduğuna göre, cina-

yet midir, yoksa caydırıcı bir ceza olarak ahlâki doğru mudur? Doğal olarak ahlâk kurallarının mutlak olduğunu savunan filozoflar bu sorunun cevabını aramaz, ama belirsizliği de kabul etmezler. Eğer eylemin olduğu ortamda kurallar onaylıyorsa cevap idamdır, onaylamıyorsa hayırdır; üzerinde tartışıp çene patlatmaya gerek yoktur. Herhangi ahlâki bir eylemi emirler yasaklıyorsa "hayır"dır; yasaklamıyorsa "evet"tir. **Mutlakçılara** (bunlara bazen **nesnelciler** de denir) göre siyah beyazdan oluşan dünyada gri alanlar için kafa yormak gereksizdir. (2) Onlar, evrensel olarak gerçekten saygı gösterilsin gösterilmesin, ya da boyun eğilsin eğilmesin ahlâk yasalarının herkes için evrensel olarak bağlayıcı ve sonsuz doğru olduğuna inanırlar.

Mutlak değerler hakkında düşünmenin değişik yolları vardır. Bunlardan en yaygını kuşkusuz Tanrı tarafından konulan ve dini öğretilerin içinde bulunan ahlâk yasalarına olan inançtır. Örneğin On Emir bunun örneğidir.

Bir diğeri, ki en çok Hıristiyan'lar tarafından kabul görmüştür, Tanrı'nın tüm yaratıklara davranışlarını düzenlemeleleri için doğuştan **doğal yeti** vermiş olmasıdır. Batı uygarlığının, büyük ölçüde bu **doğal hukuk**

öğretisi üzerine kurulduğu öne sürülür. Amerikan Bağımsızlık Bildirisi'ndeki "*Herkesin eşit yaratıldığını; Yaratan'ları tarafından onlara Yaşama, Özgürlük ve Mutluluğu arama haklarını da içeren, devredilemez belli haklar verildiğini kabul ediyoruz.*" cümlesi bunun örneğidir.

Birçok filozof, ahlâksal değerlerin saptanmasında otoritenin bizde olduğuna inanır. Onlara göre herhangi bir ahlâki kararın iyi olmasını sağlayan şey, onun iyi olduğuna ilişkin sahip olduğumuz sezgi ve duygularımızdır. Herhangi bir şeyin iyi olduğunu söylememiz sezgisel olarak onu onaylamamız anlamına gelir. **Ahlâksal sezgicilik** olarak isimlendirilen bu öneriyi savunan çeşitli kuramlar üretmişlerdir. Bir görüş, insanın "ahlâk duygusu" denen özel bir yeti ile donatılmış olduğunu, bu yeti sayesinde de neyin doğru, neyin yanlış olduğunu saptayabildiğini savunur. *Diğer bir görüş, "ahlâk duygusu"nun bütün insanlarda evrensel nitelikte olmadığını, kişiden kişiye değişen bir sezi olduğunu, bu nedenle de bireylerin farklı duygusal tepkilere sahip olmalarından ötürü, aynı ahlâk standartlarına tâbi olmadıklarını savunur. Bu görüş belirli ölçüde göreceliğe izin verir.*⁽³⁾

Platon'a göre erdem akıl olmadan da olabilir. "*Erdem ne tabiat vergisidir, ne de öğretilir. Erdem, ona sahip olanlara bir Tanrı vergisidir, akılla ilgisi yoktur.*"⁽⁴⁾ Ona göre kötülük sadece bilgisizlikten ve yanılmadan gelmez, aynı zamanda daha çok isteklerin ve bunlarla bağlı olan haz ve acının ölçsüzlüğünden, kısacası kendine egemen olmanın eksikliğinden, ya da büsbütün yokluğundan gelir. Platon'un ahlâkı, bireyci ahlâkın tam karşıtı olarak **toplumsal ahlâktır**. Ahlâk kurallarını da ancak bilge kişiler -filozof kralar- saptayabilirler.⁽⁵⁾

Immanuel Kant'ın konuya yaklaşımı bir başka mutlak değerler anlayışıdır. Kant'a göre eğer bir eylemin doğru olduğunu savunuyorsam, bu aynı koşullarda bir başkası veya başkaları için de doğru demektir. Örneğin bana yarar sağlayacağı zaman yalan söylemek benim için doğruysa, bu başkaları için de doğrudur. Ama herkes bu ilkeye göre hareket ederse "*yalan söylememe*" sistemi çalışmaz hale gelir. Akıl belli ahlâk ilkelerini onaylar; iyi insan da ödev duygusuyla, bu ilkelere göre hareket eder. Kant bir hümanisttir. O ahlâkın kaynağını insanın dışında aramaz. Ona göre insan kendi yasağını kendisi koyar ve kendi koyduğu yasına itaat etmesi de

onun özgürlüğüdür. O hâlde, Platon'un aksine, Kant'a göre ahlâk yasasının kaynağı insan akli ve ya akıllı insandır. Akıl ahlâki olarak insanda kendisini vicdan olarak ortaya koyar. Kant için ödev duygusunun belirlemesi sonucu yapılan eylemler ahlâki eylemlerdir. Örneğin bakkal kendisinden alışveriş yapan çocuğu kandırmıyorsa ve bunu çocuğu kandırdığı zaman bunun duyulup kendisine olan ticari güvenin sarsılacağı korkusu ile yapıyorsa, bu davranış bakkalın görevine uygun olmasına karşılık ahlâki bir davranış değildir. Buna karşılık bakkal hiç kimseyi kandırmaması gerektiğini düşünüp bunu yapmışsa, bu onun ödevidir ve ahlâkidir. Kant, ahlâkın özünü, yapmış olduğumuz eylemin sonuçta bize verdiği hazda değil, niyette bulur. Buradan, onun usçuluk (akılcılık) önermesiyle ortaya çıkan **Kesin Buyrukları** oluşur: İlki, "Öyle hareket et ki, kendi eyleminin, herhangi bir zamanda, herhangi bir kimse için de evrensel bir yasa düzeyine çıkarılmasını isteyebilesin.". İkincisi, "İnsanlığı, kendinde ve başkalarında her zaman bir amaç olarak alacak, hiçbir zaman bir araç olarak almayacak şekilde davran.". Ve üçüncüsü, "Her zaman aklını ve iradeni, bizzat kendin evrensel bir yasa koyucuymuşsun gibi kulan.". (6)

Ahlâki yasaların görece olduğunu savunan filozoflar da değişik yaklaşımlarla bunu kanıtlamaya çalışmışlardır. **Nihilist göreceliği** savunan filozoflar ahlâki yargı diye bir şeyin olmadığı, "doğru" ve "yanlış"ın anlamsız olduğunu söylerler. Onlara göre, öne süreceğimiz tüm ahlâki yargılar, sonuçta duygularımızın ifadesinden başka bir şey değildir. Örneğin çoğumuz kurban kesilirken bakmayı istemeyiz de, kesilen bu hayvandan yapılan kavurmayı afiyetle yeriz. Bakmak istemeyişimizin nedeni, kesilen hayvana acımamız ve kan görmek istemeyişimizdir. Oysa, aynı biz mezbaha da çalışıyor olsak, bu tür ahlâksal kaygılarımız kuşkusuz olmazdı.

Toplumsal göreceliğin savunucuları ise olayı, hem coğrafi, hem de tarihsel açıdan ele alıp; ahlâk değerlerinin yöreden yöreye, hatta aynı yörede topluluktan topluluğa değişkenlik göstereceğini savunurlar. Örneğin, bazı toplumlarda çok eşlilik olağan bir yaşam şekli iken, diğer toplumlarda bu kabul edilemez bir ahlâk bozukluğudur. Pascal'ın dediği gibi "*Pireneler'in öbür yanında (İspanya'da) doğru olan, bu yanında (Fransa'da) yanlıştır.*" Aynı şeyi ahlâk değerlerinin tarih içindeki değişkenliğinde de görmek mümkündür. Her ne kadar boks ve benzeri bazı sporlar halâ yapıyorsa da,

artık Roma döneminin ölümcül gladyatör dövüşlerine izin verilmiyor. Onlara göre iyi ve doğru olan şey, belli bir kültürün iyi ve doğru olduğu şeydir; toplum temsilcilerinden, özellikle ana-babamızdan, alıp kendi bey-nimize yerleştirdiğimiz fikirlerdir.

Etik görecelik ahlâkın göreceliğini savunan, bunu savunurken de doğruluğun, ya da yanlışlığın duruma, zamana veya kişiye göre değiştiğini kanıtlamaya çalışan bir başka felsefi okuldur. Örneğin, belli bir durumda kabul edilebilir olan şey, diyelim ki bir erkek arkadaş grubunun kendi aralarında bol küfürlü konuşması, aynı gruba yaklaşmakta olan bir kadın ile birlikte durum değiştiği için kabul edilemez olur. Böyle bir durumda ideal bir kuralın varlığı teorik olarak kabul edilse bile, pratik olarak olanaksızdır. Bir başka örnek olarak, 14 yaşında bir genç kızın, erkek arkadaşıyla cinsel ilişkiye girmekte olduğunu öğrenen, anneyi ele alalım. Anne, bu kadar erken yaşta bu tür bir ilişkiyi onaylamaz. Ne yapar? Kızını odasına kilitleyip iki aşğın buluşmalarını önleyebilir. Doğal olarak bu durumda da zalimlikle suçlanacaktır. Kızının belli bir yaştan önce ilişkiye girmesini kabul etmeyen mutlakçı bir anne için durum gerçekten içinden çıkılmaz bir durumdur. O zaman anne

mevcut duruma göre, zorunlu ideal yolu değil, ama en uygun çözümlü seçecek ve kızının hamile kalmasını önlemek için doğum kontrol yöntemlerini önerecektir. Bu örnek, ahlâki kararlar alınması gerektiği zaman, mutlakçı katılığın kolaylıkla devre dışı kaldığını gösteriyor. Ne diyor Aristo: "*En iyi, iyinin düşmanıdır.*"⁽⁷⁾

Başta Bacon, Mill ve Hume olmak üzere bir çok Anglosakson filozofun önermeleri **yararcı ahlâktır**. Bu önermeye göre, en büyük sayıda insana, en büyük ölçüde mutluluk sağlayan eylem, doğru eylemdir. Bacon'a göre iyi kavramı yarar kavramı ile örtüşür. Yararlı olanda, çifte ahlâksal erek vardır: Birincisi bireysel iyilik, ya da bireyin iyiliği, diğeri toplumsal iyilik, ya da toplumun iyiliği. Doğanın her alanında olduğu gibi, insan yaşamında da toplumun iyiliği bireyin iyiliğinden önde gelir. Öyleyse, gerçek eylem de topluma yararlı edemdir. ⁽⁸⁾ Aynı yararcı grup içinde sayılması gereken Thomas Hobbes, "*İnsan yapı olarak kötü, bozulmuş ve bencildir; onda egemen olan kendini koruma içgüdüsüdür.*" der. İnsan eğer tek başına yaşıyor olsaydı, iyi ve kötü gibi ahlâksal kavramlara gerek duyulmazdı. Ama, insan toplu yaşamak zorunda olduğu için ve kişinin kendini diğer hemcinslerine karşı

koruma içgüdüğü olduğu için, sürekli savaş yerine, toplumsal barışı kabul etme zorunluluğu ortaya çıkmıştır. İşte bu içgüdü de toplumun dikte ettiği ahlâk kurallarını oluşturmuştur. Ahlâk kavramına oldukça demokratik bir yaklaşımı olan bu kuram, tüm iyi niyetine karşılık, Nietzsche ve diğer bir çok filozof tarafından, çok eleştirilmiş bir kuramdır.

Marksist - materyalist felsefe, etik insan doğasından ayrı değerlendirilir. Bu felsefede, insan davranışlarının ve davranış şekillerinin temeline ekonomik altyapı yerleştirilir. Marksist etik, gerek toplumsal bilinci, gerekse buna bağlı olarak toplumsal ahlâkı, o toplumdaki mevcut sosyo-ekonomik yapıya dayandırır. Bir başka deyişle, marksist etik o toplumdaki üretim araçlarına egemen olan sınıfın dikte ettiği ahlak kurallarıdır.⁽⁹⁾

Ayakta dar ve kısa pantolonlar, sırtta kapşonlu, tahta düğmeli kabanlar, kafada yana yatmış bir bere, İkinci Dünya Savaşı sonrasında, özellikle ellili yılların gençleri arasındaki modanın görüntüsüydü. Ancak bu kıyafet yalnızca bir moda olmanın dışında, o yıllarda bir fırtına gibi esen ekzistansyalist (yani varoluşçu) görüşün de bir simgesiydi. Sanata, özellikle edebiyat dalında önemli yapıtlar vermiş olan bu akım, ya-

kın geçmişimizde bir yaşam tarzını, dolayısıyla bir etik anlayışı da topluma yansıtmıştı. Bu okulun en büyük düşünürü Alman Martin Heidegger olmasına karşılık, en bilinen yazar ve filozofu Jean-Paul Sartre'dı. Bu nedenle **varoluşçu** okulun etik görüşlerini onun bakış açısından görelim. Sartre göre insanın doğası diye bir şey yoktur. Her insan hayata gelişinden başlayarak ve kendi özgür seçimlerini kullanarak, kendi doğasını oluşturur. Kimse bir şey olarak doğmamıştır. Akılsız, çekimser veya korkak seçimler yapmış insanlar vardır. Ancak insanların doğuştan bencil veya diğergâm olduklarını söylemek olanaksızdır. Bir davranışın sahibi kendi özgür seçiminin de sahibidir. Davranışını bir kurum yararına gerçekleştiremez. Kendisini hiçbir öncel değerle bağlı hissetmesine gerek yoktur. Zaten onu ideal doğrultuda yönlendirecek bir biçim de yoktur. İnsan, her ne kadar bu özgürlükten korksa da, özgür olmaya mahkumdur. Kendi özünü belirlerken herkes yalnızdır, kimseden yardım isteyemez. Ancak yaşamın tehditleri karşısında yapacağı seçimlerle elde edeceği irade onu ayakta tutabilir. Ona göre, dürüst insan ahlâki kararlarının sorumluluğunu taşıyan kimsedir. Bu insan, sonucu ne olursa olsun, ne yapmak istiyorsa onu yapar. Örneğin Sartre, kişisel ticari çıkarlar adı-

na kullanılan, "**Müşteri her zaman haklıdır.**" sözünü ve bunu diyenleri fena halde aşağılar. (10)

Söz konusu etik olunca, son yıllarda giderek taraftar bulan ve modern zamanlar dediğimiz sanayi devriminden bugüne kadar uzanan süreç içindeki oluşmuş -akılcılık da dahil olmak üzere tüm kavram ve kurumları adeta lanetleyen *postmodern* dünya görüşünün ahlâka bakışı bence kesinlikle göz ardı edilmemelidir: "**Yüksek teknolojinin ahlaki sorunları genellikle bireylere uzaktır. Bu nedenle mutluluk yasalarını koyan akılcı modern hareket, insanlara acıdan başka bir şey vermemiştir. İnsanlığa karşı işlenen en büyük suçlar, aklın egemenliği, daha iyi düzen ve daha büyük mutluluk adına işlenmiştir.**" diyen postmodernler, buna karşılık "**Toplum, bireylerin bireysel gereksinimlerini karşılamak için vardır. Aklın hesaplayıcı ve yasa koyucu çabalarıyla, ahlâki meseleler çözümlenemez. Akıl doğru kararlar almak için vardır; oysa ahlâki sorumluluk bir davranışın doğruluğunu veya yanlışlığını onaylamak için mantığa gereksinim duymaz. Ahlâki sorumluluk insanın sahip olduğu en kişisel şeydir. İnsan haklarının en değerlisidir; alınamaz, paylaşılmaz, devredilemez, rehin verilemez, ya da emanet bırakılamaz.**

Koşulsuz ve sınırsızdır. O her güvence, ya da kanıttan önce ve her türlü özür ve günah çıkarımadan sonra vardır. Ahlâki vicdan emretmez, inandırmaya çalışmaz, zorlamaz. O yalnız kendisine uyulmasını arzu eder." (11) diyerek savlarını ortaya koyuyorlar.

Ahlâki bir yere oturtmanın en son biçimi olarak onun **vicdanla** bağlantısı da ele alınmalı. "*Vicdanımla çelişiyordu.*" veya "*Vicdanımın sesini dinledim.*" Bunlar gündelik yaşamımızda sıkça kullanılan cümlelerdir. Vicdan da bir çok diğer kavram gibi, kişiden kişiye değişen soyut bir kavram olmasına karşın, çok genel olarak 'başkaları tarafından görülen ve kişinin kusurları ve bencillikleriyle kirlenmemiş olan, yalın bir iç benliktir. Hatta 'bendeki bana kızan başka biri.' de denebilir. Her halde, sahibiyile kopmaz bir bağı olan, ama sahibini de yargılayan, kendi başına bir varlık olarak anlatılabilir. Birçok insan, yaşamlarını vicdanlarından gelen buyruklara uyarak geçirmişler, bazıları bu uğurda yaşamlarını tehlikeye atmışlar, hatta ölmüşlerdir. Ama, gerçek olduğu savunulan bir şey vardır ki, o da onun doğumla başlayarak edindiğimiz ve yaşamımız boyunca yol arkadaşımız olarak kalan bir şey olduğudur. Ancak bu, onun tutarsızlığını ve değişkenliğini de görmemizi engel-

lemez. Yazar Ray Billigton "Yıllar önce vicdan borcu bildiğim konular artık beni hiç etkilemiyor. Bu konuların yerini çoktan yenileri aldı. Bize yol arkadaşlığı eden bu vicdan bahar havası kadar çabuk değişiyor. O halde bunun ahlâki davranışımızın son rehberi olduğunu nasıl söyleriz?"⁽¹²⁾ diyor. Vicdan dediğimiz şey, aldığımız eğitim süresince, buyruk ve yasaklarını kendimize mal edip, farkında olmadan içselleştirdiğimiz otorite-

lerin sesi mi, yoksa kendini öz-gürce belirleyen bireyin ahlâki yetkinliği mi? Bunu iyi tartmak lazım. ⁽¹³⁾

"Zerdüş nice ülkeler gördü, nice uluslar gördü; nice uluslara göre iyi ve kötü nedir, anladı böylece. Zerdüş iyi ve kötuden büyük bir güce rastlamadı yeryüzünde."⁽¹⁴⁾ diyor Nietzsche ve şöyle buyuruyor: "**Adam ol! Beni izleme, kendi yoluna git...**"

KAYNAKLAR

- (1) AKARSU, Bedia - "**MUTLULUK AHLAKI**", İnkılap Kitapevi Yay., İst., sfy. 8
- (2) BILLIGTON, Ray - "**FELSEFEYİ YAŞAMAK-AHLAK DÜŞÜNCESİNE GİRİŞ**", Ayrıntı Yay., 1977 İst., sfy. 68
- (3) RANDALL, J. H. Jr. ve BUCHLER, J. (Çev. Ahmet Arslan) - "**FELSEFEYE GİRİŞ**", Ege Üni., 1982, sfy. 189
- (4) PLATON (Eflatun) - "**DIYALOGLAR I**" (Çev. Adnan Cemgil), Remzi Kit., 1982 İstanbul: sfy. 187 (Menon 99e)
- (5) AKARSU (**Mutluluk Ahlâkı**): sfy. 111
- (6) AKARSU, Bedia - "**IMMANUEL KANT'IN AHLAK FELSEFESİ**", İnkılap Kit.Yay., 1999 İst., sfy. 92-100
- (7) BILLIGTON: sfy. 70-73
- (8) AKARSU (**Mutluluk Ahlâkı**): sfy. 149
- (9) PIEPER, Annemarie - "**ETİĞE GİRİŞ**" (Çev. Veysel Atayman-Gönül Sezer), Ayrıntı Yay., 1999 İst., sfy. 247
- (10) BILLIGTON: sfy. 234-242
- (11) BAUMAN, Zygmund - "**POSTMODERN ETİK**" (Çev. Alev Türker), Ayrıntı Yay., 1998 İst., sfy. 287-301
- (12) BILLIGTON: sfy. 115-116
- (13) PIEPER: sfy. 146- 151
- (14) NIETSCHE, Friedrich. "**BÖYLE BUYURDU ZERDÜŞ**" (Çev. Turan Oflazoğlu), Cem Yay., 1984 İst., sfy. 60

LOCALARDAN HABERLER

Localarda Yapılan Konuşmalar

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
<u>İSTANBUL</u>			
İDEAL	Faruk Şaşar	Geleneklerimiz	30.04.2001
ÜLKÜ	Celil Layiktez	Türk Masonluğunun Uyku ve Uyanış Dönemi	24.05.2001
KARDEŞLİK	Gürdal Çeliköz	Vefa	19.04.2001
	Tamer Ayan	Bilgi Çağı Masonluğu	17.05.2001
	Yusuf Nomal	Türkçe Yazılmış İlk Eser "Habname"	31.05.2001
HÜRRİYET	Selim Şiper	Masonca Yönetim	29.05.2001
ATLAS	Mehmet Akif Akev	Budizm	02.05.2001
	Kaya Paşakay	Kudüsten Esintiler	23.05.2001
	Fikret Nemli	Beethoven'in 9. Senfonisi ve Salim Rıza Kırkpınar	13.06.2001
MÜSAVAT	Doğan Yalım	Aday ve Rehber İlişkileri	01.06.2001

LOCASI	KONUŐMAMCI	KONU	TARİH
LİBERTAS	Robert Gratzer	Osmanlı ve Habsburg Hanedanları Arasındaki İlişkilerin Tarihi (Bölüm III)	25.04.2001
HAKİKAT	Vasil Kaloyanidis	Semboller	23.05.2001
AHENK	Mete Őar	M.'luğun Geleceği	06.06.2001
FAZİLET	Remzi Sanver Reőat Sinanoğlu	İşığı Arayanların Hikayesi Türkiye Ekonomisinin ve Krizin Yapısal Analizi	24.04.2001 08.05.2001
ERENLER	Erol Türkgenç Yusuf Kökdamar Kaya Paşakay Ümit Erol	Konferansların Konferansı Ezoterizm Nedir? Masonu Nerelere Götürür? Kudüsten Esintiler Fraktal Geometri, Kaos, Tesadüf ve Düzen	06.04.2001 04.05.2001 18.05.2001 01.06.2001
DELTA	Solmaz Ayarşlan Kaya Paşakay	Türkiye'nin Ekonomisi Fransa'da Masonluk	07.05.2001 21.05.2001
SADIK DOSTLAR	Yüksel Önür Kaya Paşakay	Üç Nokta Kudüs'ten Esintiler	17.05.2001 31.05.2001
ÜLKE	Leon Hakim Remzi Sanver	Tarih Öncesi İnisiyetik Efsaneler ve Masonik Öğretiye Yansımaları İşığı Arayanların Hikayesi	17.04.2001 29.05.2001
HÜMANİTAS	Maks Kemal Maçoro İzak Leon Abudaram	Kudüs Kederli Bir Őehir Tekriste EKSR ile Hinduizm Arasındaki Paralel Elemanlar	10.04.2001 24.04.2001
HULUS	Lefter Karakaő Kimon Mungiuiri	Büyük İnisiyeler Türkiye'de Masonluğun İkiye Bölünmesi	18.04.2001 30.05.2001
FREEDOM	M. Kemal Çalık A. Cenk Soyak Edis Embil	Kayıp Medeniyet MU İnternette Dikey ve Yatay Piyasalar Hür Masonlar Kimlerdir?	12.04.2001 10.05.2001 07.06.2001
DEVİRİM	Atilla Erdemli	Avuçlarımızda Cennet	13.06.2001
PINAR	İrfan Yazıcı İrfan Yazıcı	Loca Görevlileri ve Görevleri Üzerine Masonlukta Disiplin	17.04.2001 29.05.2001

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
SEVENLER	Nizamettin Derbil	Osmanlı İmparatorluğu Dış Borç AnlaŐmaları	27.04.2001
	Halit Kakińç	Aydınlanma Çağı Masonluğu	25.05.2001
HİSAR	Cevat Gökşin	Hiçbir Şey Ölmeyiz, Herşey Yaşar!	08.05.2001
GÜN	Naif Timur	İnsan Hakları ve Bu Hakların GeliŐmesinde Masonların Rolü	26.04.2001
	Yusuf Nomal	İskoçya Büyük Locası'nın 250. Kuruluş Yildönümü	24.05.2001
ÖZLEM	Recep Özgültekin	Sağlıklı Yaşam	30.04.2001
İREM	Saffet Çiçekdağ	Evrenin Bazı Denge ve Kurallarının Masonik Sembollere Yansımaları	11.05.2001
	Giray Aksu, Erkan İŐman, Emre Doğu	Ezoterizm ve Tarihsel GeliŐim	08.06.2001
PİRAMİT	İbrahim Ataç	Fransa'da Masonluk	27.04.2001
	Ali Rıza Kutlu	Mason Tarihinden Notlar, 1965 Olayı	11.05.2001
	İbrahim Ataç	Ezoterizm	25.05.2001
BURÇ	Ekmel Denizler	Naki Cevat AKKERMAN	04.06.2001
GÜVEN	Nejat Tuncer	Masonluğun Temel İlkeleri	26.04.2001
	Hilmi Or	Tayland: Gülümseyen İnsanlar Ülkesi	24.05.2001
MEŐALE	Őevki Gökerman	15. Yılında MEŐALE Muh. L.'sı	25.04.2001
ANADOLU	Raşit Temel	Huzur'un Gereklere	29.05.2001
AKIL ve HİKMET	Duru Gülen	İnsanoğlunun En Yaman Savaşı: Kendini Bilmek	05.04.2001
	Asaf Tanağar	Özgürlük Kavramı ve Özgür Düşünce	19.04.2001
BOğAZIÇI	Mehmet Beyazyürek	Zaman Tünelinde Mısıır Piramitleri	30.05.2001
GÖNYE	Őükrü Kaleağası	Masonik Görevler ve Görevliler	21.05.2001
	Ahmet Dinçağ	Hipokrat, Hekim ve Yazılı Olmayan Kurallar	04.06.2001
GÜZEL İSTANBUL	Celal Fuat Uralman	Masonlukta Grafik Sanatı Açısından Sembolizma	20.04.2001
TANYERİ	Azat Can İskender	Rönesans	13.04.2001

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Erol Değerli	Olumlu Düşüncenin Zaferi	11.05.2001
SADAKAT	Tahsin Seza Manizade	Masonik Müzik ve Gelişimi	15.05.2001
DOSTLUK	Engin Eker	Görev ve Görevliler	09.04.2001
	Hasan Akdeniz	Evrensel İnsan: Mason	04.06.2001
GELİŐİM	Cihat Erginay, Kenan Coşkun	Masonluğun Tarihi, Eski ve Yeni Yükümlülükler	10.04.2001
	Galip Dolun	Masonluk Deyince	24.04.2001
	Ali Okan Gürsel	Sağlıkta ve Masonlukta Denge	08.05.2001
	Rıdvan Dursun	Tasavvuftan Bir Kesit-BEDRETTİN	22.05.2001
	Ahmet Turan Öner	Akıl ve Hikmetin Rehberliğinden Yararlanabiliyor muyuz?	05.06.2001
ONUR	Zeki Alasya	Filozof Doktor Rıza Tevfik	05.06.2001
	Cüneyt Korhan Oral	Ham Taş	19.06.2001
UMUT	Engin Seber	Güncel Adı İle Deli Dana Hastalığı	16.04.2001
	Sedat Boz	Mezopotamya	30.04.2001
	Ömer Köker	Sınırı Aşan Sular (Dicle-Fırat Anlaşmazlığı)	28.05.2001
YAKACIK	Raşit Temel	Huzurun Gerekleri	14.05.2001
KADIKÖY	Ömer Faruk Kurt	Masonluğun Özü Sevgidir	28.05.2001
GEOMETRİ	Burhanettin Çokbaş	Mason Niye Hürdür?	02.05.2001
	Şenol Elyazar	Işık Çocukları	18.05.2001
	Suha Alper	Masonlukta Kanun ve Tüzükler	18.05.2001
	Oğuz Tanrıdağ	Akıl ve Hakikat	30.05.2001
DOğU	Haluk Abbasoğlu	Arkeolojiden Masonik Çağırışmalar	15.05.2001
ÜLKÜM	Engin Berker	Sevgi Üzerine Sohbet	01.05.2001
UFUK	Serdar Çiloğlu	İk Çağda Hint, Çin ve Yunan Felsefesi	19.04.2001
	Turgay Pozam	Tarih Boyunca Felsefe ve Bilim	31.05.2001
DORUK	Bilgin Turnalı	Etimolojinin Tuzağı Batinilik	24.04.2001
	Tamer Ayan	Gılgamış Destanının Masonik Yorumu	22.05.2001
	Haluk Sanver	İnanç ve Geleneklerimizde Eski Mısır İzleri	05.06.2001

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ÖRS	Ali Kızan	Sevmekle Başlar Herşey Sait Faik ABASIYANIK ve Yaşam Sevgisi	17.05.2001
	Hüsrev İsfendiyaroğlu	Güzelliğin Sesi ve Masonik Müzik	31.05.2001
TESVİYE	İsmail Hakkı Demirci	Masonluğun Dört Temel Erdemi	17.05.2001
	Erşan Tınay	Kalfalık Sanatı	31.05.2001
GÜNEY	Nesim Levi	Bioritm	26.04.2001
	Rint Akyüz	Anderson Nizamnamesi	10.05.2001
ALTAR	Sezai Gülşen, Ahmet Girgin, Ali Çakır, Enver Yalçın	Mitoloji ve Masonluk IV	17.04.2001
YÜCEL	Zafer Kural	Masonik Ahlak Sisteminin Kökenleri	12.04.2001
ÇEKİÇ	Haluk Feyzioğlu	Şair ve Filozof Seyit Nesimi	24.04.2001
TAŐOCAđI	Cemalettin Gürel	Türk Masonluğunda Toplumsal Olaylar - II Necat Locası	02.05.2001
	Haluk Sanver	İntizam ve Tanınma Üzerine Söyleşi	30.05.2001
	Mehmet Eken	Türk Masonluk Tarihi III-1935-1965 Dönemi	13.06.2001
MİMAR HİRAM	Albert Erbeş	21. Yüzyıl Başında İrk Ayrımcılığının Bir Hür Masona Düşündürdükleri	25.04.2001
	Ahmet Girgin	Masonik Göz İle Ayasofya	23.05.2001
ANIT	Erdoğan Ersever	Sanat ve Masonluk	09.04.2001
KÖRFEZ	Remzi Sanver	İşığı Arayanların Hikayesi	12.04.2001
	Haluk Feyzioğlu	Sokratesin Savunması	24.05.2001
IRMAK	Bülent Mesci	Gönül Gözüyle	24.04.2001
	Erdal Yıldız	İyi İnsan	08.05.2001
	Zihni Tekin	Hermes ve Hermetizm	05.06.2001
SEBAT	Sezai Gülşen, Ahmet Girgin, Ali Çakır, Enver Yalçın	Mitoloji ve Masonluk IV	17.04.2001
	Yıldırım Baysal	Mason ve Yasalarımız	15.05.2001
	Şinasi Afacan	Regius	12.06.2001
SEBAT	Sinan Çelebi	Okküt Örgütler	16.04.2001
	Hüseyin Suda, Akın Candan	Tapınak Şövalyeleri	28.05.2001
RÖNESANS	Tamer Ayan	Bilgi Çağı Masonluğu	17.04.2001

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Mithat Melen	Türkiye 21. Yüzyıl Ekonomi	15.05.2001
VEFA	Süleyman Duygan	Masonluk ve Hukuk	04.05.2001
	Orhan Sağcı	Masonik Sohbet	01.06.2001
	Cevat Gökşin	Hiçbir Şey Ölmez, Her Şey Yaşar!	15.06.2001
SUR	Üzeyir Garih	Masonluk ve İş Hayatı	12.04.2001
	Serdar Tezelman	Genlerin Savaşı	26.04.2001
	Aydoğan Erel	Çanakkale Savaşları ve Mucizeleri	10.05.2001
	Barbaros Sağdıç	Evrenin Evrim Diyalektiği IV	24.05.2001
AYDINLANMA	Nişan Sönmez	Malzememiz İnsan	16.05.2001
AKASYA	Kaya Paşakay	Kuzey Afrika ve Fransa Gezisi Anıları	19.04.2001
	Bahattin Bursalı	Masonluk	31.05.2001
SÖZ	Ahmet Örs	Üstadı Muhterem	10.04.2001
	Davut Berker	Birinci Çekici Devrederken	24.04.2001
	Zafer Öğüt	Ezoterizm	22.05.2001
	Cem Uslu	Çırac Mason Kimliği	22.05.2001
AKEV	Şinasi Afacan	Tahkikat	19.04.2001
	Şinasi Afacan	Skrüten	19.04.2001
	Eren Babacan	Ezoterik Bilgiler	31.05.2001
	Mete Akyol	Zekanın Esaretten Kurtulması	14.06.2001

ANKARA

UYANIŞ	Necmi Söker	Çırac Ritüelinden Esintiler	18.05.2001
DOĞUŞ	Ertan Karasu	Yüce Bir Varlığa İnanmak	10.04.2001
	Oğuz Sever	Zenginlik, Mevki ve İktidar	08.05.2001
	Farabi Dora	Kendini Bilmek	22.05.2001
YÜKSELİŞ	Ali Gürsan	Mozart	17.05.2001
BİLGİ	Ferdi Özmen	Anılar	02.05.2001
	Tuğyan Dinç	Bilgi Muh. L.'sı Tarihçesi	02.05.2001
	Yaşar Aysev	Masonluğun Kadim Kökleri	16.05.2001
BARIŞ	Ercan Tura	Nisan'ın Getirdikleri	07.03.2001
YILDIZ	Oktay Ergin	Hint İnanç Sistemleri 1	31.05.2001

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ARAYIŞ	Acar Tekinel	Masonluk Nedir? Nasıldır?	19.06.2001
ÜÇGÜL	Fuat Göksel	Bir Ahlak Sistemi Olarak M.'luk	25.04.2001
	Őahin YeniŐehirliođlu	Masonluk ve Sevgi	23.05.2001
AHİLER	Tunç Timurkan	Türk M.'luğunun Geleceği	10.05.2001
	Cihangir Gener	Hiram Menkibesine Farklı BakıŐlar	24.05.2001
ÇAĞ	Hikmet Percan	M.'lukta Liderlik	21.05.2001
GÖNÜL MİMARLARI	N. Selmanpakoğlu	Doğada ve İnsanda Erozyon	01.05.2001
	Asım AK'in	M.'luk Nedir?	05.06.2001
EŞİTLİK	Cem Dilçin	M.'lukta Akıl	22.05.2001
ANKARA	Hüseyin Sakaoğlu	Nefse Hakimiyet	20.04.2001
	Reha İpek	Maya Uygardığı	04.05.2001
İLKE	Cemal Göncüoğlu	Masonluğa Etki Eden 18. YY. Felsefeleri	27.04.2001
	Uğur Salih Dilekcan	Dış Ticarette Offset AnlaŐmaları	11.05.2001
	Onur Avcı	Büyü, Bilim, Din	25.05.2001
ERDEM	Egemen Karancı	İnsan, Kurum ve Masonluk	29.05.2001
DENGE	İlhan Kural	1453'te Dünya Tarihi	24.04.2001
	Ahmet Cevdet Yalçınler	Budizm ve Etkileri	08.05.2001
	Bülent Özenen	Masonluğa Doğru: GeçmiŐten Günümüze	22.05.2001
KUTUP YILDIZI	Kaynak Küçükpınar, Tevfik Küçükpınar	İnsan Zekasının Esaretten Kurtulması	19.04.2001
BAŐKENT	Mecdi Öksüzcü	Aydın Kimliğine Masonik Bakış	30.04.2001
	İlker Hocoaoğlu	Anılarda Kalanlar	21.05.2001
GÖKKUŐAĐI	Belgin Erkan	Mesleğimizde Rehberlik Neden Önemlidir?	20.04.2001
	Mehmet Temren	BektaŐilik Felsefesi	18.05.2001
HOŞGÖRÜ	Okan Atilla	Rehberlik Kavramı	02.05.2001
	Ali Kheritschi	İletişim	16.05.2001
	Erol Alpay	Ahmet Yesevi	06.06.2001
	Faruk Çetin	Sevgi	20.06.2001
EKİN	Sercan Ünal	YaŐamdan Parıltılar	05.06.2001
YÖRÜNGE	Hilmi Kansu	Tenue Blanche	22.05.2001

LOCASI	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
PERGEL	İsmet Yılmaz	Burada Ne Amaçla Toplanıyoruz?	05.06.2001
UYUM	Mehmet Kıcıman,	Globalleşme	26.04.2001
	Mehmet Coşan, Cenap Emre Mustafa Özger, Melekzat Öktem	M.'ik Özeleşiri	24.05.2001
AND	Asım Ak'ın	Pozitivizm ve Masonluk	14.06.2001
ESKİŐEHİR	Ahmet Kurtaran	Evrimde ve Evrensellelikle Masonluk Sembolizması	17.05.2001
	Diğer Sümer	Bariş ve Sanat	07.06.2001
EVRİM	Umut Tunga, Noyan Başal, Altan Yenigün	Zerdüş	07.05.2001
	Ufuk Elçin	Kardeşlerim	21.05.2001
PUSULA	Hadi Akay	Tesviyenin Gösterdiği Gibi Aynı Düzeyde ve Eşit Olarak	02.05.2001
	Kudret Yörükoğlu	M. Olurken Verdiğimiz sözler	30.05.2001
	Batu Zaçkaya	Ç. Derecesinin Sırları	06.06.2001
	Alp Can	Mabedimizdeki Orta Sütunlar	20.06.2001
ODAK	Bedim Musluoğlu	Küreselleşme	20.09.2001
DEFNE	Mustafa Ağaoğlu	Ermeni Soykırımı İddialarının Tarih ve Hukuk Perspektifinden İncelenmesi	20.06.2001
ÖZGÜRLÜK	Yavuz Güven	İnsan ve Evren	08.05.2001
MOZAİK	Tamer Ayan	Gilgamiş Destanı, Sümer'in Yaratılış Mitolojisi ve Masonik Yorumu	27.04.2001
	Okan Işık	Marcus Aurelius	11.05.2001
GÜNEŞ	Hayati Sevgen	Ezoterizm ve İnisiasyon	26.04.2001
	Ertuğrul Bülent Eyiler	Erdem	24.05.2001
	Emin Gürol	Mesleğimizin Yazılı Olmayan Kuralları	14.06.2001
ÇAĞRI	Tuncay Kesim	Masonik Eğitimin Tanımı, Amacı, İlke ve Yöntemleri	08.05.2001
	Sinan Solok	Günümüzde Banka ve Bankacılık	22.05.2001
BİRLİK	Behçet Sepici	Tenkrit	05.06.2001

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
<u>İZMİR</u>			
İZMİR	Ethem Sena Çınar	Masonluk İdeali	24.04.2001
GÖNÜL	İlhan Özkan	Hipokrat Mason Muydu?	26.04.2001
	Aydın Akaydın	Disiplin ve Görev Bilinci	24.05.2001
	Özcan Tokuş	Tevazu ve Gurur	24.05.2001
ÜMİT	Ergun Bozkurt	Güzel Dilimiz ve Bazı Deyimlerimizle Kaynak ve Hikayeleri	22.05.2001
EPHESUS	Sıddık İçli	2. Derecenin Felsefesi Sembolizması ve Bilim	24.04.2001
EYLEM	Suha Özaşkınlı	İnsanın Sekiz Evresi ve M.'luğa Yansıması	21.05.2001
MANİSA	Metin Ersan	Mason'luk Tarihinden Notlar	16.05.2001
İŞİN	Sabri Kılınç, Bora Tüzüner	Ritüel Diyor ki!..	04.06.2001
BAŞARI	Erdoğan Balaban	Arkadaşıktan Kardeşliğe	28.05.2001
	Vehbi Akarcalıoğlu	Benim Masonluğum	28.05.2001
ÜÇSÜTÜN	Onur Odabaşı	Niçin M. Oldum?	03.05.2001
KARŞIYAKA	Atilla Kundak	Osmanlı Döneminde Sivil Toplum Örgütleri	24.04.2001
	Kemal Başak	Hermetizm	07.05.2001
	Doğan Özkul	Osmanlı Döneminde Sivil Toplum Örgütleri. 2. Bölüm	21.05.2001
BODRUM	Tamer Ayan	Bilgi Çağı Masonluğu	12.04.2001
	Ataman Tomruk	Tasavvuf ve Masonluk	24.05.2001
KORDON	Ahmet Aksoylar	Tanrının Yardımı, Gönyenin Desteği ve Kendi Gayretimle	03.05.2001
	Mehmet Çelik	Demirci	03.05.2001
	Varol Kargıoğlu	Affetmek	17.05.2001
DOĞA	Serdar Çötert	Çırac Mason	18.04.2001
ŞAKUL	Kasım Ercan	Sırlara Yolculuk-1	30.04.2001
NOKTA	Hüseyin Dilek Akarlı	Masonlukta Harici Temasların Önemi	16.04.2001

LOCASI	KONUŐMAMCI	KONU	TARİH
	Aydemir Öztürk Bölent Ordukaya	Masonik Görev AŐkı Nokta Muh. L.'sının Kuruluş Felsefesi	15.06.2001 15.06.2001
İMBAT	Müjdat Kaya Haluk Köksal Refik ŐaŐmaz	M.'lukta İnsan Sevgisi İnsanlık ve M.'luk Bir Seçimin Ardından	22.05.2001 22.05.2001 29.05.2001
NİRENGİ	Özkan Aras İlker Ergin Alp Alaluf	Varlık Birliği Türkiye'de EĞitim Türkiye'nin Sağlık Portresi	10.05.2001 19.04.2001 03.05.2001
AGORA	Sinan Güler Halil BaŐbakkal	Kendini Bil Türkiye'de Tarım	17.05.2001 31.05.2001
İŐIK	Berkhan Savaşçın Yavuz Daloğlu Cahit Ülkü	Yazdık, Öldük, Doğduk Çağlar Boyu Toplumlar ve Müzik Fatih'in Günümüze Etkileri	16.04.2001 30.04.2001 28.05.2001

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİR TARİHİ	LOCASI	İNTİKAL TARİHİ
H. Cavit Oral	Mardin 1949	18.06.1986	Çukurova	21.01.2001
Ümit Terzioğlu	Bursa 1932	16.04.1981	Sabah Güneşi	28.02.2001
M. Saim Kaur	İstanbul 1917	22.11.1982	Şefkat	15.03.2001
Cevdet Külahçioğlu	Manavgat 1928	23.11.1979	Nirengi	21.03.2001
Hadi Özbay	Elbistan 1930	28.04.1969	Hoşgörü	25.03.2001
Ekrem Vedi Durucan	Zonguldak 1923	10.12.1971	Çankaya	30.03.2001
Cevdet Çakmur	Kilis 1933	09.12.1981	Güzellik	06.04.2001
Orhan Alpyörük	İzmir 1914	21.06.1951	Ümit	06.04.2001
Nejat Bircan	İzmir 1919	26.06.1959	Ümit	09.04.2001
Necati Bilger	Ermenak 1914	12.12.1960	Şefkat	20.04.2001
Fikret Işık	Midyat 1929	12.06.1978	Sembol	25.04.2001
Alber J. Behar	İstanbul 1937	22.11.1984	Evren	29.04.2001
Yüksel Or	İstanbul 1932	17.10.1970	Kültür	06.05.2001

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

**Eb. Maş.'a intikal eden kardeşlerimize Ev.'in Ul. Mi.'ndan sonsuz mağfiret
ve kederli ailelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.**

MİMAR SİNAN

Bulletin of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

ISSN 1301-2762

CONTENTS

7. Message from the Grand Master Demir SAVAŞÇIN
9. Anderson's Constitutions of the Freemasons
Characteristics and Development Ender ARKUN
27. II. Junior Warden and Pillars Vitali SAPORTA
39. How To Construct the
Temple of Humanity? Ertem KALAYCIOĞLU
59. Hexagram Walter MACHATE
69. Freemasons .., Architects of the Future...
Towards XXI. Century Can KAPYALU
85. Wealth Sümer ŞALDIRAY
91. The Problematique of Empirical Reality in
Turkey and the Masons after "Truth" Metin HEPER
106. Hello Philosophy - II: What is this Ethic? Bolat İREN
117. News from Lodges Mimar SİNAN
127. Obituaries Mimar SİNAN

Address : 25, Nuruziya Sokağı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 2001

NO : 120

